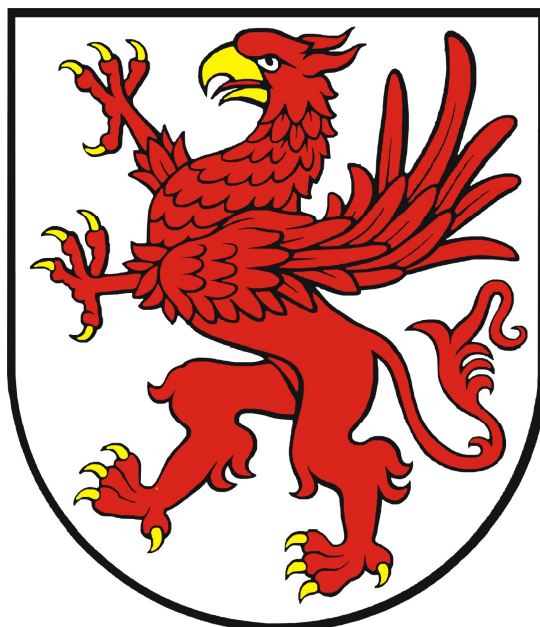

WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE

PROJEKT

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO
NA LATA 2008 – 2011
Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY 2012 – 2015**

-Szczecin 2008-

**OPRACOWANIE WYKONANE PRZEZ REGIONALNE BIURO GOSPODARKI
PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO W SZCZECINIE**

**Zespół autorski Regionalnego Biura Gospodarki Przestrzennej Województwa
Zachodniopomorskiego w Szczecinie**

mgr inż. Jerzy Urban - projektant prowadzący
mgr Bogusława Rożyńska
mgr Magdalena Racinowska-Ratajska
lic. Daniel Ziętek

Przy współudziale zespołu ekspertów:

dr inż. Małgorzata Landsberg - Uczciwek
mgr inż. Kazimierz Hundert
mgr inż. Krystyna Jurkowska
dr inż. Edyta Jurkowska
mgr inż. Barbara Król
mgr inż. Stanisław Leszczyński
mgr inż. Agnieszka Lipniacka-Piaskowska
Renata Pałyska
mgr inż. Maria Piłkowska-Terelak
inż. Renata Rewaj
mgr inż. Paweł Rokoczy
mgr inż. Joanna Snarska
mgr inż. Wiesław Steinke
mgr. Jolanta Szablewska
mgr inż. Aneta Trybuchowicz
mgr. Elżbieta Wierzchowska
mgr inż. Irena Złoczowska

KOMITET STERUJĄCY

Jan Krawczuk	- Wicemarszałek Województwa Zachodniopomorskiego –
<i>Przewodniczący Komitetu Sterującego ds. Programu Ochrony Środowiska</i>
dr Wojciech Kuźmiński	- Dyrektor Wydziału Rolnictwa i Ochrony Środowiska Urzędu
Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego–
<i>Z-ca Przewodniczącego Komitetu Sterującego ds. Programu Ochrony Środowiska</i>
Grażyna Skrzypek	- Główny Specjalista Wydziału Rolnictwa i Ochrony Środowiska
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego
<i>Sekretarz Komitetu Sterującego ds. Programu Ochrony Środowiska</i>
Beniamin Chochulski	- Zastępca Prezydenta Miasta Szczecin
Paweł Czapkin	- Przedstawiciel Konwentu Starostów Województwa
Zachodniopomorskiego
prof. dr hab. inż.
Ryszard Kaleńczuk	- Prorektor ds. Nauki Politechniki Szczecińskiej w Szczecinie
Małgorzata Kołodziej-
Nowakowska	- Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska
w Szczecinie
Barbara Krawiec	- Kierownik Działu Planowania i Analiz Gospodarki Wodnej
Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie
dr hab. prof. US Marian
Malicki	- Kierownik Katedry Polityki Społeczno-Gospodarczej Uniwersytetu
Szczecińskiego w Szczecinie
dr hab. prof. AR
Paweł Mickiewicz	- Kierownik Pracowni Ekonomiki Przestrzennej i Środowiskowej
Akademii Rolniczej w Szczecinie
Waldemar Miśko	- Przewodniczący Konwentu Wójtów, Burmistrzów
i Prezydentów Województwa Zachodniopomorskiego
Paweł Niedźwiedz	- Dyrektor Wydziału Środowiska i Rolnictwa Zachodniopomorskiego
Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie
Lech Pieczyński	- Prezes Zarządu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Szczecinie
Renata Rucińska	- Starszy Wizytator Wydziału Szkolnictwa Podstawowego,
Gimnazjalnego i Przedszkoli, Kuratorium Oświaty
w Szczecinie
Stanisław Stępień	- Dyrektor Oddziału Terenowego Agencji Nieruchomości Rolnych
w Szczecinie
Grażyna Anna Sztark	- Przewodnicząca Komisji Gospodarki, Infrastruktury i Ochrony
Środowiska Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego
prof. dr hab. inż.
Kazimierz Szymański	- Dziekan Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki
Koszalińskiej w Koszalinie
Wawrzyniec
Wachowiak	- p.o. Z-cy Głównego Inspektora Ochrony Środowiska Morskiego
Urzędu Morskiego w Szczecinie
Mieczysław Zachaś	- Naczelnik Wydziału Ochrony Lasu Regionalnej Dyrekcji Lasów
Państwowych w Szczecinie
dr inż. Wojciech Zyska	- Przedstawiciel Zachodniopomorskiego Towarzystwa Ekologii
Praktycznej.

SPIS TREŚCI

I. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO.....	5
II. STAN ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM W LATACH 2002-2006	8
II.1. Zasoby przyrodnicze województwa.....	8
II.1.1. Prawne formy ochrony przyrody.....	8
II.1.1.1. Podsumowanie.....	9
II.1.2. Lasy.....	10
II.1.2.1. Podsumowanie.....	11
II.2. Wody powierzchniowe i podziemne.....	12
II.2.1. Zagrożenia jakości wód.....	13
II.2.2. Jakość wód powierzchniowych.....	19
II.2.3. Jakość wód podziemnych.....	26
II.2.4. Podsumowanie.....	30
II.3. Jakość powietrza.....	32
II.3.1. Podsumowanie.....	36
II.3.2. Potencjalne możliwości ograniczenia emisji gazów do powietrza poprzez rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE).....	37
II.4. Klimat akustyczny.....	38
II.4.1. Podsumowanie.....	39
II.5. Pola elektromagnetyczne.....	41
II.5.1. Podsumowanie.....	41
II.6. Gospodarka odpadami.....	42
II.6.1. Podsumowanie.....	42
II.7. Kopaliny.....	47
II.8. Jakość gleb.....	48
II.9. Zapobieganie poważnym awariom.....	50
II.9.1. Podsumowanie.....	52
II.10. Działalność Kontrolna Wojewódzkiego Inspektoratu Środowiska w Szczecinie.....	51
II.10.1. Podsumowanie.....	52
III. OCENA REALIZACJI CELÓW I ZADAŃ „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W LATACH 2002- 2006”	60
IV. CELE I ZADANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA NA LATA 2008-2011 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2014	68
Cel 1. – Poprawa jakości środowiska.....	82
Cel 2. - Poprawa gospodarki odpadami.....	80
Cel 3. - Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.....	85
Cel 4. - Ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów Morza Bałtyckiego i Zalewu Szczecińskiego	87
Cel 5. - Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacja ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego.....	88
Cel 6. - Ochrona złóż kopalin.....	90
Cel 7. - Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno – gospodarczego.....	91
Cel 8. - Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów.....	92
Cel 9. - Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.....	93
V. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	103
V.1. Zasady zarządzania programem	103
V.2. Finansowanie programu ochrony środowiska	104
V.3. Monitoring realizacji zadań	107
VI. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA POWIATOWYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA	114
Spis skrótów	115

I. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO.

Wstęp

Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Samorząd Wojewódzki obowiązek sporządzenia programu ochrony środowiska (POŚ), który jest podstawą jego działania w zakresie polityki ekologicznej. POŚ powinien być zgodny z Polityką Ekologiczną Państwa (PEP) i przenosić jej cele na poziom wojewódzki. Jednocześnie powinien uwzględniać specyficzne problemy ekologiczne występujące w województwie.

Przedstawiony projekt Programu Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2015 stanowi aktualizację poprzedniego Programu na lata 2002-2006 z perspektywą na lata 2008-2011.

Aktualizację POŚ przeprowadzono w oparciu o:

- nowe akty prawne,
- PEP na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014,
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków,
- Strategię Gospodarki Wodnej,
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami na lata 2008-2011,
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2007 - 2013,
- Strategię Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego,
- inne wojewódzkie dokumenty strategiczne (długookresowe) i operacyjne,
- diagnozę stanu środowiska.

Nadrzędnym celem polityki ekologicznej państwa jest tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno - gospodarczego oraz zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju. Realizacja tego celu osiągnięta będzie poprzez niezbędne działania organizacyjne, inwestycyjne (w tym wdrażanie postanowień Traktatu Akcesyjnego), tworzenie regulacji dotyczących zakresu korzystania ze środowiska i reglamentowania poziomu jego wykorzystania. Dla realizacji nadrzędnego celu w skali kraju przyjęto 5 celów strategicznych, natomiast w województwie zachodniopomorskim przyjęto 3 cele strategiczne. Są to:

- I. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski.
- II. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych.
- III. Wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska.

Dwa pozostałe cele strategiczne przyjęte w PEP: zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii oraz ochrona klimatu będą realizowane w ramach celów wojewódzkich od I do III.

W powyższe cele strategiczne wpisują się cele realizowane w ramach POŚ Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2002 – 2006 oraz cele sformułowane w POŚ na lata 2008 – 2011.

Wśród priorytetów wymienionych w PEP na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012 - 2015, których realizacja jest niezbędna dla osiągnięcia dalszej poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego oraz ochrony zdrowia mieszkańców Polski, są między innymi:

- zmniejszanie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód przez modernizację istniejących i budowę nowych oczyszczalni ścieków,
- zakończenie programu budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem

biogenów w aglomeracjach powyżej 15000 RLM,

- zmniejszanie potrzeb transportowych i ograniczanie emisji ze środków transportu jako elementu poprawy jakości powietrza na terenach zurbanizowanych,
- realizacja programów ograniczenia wielkości emisji do powietrza ze źródeł przemysłowych i komunalnych,
- ograniczenie emisji z dużych źródeł spalania energetycznego,
- wspieranie działań mających na celu unikanie wytwarzania odpadów i zapewniających bezpieczne dla środowiska ich unieszkodliwianie,
- podniesienie poziomu odzysku odpadów komunalnych do 10% w 2010 roku,
- ograniczanie zagrożenia dla zdrowia ludzi i jakości środowiska spowodowanego stosowaniem substancji chemicznych,
- wycofywanie z obrotu i stosowania substancji zubażających warstwę ozonową,
- zapobieganie ryzyku powstania poważnych awarii przemysłowych przez wzmacnianie kontroli nad instalacjami stwarzającymi takie ryzyko,
- wspieranie działań mających na celu ograniczanie uciążliwości hałasu,
- ochrona ludności i środowiska przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- prowadzenie skutecznego nadzoru nad wykorzystywaniem źródeł promieniowania jonizującego.

Wszystkie te priorytety znalazły odzwierciedlenie w celach i działaniach zawartych w POŚ Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011.

W dokumencie tym przyjęto generalną zasadę kontynuacji celów i zadań POŚ na lata 2002-2006. Zestawienie celów dla POŚ na lata 2008 -2011 oraz ich odpowiedniki z poprzedniego Programu przedstawiono w Tabeli I.1

Ocena stanu środowiska wykonana dla okresu obowiązywania poprzedniego POŚ pozwala na wyszczególnienie obszarów zadań priorytetowych przedstawionych poniżej:

- zapobieganie dalszej eutrofizacji wód,
- ograniczenie zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym,
- zmniejszenie narażenia mieszkańców województwa na hałas komunikacyjny,
- poprawa gospodarki odpadami komunalnymi.

Niniejszy dokument składa się z: oceny zmiany stanu środowiska w latach 2002 – 2006, (z wyodrębnieniem zaobserwowanych czynników pozytywnych, negatywnych oraz najważniejszych problemów), oceny realizacji POŚ na lata 2002 – 2006, celów przewidzianych do realizacji w ramach POŚ na lata 2008 – 2011, rozdziału dotyczącego zarządzania Programem oraz wytycznych dla programów powiatowych.

Wnioski z części dotyczącej stanu środowiska znalazły odzwierciedlenie w zapisach celów, działań i zadań.

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Tabela I.1. Cele i działania POŚ na lata 2002-2006 oraz 2008-2011

	NAZWA CELU W LATACH 2002 - 2006	NAZWA CELU W LATACH 2008 - 2011
	Cel 1 – priorytetowy - „Gorące punkty”	Realizacja zgodnie z założeniami w okresie 2002-2006. Zadania nie zrealizowane przeszły na lata 2008 – 2011.
I CEL STRATEGICZNY	Cel 2 – priorytetowy -Gospodarka wodna	Cel 1 – Poprawa jakości środowiska. Cel 1.1 – Poprawa gospodarki wodnej. Cel 1.1.1 – Poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych. Cel 1.1.2 – Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą.
	Cel 4 – Poprawa jakości środowiska (powietrze, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne)	Cel.1.2 – Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza. Cel 1.3 – Poprawa klimatu akustycznego. Cel 1.4 – Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.
	Cel 3 – priorytetowy - Gospodarka odpadami	Cel 2– Poprawa gospodarki odpadami.
	Cel 6 – Ochrona powierzchni ziemi i ochrona wybrzeża	Cel 3 - Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych. Cel 4. - Ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów Morza Bałtyckiego i Zalewu Szczecińskiego.
		Cel 4. - Ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów Morza Bałtyckiego i Zalewu Szczecińskiego.
	Cel 8 – Przeciwdziałanie poważnym awariom	Cel 5 – Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego.
		Cel 5 – Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego.
II CEL STRATEGICZNY	Cel 5 – Racjonalizacja użytkowania surowców	Cel 6 – Ochrona złóż kopalin.
	Cel 7 – Racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych	Cel 7 - Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego. Cel 8 - Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów.
III CEL STRATEGICZNY	Cel 9 – Zwiększenie świadomości społecznej	Cel 9 -Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.
	Cel 10 – Monitoring środowiska	

II. STAN ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM W LATACH 2002 – 2006

W poniższym tekście nie zawsze była możliwość odniesienia się do lat 2002 – 2006 ze względu na brak opublikowanych danych (głównie GUS i WUS) oraz zmiany przepisów prawnych regulujących między innymi ocenę stanu środowiska.

II.1. ZASOBY PRZYRODNICZE WOJEWÓDZTWA

II.1.1. Prawne formy ochrony przyrody

Łączna powierzchnia obszarów chronionych w granicach województwa zachodniopomorskiego wynosi 474 tys. ha, co stanowi więcej niż 20% jego ogólnej powierzchni (w całym kraju 30%). Powierzchnia obszarów chronionych wraz z obszarami Natura 2000 (łącznie z obszarami potencjalnie chronionymi) wynosi 992 tys. ha, co stanowi około 43% powierzchni województwa. Podstawą wyznaczania obszarów Natura 2000 jest występowanie siedlisk przyrodniczych i gatunków ptaków, które są przedmiotem zainteresowania dyrektywy ptasiej i siedliskowej.

Na terenie województwa zachodniopomorskiego obszary NATURA 2000 specjalnej ochrony ptaków w dużej mierze pokrywają się z istniejącymi obszarami prawnie chronionymi. Specjalne obszary ochrony siedlisk stanowią nową formę ochrony w naszym ustawodawstwie. Na terenie województwa ich usytuowanie nie jest tożsame z systemem obszarów chronionych.

Przestrzenne rozmieszczenie obszarów chronionych układa się pasmowo, głównie równoleżnikowo, (poza doliną Odry):

- Dolina i obszar ujściowy Odry - stanowi strefę przygraniczną państwa i województw z dużym nagromadzeniem ustawowych form ochrony przyrody o różnej randze ochronnej (park narodowy, rezerwaty, parki krajobrazowe, Natura 2000),
- pas nadmorski - obejmujący obszary Natura 2000 i obszar chronionego krajobrazu,
- południowy pas na granicy województwa zachodniopomorskiego - z dużym nagromadzeniem ustawowych form ochrony przyrody o różnej randze ochronnej (park narodowy, rezerwaty, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu),
- środkowy pas - obejmujący parki krajobrazowe, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu.

Część obszarów chronionych przylega do terenów intensywnej urbanizacji. Na obszarach tych, zależnie od formy ochrony obowiązują zróżnicowane ograniczenia dotyczące korzystania z zasobów przyrodniczych, określone w odpowiednich aktach prawnych.

Zgodnie z obowiązującą ustawą o ochronie przyrody z dnia 16.04.2004 r. wielkoprzestrzenne obszary chronione obejmują:

- **parki narodowe** - 2 obszary o łącznej powierzchni w granicach województwa 16 332,80 ha: Drawieński Park Narodowy (część) i Woliński Park Narodowy,
- **rezerwaty przyrody** - 88 obszarów o łącznej powierzchni 13 555,4 ha. w tym Rezerwat „Świdwie”, który jako jedyny obszar uzyskał status o znaczeniu międzynarodowym chroniony Konwencją Ramiarską,
- **parki krajobrazowe** - 7 obszarów o łącznej powierzchni w granicach województwa 118 838 ha,
- **obszary chronionego krajobrazu** - 21 obszarów o łącznej powierzchni 328 574 ha,
- **obszary Natura 2000**
 - obszary specjalnej ochrony ptaków - 20 obszarów istniejących i potencjalnych o łącznej powierzchni wraz z Zatoką Pomorską 1 238 193,33 ha,
 - specjalne obszary ochrony siedlisk - 47 45 obszarów o łącznej powierzchni 678 629,11 ha.

II.1.1.1. Podsumowanie

Powołane formy ochrony przyrody, stanowiące krajowy system obszarów chronionych, posiadają w większości dobre rozpoznanie terenowe i nie tworzą sytuacji konfliktowych jak to ma miejsce w przypadku obszarów Natura 2000.

W praktyce wytyczenie wyznaczenie obszarów Natura 2000, może stwarzając poważne ograniczenia w rozwoju gospodarczym sektorów znacząco oddziałujących na siedliska przyrodnicze i siedliska gatunków. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy jest brak szczegółowych wytycznych w odniesieniu do tych obszarów, które powinny wynikać z planów ochrony. Jednocześnie należy stwierdzić, że ograniczeniu nie podlega działalność gospodarcza, rolna, i leśna, rybacka, a także amatorski połów ryb, jeżeli nie zagrażają one zachowaniu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków.

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- województwo zachodniopomorskie posiada dobrze funkcjonujący system obszarów przyrodniczych, co sprzyja zachowaniu ciągłości i równowagi ekologicznej na tym obszarze,
- dla większości obszarów chronionych opracowane zostały plany ochrony,
- większość obszarów chronionych posiada naturalne zaplecze rekreacyjne,
- przestrzeganie zakazów realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko przyczynia się do zachowania bioróżnorodności,
- możliwość dofinansowanie w ramach programów rolno-środowiskowych dla rolnictwa w obszarach Natura 2000,
- dla planowanych inwestycji ingerujących w siedliska podlegające ochronie istnieje możliwość wprowadzenia kompensacji przyrodniczej.

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- brak korelacji pomiędzy przyjętymi granicami obszarów Natura 2000 a miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w gminach powoduje problemy w realizacji przyjętych wcześniej planów i zamierzeń,
- zanieczyszczenia powietrza,
- zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych,
- likwidacja i przekształcanie nieużytków naturogenicznym (oczka wodne, tereny podmokłe, bagienne, torfowiska, zarośla i zadrzewienia śródpolne), pełniących ważną rolę biocenotyczną,
- dzikie składowiska odpadów,
- przekształcanie chronionych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt poprzez zaniechanie użytkowania rolniczego użytków zielonych,
- wprowadzenie i inwazja gatunków obcych roślin,
- nadmierna liczebność populacji zwierząt drapieżnych rodzimych i obcych oraz obecność wałęsających się psów i kotów,
- niski poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa.
- nielegalne prowadzenie eksploatacji kopalin pospolitych na obszarach chronionych lub w ich sąsiedztwie oraz przypadki braku rekultywacji obszarów poeksploatacyjnych, z reguły.

Najważniejszymi problemami są:

- potrzeba weryfikacji obszarów NATURA 2000, będących w konflikcie z rozwojem regionu,
- brak planów ochrony dla obszarów Natura 2000,
- zagrożenie populacji niektórych gatunków zwierząt i roślin.,
- brak oceny wpływu populacji zwierząt drapieżnych na populacje ofiar,
- brak dokumentacji dla części obszarów chronionych.

II.1.2. Lasy

Na obszarze województwa lasy zajmują powierzchnię 795,3 tys. ha, co stanowi około 36% ogólnej powierzchni województwa. Lasy dzielą się na lasy publiczne o powierzchni 784,9 tys. ha oraz lasy prywatne 10,4 tys. ha. Lasy Skarbu Państwa zarządzane przez trzy Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych - RDLP Szczecin, RDLP Szczecinek, RDLP Piła, obejmując 53 nadleśnictwa zajmują powierzchnię 758,6 tys. ha. Na terenie województwa zachodniopomorskiego RDLP Szczecin posiada 22 nadleśnictwa, RDLP Szczecinek 23 nadleśnictwa, RDLP Piła-Kalina 8 nadleśnictw. Rozmieszczenie lasów na terenie województwa jest nierównomierne. Przeważająca część terenów zalesionych znajduje się głównie w części południowej i wschodniej. Zwarte kompleksy leśne reprezentowane są przez puszcze: Bukową, Goleniowską, Piaskową, Wkrzańską, Wałęcką (lasy wałęcko - drawskie), Miastecką (lasy miastecko - bytowskie). Większe kompleksy stanowią między innymi lasy koszalińsko - białogardzkie oraz człuchowsko - szczecineckie. Lasy pełniące funkcje ochronne wyznaczone są na powierzchni około 200 tys. ha, co stanowi 26% ogólnej powierzchni lasów.

W celu promocji trwale zrównoważonej gospodarki leśnej oraz ochrony zasobów przyrody w lasach na obszarze województwa zachodniopomorskiego ustanowione zostały: Leśny Kompleks Promocyjny „Puszcze Szczecińskie” oraz Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Warcińsko – Polanowskie”.

Na stan zdrowotny drzewostanu wpływ ma wiele czynników abiotycznych, biotycznych i antropogenicznych .

Lasy województwa zachodniopomorskiego narażone są na:

- niekorzystne zjawiska związane z okresowym występowaniem szkodników owadzych oraz pasożytniczych chorób grzybowych,
- szkody w uprawach leśnych powodowane przez zwierzęta leśne,
- anomalie pogodowe - okresowo występujące susze, huraganowe wiatry,
- pożary, kłusownictwo i kradzieże, nadmierną rekreacją, masowe zbieranie płodów leśnych,
- zanieczyszczenia przemysłowe.

II.1.2.1. Podsumowanie

Ogółem grunty leśne województwa zachodniopomorskiego zajmują 10,7% powierzchni leśnej Polski. Pod względem lesistości województwo zajmuje 4 miejsce w skali ogólnokrajowej. Rozmieszczenie lasów jest bardzo nierównomierne i waha się w granicach 72,7 - 0,8% powierzchni w poszczególnych gminach.

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- wzrost powierzchni obszarów leśnych zgodnie z Krajowym Programem Zwiększania Lesistości (KPZL),
- wprowadzanie upraw leśnych zakładanych jako odnowienie powierzchni, z których usunięto drzewostany dojrzałe,
- działalność edukacyjną w Lasach Państwowych,
- na obszarze zarządzanym przez Lasy Państwowe zlokalizowana jest większość form i obiektów ustawowo chronionych,
- wyznaczenie leśnych kompleksów promocyjnych będących alternatywą dla obciążonych ruchem turystycznym cennych obszarów podlegających ochronie,
- dla ekosystemów leśnych będących w zarządzie Lasów Państwowych są plany urządzenia lasów, zawierające programy ochrony przyrody.

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- zmniejszanie się powierzchni drzewostanów najmłodszych (I klasy wieku), co może wpłynąć na obniżenie trwałości lasu w przyszłości,

- brak środków budżetowych powoduje spowolnienie procesu zalesień gruntów właścicieli prywatnych,
- znaczny wzrost pozyskania grubizny drewna w województwie,
- lokalizacja zalesień nie zawsze jest zgodna z koncepcją rozmieszczenia w krajobrazie.

Najważniejszymi problemami są:

- niewystarczająca dbałość o stan zdrowotny drzewostanów, profilaktyka, kontrola i ograniczanie występowania zagrożeń,
- odpowiednia lokalizacja zalesień, która powinna wpłynąć na znaczne zmniejszenie rozdrobnienia i rozproszenia kompleksów leśnych (powierzchnia nie mniejsza niż 5 ha),
- zapewnienie finansowania realizacji KPZL,
- zalesianie gruntów rolnych i śródpolnych nieużytków zaliczanych do siedlisk priorytetowych w programie rolno-środowiskowym (m.in. mszary, torfowiska, oczka wodne, trzciniowiska),
- uszkodzenia zanieczyszczeniami przemysłowymi, głównie w zachodniej części województwa,
- niewystarczająca ochrona przeciwpożarowa lasów.

II.2. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE.

Charakterystyka zasobów wód.

Województwo zachodniopomorskie zajmuje powierzchnię 22 902 km² i obejmuje swym zasięgiem regiony wodne: Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego (ok. 77%), Warty (ok. 23%), oraz region wodny Uecker o powierzchni zaledwie 8 km².

Przeważającą część obszaru województwa zachodniopomorskiego obejmuje region wodny Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego (DOiPZ). Organem właściwym w sprawach gospodarowania wodami w regionie wodnym jest dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (RZGW) – jako organ administracji rządowej niezespólonej.

Na terenie województwa zachodniopomorskiego znajdują się znaczne zasoby wód powierzchniowych: dolny odcinek rzeki Odry wraz z dopływami, rzeki Przymorza, Zalew Szczeciński oraz około 1650 jezior o powierzchni powyżej 1ha.

Dla regionu wodnego DOiPZ została wykonana analiza stanu zasobów wodnych wraz z oceną hydrologiczno-meteorologiczną wód powierzchniowych. Analiza ta zawiera minimalne, średnie i maksymalne oraz charakterystyczne: miesięczne, półroczne i roczne stany oraz przepływy, a także stany i przepływy o określonym prawdopodobieństwie występowania - w przekrojach wodowskazowych sieci Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej zlokalizowanych w obszarze działania RZGW w Szczecinie, z których dane mają odpowiednio długie ciągi obserwacyjne.

Ponadto RZGW w Szczecinie dokonał bilansu zasobów wód powierzchniowych dla pięciu zlewni bilansowych w obszarze swego działania: Rega i przyległe Przymorze, Wieprza i przyległe Przymorze, Rurzyca, Tywa, Lewobrzeźna zlewnia Dolnej Odry oraz Ilanka, Pliszka, Konotop i Kanał Luboński.

Łącznie zasoby wód powierzchniowych określono na obszarze 8 275,3 km² co stanowi 40% obszaru działania RZGW w Szczecinie.

Wody podziemne stanowią dla województwa zachodniopomorskiego podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę pitną.

Zgodnie z prawem geologicznym i górnictwem dla wód podziemnych:

- zasoby dyspozycyjne - ustala się dla obszaru bilansowego jako zasoby możliwe do zagospodarowania w określonych warunkach środowiskowych i hydrogeologicznych, bez wskazywania lokalizacji i warunków techniczno-ekonomicznych ujęć,
- zasoby eksploatacyjne - określają ilość wody możliwej do pobrania w określonej jednostce czasu (ustala się je dla konkretnego ujęcia).

Bilans zasobów eksploatacyjnych znajduje się w dokumentacjach zasobów dyspozycyjnych i jest jednocześnie aktualizowany na podstawie prowadzonej przez RZGW bazy danych.

Zasoby wód podziemnych na obszarze regionu wodnego DOiPZ są udokumentowane dla 16 349 km² (80% powierzchni), dla następujących regionów bilansowych: Międzyodrze - Zalew Szczeciński-wyspy Wolin i Uznam (zasoby wód podziemnych udokumentowane tylko dla wyspy Uznam), Rurzyca – Tywa, Płonia, Ina, Gowienica, Lewobrzeźna zlewnia Dolnej Odry, Prawobrzeźna zlewnia Dziwnej i Przymorza do Jeziora Liwia Łuża, Rega i przyległe Przymorze, Przymorze od Jeziora Resko Przymorskie do Parsęty, Parsęta (bez zlewni górnej Parsęty), Przymorze od Parsęty do Jeziora Jamno, Wieprza i przyległe Przymorze.

W 2003 roku Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie określił zasoby perspektywiczne dla pozostałych regionów bilansowych z obszaru działania RZGW w Szczecinie (Myśla, Kurzyca-Słubia oraz zlewnia górnej Parsęty). Zasoby perspektywiczne są to szacunkowo ustalone zasoby użytkowych pięt/poziomów wodonośnych w wydzielonych regionach bilansowych możliwe do zagospodarowania z uwzględnieniem potrzeby zachowania określonego stanu ekosystemów od nich zależnych.

Analiza korzystania z wód powierzchniowych pozwala stwierdzić, że wykorzystywane są one głównie do celów gospodarczych i komunalnych. Zapotrzebowanie na te wody jest w pełni pokrywane i nie stanowi to problemu w regionie wodnym. Aktualnie nie przewiduje się potrzeb wprowadzania ograniczeń w korzystaniu z wód powierzchniowych do wyżej wymienionych celów. Warunek stanowi jednak zachowanie przepływu nienaruszalnego w ciekach, szczególnie w półroczu letnim lat suchych.

Natomiast analiza zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych oraz wielkości ich poboru pozwala stwierdzić, że z wyjątkiem rejonu wschodniej części wyspy Uznam, wody podziemne charakteryzują się dość dobrym stanem ilościowym i nie istnieje większe zagrożenie ilościowe dla tych wód oraz ekosystemów od nich zależnych. Problemy z zaopatrzeniem w wodę odpowiedniej jakości i ilości występują okresowo i dotyczą głównie miejscowości położonych w strefie przymorskiej, które charakteryzuje nierównomierne zapotrzebowanie na wodę, znacznie zwiększone w okresie letnim.

II.2.1. Zagrożenia jakości wód

Pobór wód (dane GUS dostępne do roku 2005)

W województwie zachodniopomorskim pobór wód na potrzeby gospodarki narodowej i ludności jest wysoki - według danych GUS w 2005 r. wyniósł 1487,3 hm³ (3 miejsce w kraju).

Największy udział w wykorzystaniu wód ma przemysł (głównie energetyczny) – 92%, zaopatrzenie gospodarki komunalnej to około 7%, a pozostałe 1% wykorzystywane jest na pokrycie potrzeb rolnictwa i leśnictwa.

Głównym źródłem zaopatrzenia gospodarki narodowej w wodę są wody powierzchniowe. Wody ujmowane z rzek i jezior pokrywają ponad 90% potrzeb województwa (w 2005 r. - 93,9%).

Woda z tych ujęć wykorzystywana jest głównie dla potrzeb przemysłu - 97% poboru, dla potrzeb gospodarki komunalnej przeznaczane jest 1,8% poboru (do celów komunalnych woda powierzchniowa pobierana jest tylko dla Szczecina). Pozostałe 1,2% poboru wód przeznaczane jest do celów nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz na potrzeby gospodarki rybackiej.

W latach 2001 - 2005 pobór wód powierzchniowych zmalał o 6,4%, w tym dla potrzeb przemysłu o 6,5%, a na cele zaopatrzenia ludności o 14%. W odniesieniu do 1998 roku spadek poboru wynosi 14%, w tym na potrzeby przemysłu - 15%, a na cele komunalne - 18,3%.

Na ograniczenie zużycia wody istotny wpływ miały zmiany w produkcji przemysłowej, zamykanie obiegów wodnych, urealnienie opłat za pobór wody oraz stawek eksploatacyjnych w gospodarce komunalnej przy równoległym wprowadzaniu liczników wody dla indywidualnych odbiorców.

Tabela II.2.1. Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie zachodniopomorskim w latach 1998 -2005 (Źródło: GUS)

POBÓR WODY	1998	2001	2005
Ogółem [hm³]	1741,6	1589,1	1487,3
w tym z:			
wód powierzchniowych	1637,8	1490,0	1397,3
wód podziemnych	103,8	99,1	90,0
Na cele produkcyjne [hm ³]	1615,3	1462,2	1366,1
w tym z wód podziemnych	20,9	12,4	10,2
Nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie (tylko wody powierzchniowe)	13,4	11,7	16,8
Pobór na cele wodociągowe [hm ³]	113	115,2	104,3
w tym z:			
wód powierzchniowych	30	28,5	24,5
wód podziemnych	82,9	86,7	79,8
Pobór ogółem w %			
Cele produkcyjne	92,7	92	91,9
Nawodnienia w rolnictwie	0,8	0,8	1,1
Pobór na cele wodociągowe	6,5	7,2	7,0

Wzrasta natomiast pobór wód powierzchniowych do celów nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz na potrzeby napełniania i uzupełniania stawów rybnych. W porównaniu do roku 1998 roku na cel ten pobrano o 25% więcej wód.

Zasoby wód podziemnych przeznaczane są przede wszystkim na zaopatrzenie ludności w dobrej jakości wodę do picia. W 2005 roku na cele produkcyjne wykorzystano 11,3% poboru. Poziom wykorzystania wód podziemnych w 2005 roku był o 9,2 % niższy od notowanego w roku 2001; w tym dla potrzeb przemysłu o 17,7%, a na cele zaopatrzenia ludności o 8%. W odniesieniu do 1998 roku spadek poboru wynosi około 14% w tym na potrzeby przemysłu - 51% a na cele komunalne – około 4%.

Wojewódzkie limity określone w POŚ na lata 2002 - 2005 zakładają zmniejszenie wodochłonności produkcji o 20% w stosunku do 1990 r. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle). W analizowanym okresie 1998 – 2005 (brak wcześniejszych danych GUS dla utworzonego w 1998 roku województwa zachodniopomorskiego) osiągnięto 15% spadek poboru wód.

Źródła zanieczyszczeń wód

Odprowadzanie ścieków wytworzonych przez podstawowe sektory gospodarki – przemysł i gospodarkę komunalną oraz rolnictwo jest główną przyczyną ciągle zbyt wysokiego poziomu zanieczyszczenia rzek w Polsce.

Według danych GUS na terenie województwa zachodniopomorskiego w 2006 roku odprowadzono do wód powierzchniowych łącznie 1688,5 hm³ ścieków, z czego 1575,6 hm³ to wody chłodnicze (umownie czyste). Ilość odprowadzonych ścieków wymagających oczyszczenia wynosiła 112,9 hm³, z czego:

- 61,2% (69,0 hm³) stanowiły ścieki komunalne,
- 38,8% (43,9 hm³) stanowiły ścieki przemysłowe.

W porównaniu do roku 2001 ilość odprowadzanych do wód powierzchniowych ścieków wymagających oczyszczenia zmniejszyła się o ok. 11%, a do roku 1998 o 35%. Ilość ścieków komunalnych zmniejszyła się z 79,9 hm³ w 2001 roku do 69,0 hm³ w 2006 roku tj. o 13,6%, a ścieków przemysłowych z 47,6 hm³ w 2001 roku do 43,9 hm³ w 2006 roku tj. o 7,8%.

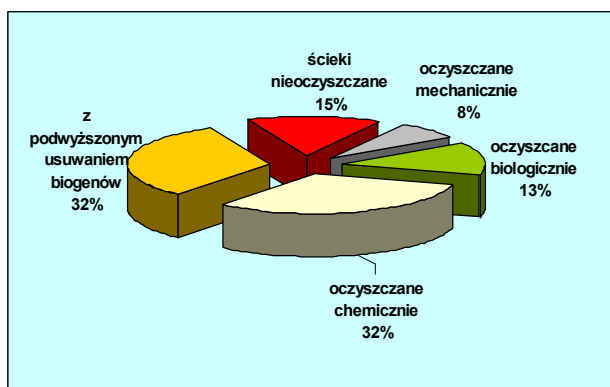
Tabela II.2.2. Ilości ścieków odprowadzanych w województwie zachodniopomorskim do wód powierzchniowych w latach 1998 – 2006 (Źródło: GUS)

WYSZCZEGÓLNIENIE:	1998	2001	2006
Ogółem [hm³]	1691,5	1531,2	1688,5
Ścieki przemysłowe	1599,3	1451,3	1619,5
w tym: chłodnicze	1542,9	1403,7	1575,6
Ścieki komunalne	92,2	79,9	69,0
Ścieki wymagające oczyszczenia ogółem	148,6	127,5	112,9
Ścieki oczyszczane	113,8	103,3	95,6
w tym: mechaniczne		8,9	8,5
chemiczne		41,8	36,0
biologiczne		23,1	15,1
z podwyższonym usuwaniem biogenów		29,5	36,0
Ścieki nieoczyszczane	34,8	24,2	17,3

Spośród wszystkich ścieków wymagających oczyszczenia ścieki nieoczyszczane stanowiły w 2006 roku 15,3% (w 2001 roku 18,9%). Odprowadzanie ścieków nieoczyszczanych systematycznie maleje.

Ilość odprowadzanych do wód powierzchniowych ścieków nieoczyszczanych zmniejszyła się z 24,2 hm³ w 2001 roku do 17,3 hm³ w 2006 roku tj. o 28,5%, w tym ścieków przemysłowych z 1,5 hm³ w 2001 roku do 0,97 hm³ w 2006 roku tj. o 35,3%. W odniesieniu do 1998 roku ilość nieoczyszczanych ścieków komunalnych spadła o 51%, a ilość nieoczyszczanych ścieków przemysłowych o 35%.

Rysunek II.2.1. Struktura oczyszczania ścieków w województwie zachodniopomorskim w 2006 roku

W 2006 roku oczyszczano 76,4% ścieków komunalnych i 97,7% ścieków przemysłowych.

Tabela II.2.3. Przemysłowe i komunalne oczyszczalnie ścieków w województwie zachodniopomorskim
(Źródło: GUS)

WYSZCZEGÓLNIENIE		ROK 2001		ROK 2006	
		Liczba obiektów [szt.]	Przepustowość projektowana [m ³ /dobę]	Liczba obiektów [szt.]	Przepustowość projektowana [m ³ /dobę]
Przemysłowe oczyszczalnie ścieków	mechaniczne	59	17 497	61	178 543
	chemiczne	9	246 105	9	8 021
	biologiczne	52	20 456	47	30 446
	z podwyższonym usuwaniem biogenów	3	3 720	5	5 195
Komunalne oczyszczalnie ścieków	mechaniczne	42	44 339	27	42 818
	biologiczne	201	160 730	200	103 681
	z podwyższonym usuwaniem biogenów	47	235 843	63	292 653

Na terenie województwa zachodniopomorskiego działało 290 oczyszczalni ścieków komunalnych o przepustowości 439 152 m³/dobę, obsługujących 60,4% mieszkańców województwa, w tym z podwyższonym usuwaniem biogenów – 40,9%. W miastach odsetek ten wynosi 69,8%, a na wsi 39,4%.

Ścieki przemysłowe stanowią ponad 95% ścieków wytworzonych w województwie zachodniopomorskim, z tego 97,3% to wody chłodnicze (umownie czyste). W 2006 roku na terenie województwa były 122 oczyszczalnie ścieków przemysłowych.

W 2006 roku do sieci kanalizacyjnej dostęp miało 73,6% mieszkańców naszego województwa, a do sieci wodociągowej przyłączy miało 93%. Długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 4568,8 km, a sieci wodociągowej 8348,4 km. W odniesieniu do 2001 roku długość sieci kanalizacyjnej wzrosła o 1402,8 km (co stanowi 30,7%), a sieci wodociągowej o 920 km (11%).

Pomimo wzrastającej liczby mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacyjnej wciąż ten wskaźnik jest niewystarczający. Dysproporcja pomiędzy ilością przyłączy wodociągowych a wyposażeniem w kanalizację sprzyja powstawaniu znacznych ilości ścieków bytowych, które niejednokrotnie odprowadzane są do wód bez jakiegokolwiek oczyszczenia. Stan ten szczególnie widoczny jest na wsi, gdzie 84,4% ludności korzysta z wodociągów a tylko 36% z kanalizacji. Nieco lepsza jest sytuacja w miastach gdzie z sieci wodociągowej korzystało 96,8% mieszkańców natomiast z sieci kanalizacyjnej - 89,9%.

Duży udział w zanieczyszczeniu wód mają także spływy powierzchniowe, głównie z pól uprawnych zawierające związki biogenne, środki ochrony roślin oraz nieoczyszczone wody opadowe z terenów zabudowanych.

Wielkość oddziaływania zanieczyszczeń rolniczych na środowisko wodne jest bezpośrednio związana z poziomem intensywności użytkowania gleb i stopniem koncentracji produkcji zwierzęcej. Gminy o dużym obszarze gruntów ornyczych i łąk zlokalizowane są głównie w środkowej części województwa zachodniopomorskiego. Procentowy udział gruntów rolnych jest największy na terenie gminy: Pyrzyce, Warnice, Bielice, Przelewice (zlewnia rzeki Płoni) i Stara Dąbrowa (zlewnia rzeki Iny). Wśród gmin o najwyższym wskaźniku zagęszczenia zwierząt gospodarskich w przeliczeniu na DJP (duża jednostka przeliczeniowa to krowa o masie 500 kg produkująca około 10 ton obornika rocznie), na jednostkę powierzchni użytków rolnych (grunty orne i łąki) należy wymienić gminy: Kobyłankę, Sianów, Czaplinskę, Osinę.

Najwyższy wskaźnik ludności niekorzystającej z kanalizacji na jednostkę powierzchni gminy należy przypisać gminom miejskim: Świdwin, Szczecin, Białogard, Darłowo, Koszalin.

Jednak zastosowanie nowoczesnych metod oczyszczania ścieków komunalnych (podwyższone usuwanie biogenów) jak i zmniejszenie ogólnej ilości produkowanych ścieków wpływa korzystnie na zmniejszenie ilości ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych do wód lub ziemi, które ostatecznie, wraz z nurtem rzek trafiają najczęściej do wód Morza Bałtyckiego. W 2005 roku w porównaniu do 2001 roku zmniejszyło się znacznie obciążenie wód głównych rzek województwa zachodniopomorskiego związkami biogennymi. Odnotowano ponad 40% spadek ładunków fosforu w wodach odpływających Iną, ok. 30% Grabową i Odrą (stanowisko w Krajniku Dolnym). W pozostałych rzekach Przymorza spadek ten wynosił od 20% w Wieprzy do 5% w Redze. Znaczny był także spadek ładunku azotu ogólnego w wodach Iny (40%) oraz Odry (25%). W przypadku rzek Przymorza obciążenia związkami azotu zmniejszyło się tylko w wodach Grabowej (15%), a w pozostałych rzekach wystąpił przyrost ładunku azotu od 41% w Parsęcie, do 27% w Redze i 10% w Wieprzy.

W 2005 roku wzrosły ładunki zanieczyszczeń organicznych odpływające Odrą oraz Parsętą. Stwierdzone w pozostałych rzekach spadki wahały się od 15,5% w Grabowej do 9% w Inie i 5% w Redze.

Należy spodziewać się dalszego zmniejszania presji ze źródeł komunalnych w skutek zwiększania ilości oczyszczanych ścieków.

Braki w zakresie oczyszczania ścieków są także przyczyną zanieczyszczenia wód podziemnych szczególnie na obszarach wiejskich.

Istotnym w skali województwa zjawiskiem wpływającym negatywnie na jakość wód podziemnych jest zagrożenie tych wód zasoleniem. Zasolenie to ma lokalnie charakter naturalny związany z ascensją wód zasolonych z podłoża jurajskiego w strefach drenażu do wód powierzchniowych (dolna Parsęta – Kołobrzeg, dolna Odra – Szczecin, Police, lub z ingresją wód morskich w strefach Mierzejowych (Dziwnów, Mrzeżyno, Dźwirzyno, Mielno). Naturalne procesy migracji wód zasolonych wzmagają się na obszarach intensywnej eksploatacji, stanowiąc istotne zagrożenie dla stanu ilościowego i chemicznego zasobów wód (Świnoujście, Międzyzdroje, Police, Kamień Pomorski, Trzęsacz, Rewal, Białogard, Trzebiatów). Według Państwowego Instytutu Geologicznego, powierzchnia zagrożona (o zawartości jonów chlorkowych powyżej tła – 46,7 mg/dm³) stanowi, dla poziomów naporowych w czwartorzędzie, 13,11% powierzchni województwa zachodniopomorskiego.

Zagrożenie zjawiskami ekstremalnymi - powódzie i susze

Położenie geograficzne regionu wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego powoduje, że na obszarze tym mogą występować powódzie: opadowe, roztopowe, zatorowe, sztormowe.

Specyficzny wpływ klimatu morskiego i regionalne uwarunkowania mikroklimatyczne powodują, że województwo zachodniopomorskie narażone jest na częste występowanie silnych wiatrów, szczególnie w obszarze nadmorskim. Wiatry z kierunków - północno-zachodniego i północno-wschodniego - oddziałujące na wody wysoko wypełnionych akwenów: południowego Bałtyku, Zatoki Pomorskiej i Zalewu Szczecińskiego mogą powodować poważne zagrożenia dla stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego. utrzymania właściwej ochrony przeciwpowodziowej.

Największe zagrożenie powodzią w województwie zachodniopomorskim występuje na ujściowych odcinkach rzek wpadających do Bałtyku oraz jezior przymorskich, (związane jest to z występowaniem zjawiska cofki; dotyczy to także Zalewu Szczecińskiego), środkowych odcinkach

niektórych rzek (Rega, Parsęta, Wieprza, Ina - co związane jest z występowaniem zwiększonych opadów lub roztopów), a także występowaniem zatorów lodowych (głównie na rzece Odrze).

Wyjątkowo duże zagrożenie może powodować nakładanie się powodzi cofkowych z powodziami roztopowymi opadowymi czy zatorowymi.

W latach 2002-2006 wyżej wymienione zjawiska nie wystąpiły w ekstremalnej skali, jednakże zdarzały się lokalne podtopienia.

Prognozowanie zjawisk powodziowych jest szczególnie utrudnione ze względu na ich ścisłą zależność od wystąpienia poszczególnych zjawisk klimatycznych a także ich ewentualnego współistnienia.

Szeroko rozumiana ochrona przeciwpowodziowa obejmuje każde działanie zmniejszające zagrożenie powodzią jak i ograniczanie poprzez minimalizację wszelkich strat w czasie występowania powodzi. wystąpienia powodzi a także dążenie do minimalizowania strat i ograniczenia negatywnych skutków wystąpienia powodzi. Ważnym elementem takich działań są sposoby zapobiegania powodzi i ograniczania jej skutków. Szczególne znaczenie w tym aspekcie ma właściwe i racjonalne zagospodarowanie terenów zalewowych. Duże znaczenie dla szeroko rozumianej ochrony przeciwpowodziowej mają instrumenty planowania. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w ustawie Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001r. (Dz.U. nr 115, poz. 1229 oraz 154, poz. 1803 wraz z późniejszymi zmianami), które stanowi, że ochronę przed powodzią oraz suszą prowadzi się zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze kraju, a także planami ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego.

Ochronę ludzi i mienia przed powodzią oraz suszą realizuje się przez:

- zachowanie i tworzenie wszelkich systemów retencji wód, budowę i rozbudowę zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych,
- racjonalne retencjonowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód,
- funkcjonowanie systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze oraz hydrosferze,
- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, budowanie oraz utrzymywanie wałów przeciwpowodziowych, a także kanałów ulgi.

Ustawa przewiduje, w zakresie dotyczącym planowania w gospodarowaniu wodami, powstanie dwóch rodzajów dokumentów związanych bezpośrednio z ochroną przeciwpowodziową różniących się skalą odniesienia:

- Projekt planu ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze kraju, z uwzględnieniem podziału na obszary dorzeczy, sporządzany jest i aktualizowany przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej. Po zatwierdzeniu przez Radę Ministrów plan ten ogłoszony będzie w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.
- Projekt planu ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego sporządzany przez dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej i zatwierdzany przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej.

Plan ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze kraju powinien uwzględniać w szczególności:

- powiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych oraz rezerw pojemności powodziowej,
- poprawę gospodarowania rezerwami pojemności retencyjnej oraz powodziowej,
- kształtowanie dolin rzecznych oraz wykorzystanie naturalnej retencji,
- budowę oraz rozbudowę lub przebudowę urządzeń wodnych,
- wskazanie obszarów wymagających ochrony,
- propozycje niezbędnych zmian w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego.

Ustalenia planu ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze kraju, powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa oraz w planach zagospodarowania przestrzennego województwa.

Plan ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego powinien uwzględniać:

- ustalenia planu ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze kraju z uwzględnieniem podziału na obszary dorzeczy,
- ustalenia studium ochrony przeciwpowodziowej określające granice zasięgu wód powodziowych o określonym prawdopodobieństwie występowania oraz kierunki ochrony przed powodzią.

Ustalenia planu ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego uwzględnia się w strategii rozwoju województwa, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Aktualnie nie ma opracowanego jeszcze projektu planu ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego oraz *studium ochrony przeciwpowodziowej* studium zagrożeń powodziowych.

Zgodnie z art. 117 ust. 2 Prawa Wodnego plan ten powinien uwzględniać ustalenia planu ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze kraju. Do tej pory plan taki nie powstał.

Plan ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego powinien uwzględniać także ustalenia dokumentu, o którym mowa w art. 82 ustawy Prawo wodne tj. studium ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego. Dla regionu wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego (DOiPOZ), wyżej wymienione studium jest w fazie realizacji.

Studium ochrony przeciwpowodziowej sporządzane przez dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej jest dokumentem (według aktualnie obowiązującego prawa), w którym w zależności od sposobu zagospodarowania terenu oraz ukształtowania tarasów zalewowych, terenów depresyjnych i bezodpływowych, dokonuje się podziału na:

- obszary wymagające ochrony przed zalaniem z uwagi na ich zagospodarowanie, wartość gospodarczą lub kulturową,
- obszary służące przepuszczeniu wód powodziowych, zwane dalej obszarami bezpośredniego zagrożenia powodzią,
- obszary potencjalnego zagrożenia powodzią.

Zadanie to w części obejmującej wyznaczenie tak zwanych obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią zostało zakończone w 2005 roku. Aktualnie trwa procedura opiniowania studium przez rady gminy, rady powiatu i sejmiki wojewódzkie. Jednakże założenia merytoryczne wykonanego studium opierały się na poprzednim brzmieniu zapisów ustawy Prawo wodne, które nakazywały określenie w tym opracowaniu wyłącznie granic obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią. Aktualne zapisy wyżej wymienionej ustawy obligują do dodatkowego opracowania w studium granic obszarów potencjalnego zagrożenia powodzią oraz obszarów wymagających ochrony przed zalaniem. Zadanie to będzie realizowane w miarę posiadanych środków finansowych. Obecnie trudno określić termin zakończenia tego zadania.

W województwie zachodniopomorskim, z regionu wodnego DOiPZ zostało wykonane Studium ochrony przeciwpowodziowej w zakresie określonym powyżej dla następujących regionów bilansowych: Odra graniczna do Widuchowej, Międzyodrze - Zalew Szczeciński - wyspy Wolin i Uznam, Myśla, Kurzyca, Słubia, Tywa, Rurzyca, Płonia, Ina, Gowienica, Lewobrzeżna zlewnia dolnej Odry, Prawobrzeżna zlewnia Dziwnej i Przymorze do Jeziora Liwia Łuża, Rega i przyległe Przymorze, Przymorze od Jeziora Resko Przymorskie do Parsęty, Parsęta, Przymorze od Parsęty do Jeziora Jamno, Wieprza i przyległe Przymorze.

Dla większości zlewni został mianowicie sporządzony wykaz stref bezpośredniego zagrożenia powodzią.

Zgodnie z ustawą Prawo wodne obszary określone w Studium ochrony przeciwpowodziowej należy uwzględnić przy sporządzaniu planu zagospodarowania przestrzennego województwa, studium

uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego a także decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego i decyzji o warunkach zabudowy.

Z dniem 26 listopada 2007 r. weszła w życie Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim, która obok Ramowej Dyrektywy Wodnej stanowi podstawę zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi.

Głównym jej celem jest ustanowienie ram dla oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim, w celu ograniczenia negatywnych konsekwencji dla zdrowia ludzkiego, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, związanych z powodzią na terytorium Wspólnoty. Dyrektywa ta nakłada na państwa członkowskie obowiązek sporządzania dokumentów planistycznych takich jak: wstępna ocena ryzyka powodziowego (sporządzana do dnia 22 grudnia 2011 r.), mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego (sporządzane do dnia 22 grudnia 2013 r.) oraz plany zarządzania ryzykiem powodziowym (sporządzane do dnia 22 grudnia 2015 r.).

Dla realizacji formułowanych w POŚ Województwa Zachodniopomorskiego celów priorytetowych w Gospodarce Wodnej, a dotyczących ochrony przed powodzią wskazanym wydaje się ujęcie zadania Program dla Odry 2006 realizowanego aktualnie zgodnie z programem rządowym.

II.2.2. Jakość wód powierzchniowych

Rzeki

W latach 2004-2006 zaszły istotne zmiany w systemie oceny jakości wód w Polsce, mające na celu dostosowanie metodyki do wymagań UE. Nowymi elementami są zagadnienia monitoringu i określenie jakości wód powierzchniowych w zakresie spełnienia wymagań określonych dla różnych sposobów użytkowania wód oraz klasyfikacja stanu wód obejmująca pięć klas jakości.

Od 2004 r. podstawę prawną klasyfikacji wód w rzekach stanowiło wydane na mocy art. 49 Ustawy Prawo wodne Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji i prezentacji stanu tych wód, które pod względem stanu jakościowego wód w miejsce dotychczasowych trzech klas wprowadziło pięć klas czystości: wody o bardzo dobrej jakości (klasa I); wody dobrej jakości (klasa II); wody zadawalającej jakości (klasa III); wody niezadawalającej jakości (klasa IV); wody złej jakości (klasa V).

W trzyletnim okresie sklasyfikowano wody 60 rzek zachodniopomorskiego w 107 punktach pomiarowo - kontrolnych.

Tabela II.2.4. Wyniki klasyfikacji rzek województwa zachodniopomorskiego badanych w latach 2004 – 2006, udział procentowy punktów pomiarowych w 5 klasach jakości wód

KLASA CZYSTOŚCI	UDZIAŁ PUNKTÓW POMIAROWYCH W KLASACH JAKOŚCI	
	liczba punktów pomiarowych	udział procentowy ppk
I klasa	-	-
II klasa	2	1,9%
III klasa	71	66,4%
IV klasa	30	28,0%
V klasa	4	3,7%
Razem	107	100%

W świetle obowiązującej klasyfikacji na terenie województwa zachodniopomorskiego brak jest wód bardzo dobrej jakości – klasa I. Spośród 107 ocenianych przekrojów badawczych tylko w dwóch punktach pomiarowych usytuowanych w źródłowych odcinkach, o niewielkim oddziaływaniu antropogenicznym, rzek Płoni oraz Iny, odnotowano wody dobrej jakości – klasa II.

Na większości kontrolowanych stanowisk (66%) wody spełniały wymagania norm klasy III odpowiadającej wodom zadowalającej jakości. Prawie 30% badanych wód zaliczono do klasy IV oznaczającej wody niezadawalającej jakości. Wody tej jakości występują na stanowiskach

zlokalizowanych na Odrze w rejonie Szczecina, Inie poniżej Recza Pomorskiego, Stobnicy poniżej Choszczna, Redze poniżej Świdwina, Dzierżęcince poniżej Koszalina, jak też w zlewni Świńca, w ujściowych odcinkach Gościanki, Wogry, dopływach jeziora Miedwie oraz dopływach Odry. Występowanie wód niezadowolającej jakości związane jest zarówno z odprowadzaniem ścieków z ośrodków miejsko-przemysłowych jak też z presją ze źródeł rozproszonych.

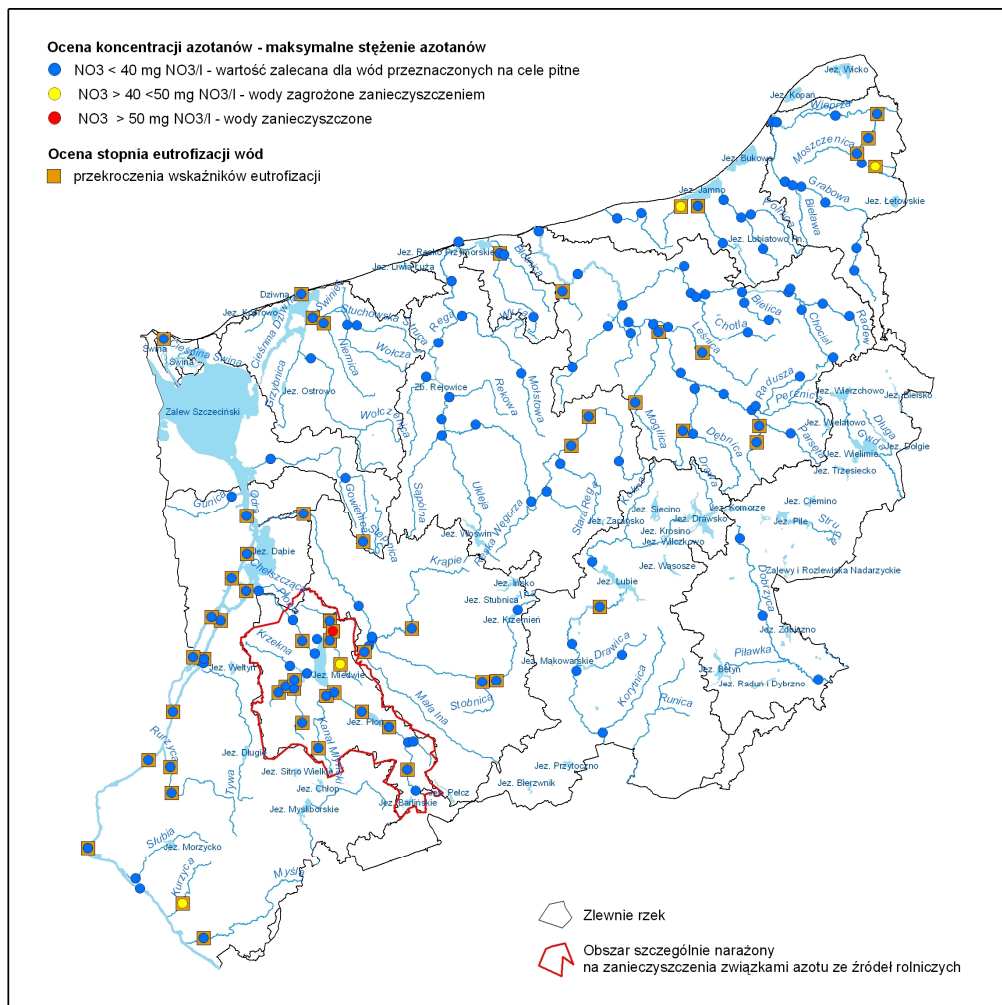
Wody złej jakości (klasy V) to wody Rowu Kunowskiego dopływającego do Jeziora Miedwie oraz Gęsej, która wpływa do Parsęty w jej górnym biegu.

Z przeprowadzonych ocen wynika, że możliwość wykorzystania zasobów wodnych rzek województwa ograniczają: zły stan sanitarny wód, wysokie stężenia związków fosforu i azotu oraz procesy eutrofizacji. Przyczyną tego stanu jest zarówno dopływ ścieków ze źródeł punktowych jak też zanieczyszczenia obszarowe. Kryterium sanitarne, wyrażone mianem Coli, odzwierciedla znaczący wpływ odprowadzanych ścieków komunalnych jak i oddziaływanie zanieczyszczeń ze źródeł obszarowych. W rzekach województwa zachodniopomorskiego stan sanitarny w ponad 90% badanych wód przekracza standard określony dla dobrej jakości wód (II klasa); parametrów III klasy nie dotrzymuje 30% kontrolowanych przekrojów, IV – ok. 50%, a V klasy – 15%.

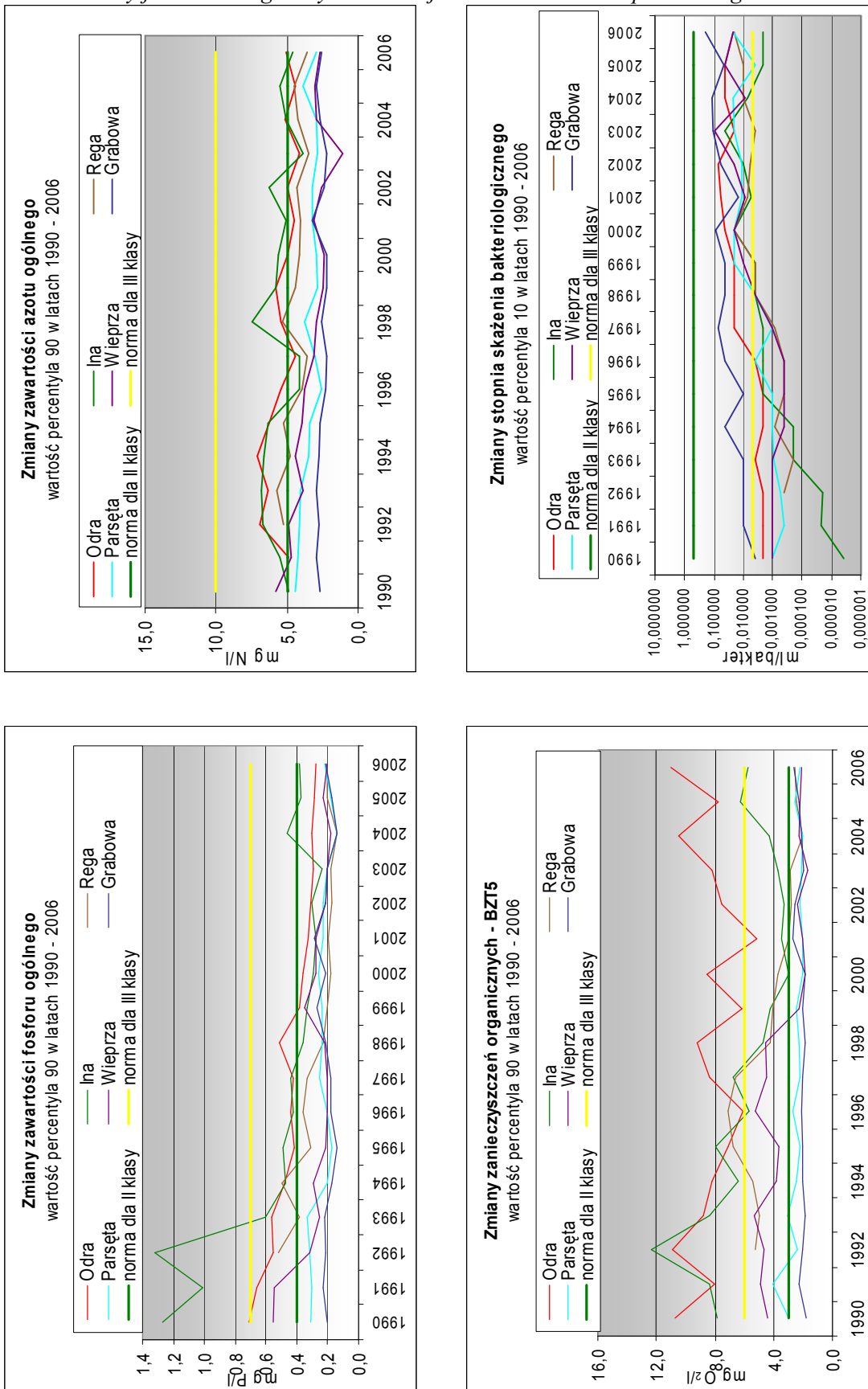
Badania rzek podlegających ochronie ze względu na użytkowanie wód - występowanie ryb w warunkach naturalnych, wody wykorzystywane do zaopatrzenia ludności – wykazały, że na żadnym stanowisku wyznaczonym na potrzeby tzw. dyrektyw użytkowych, nie są dotrzymane standardy określone w rozporządzeniach MŚ.

Wartości graniczne określone w rozporządzeniu MŚ dotyczącym oceny przydatności wód dla bytowania ryb w warunkach naturalnych przekraczały stężenia fosforu ogólnego i azotu azotynowego, a także azotu amonowego i BZT₅.

Mapa II.2.1. Ocena zawartości azotanów i stopnia eutrofizacji wód badanych w latach 2004-2006

Rysunek II.2.2. Zmiany jakości wód głównych rzek województwa zachodniopomorskiego

W dopływach jeziora Miedwie i wodach Odry Zachodniej powyżej Kurowa, kontrolowanych w ramach monitoringu wód podlegających ochronie ze względu na zasilanie przez te wody jeziora Miedwie i ujęcia wody „Kurów” występują przekroczenia wartości granicznych wskaźników zanieczyszczeń organicznych (co jest związane głównie z ich eutrofizacją), wody te są zasobne w związki fosforu i cechuje je wysokie przewodnictwo elektrolityczne. Stan sanitarny odpowiada kategorii A2 i A3 (wody wymagające typowych i wysokosprawnych procesów uzdatniania fizycznego i chemicznego).

Ocena stopnia eutrofizacji rzek wykonana według rozporządzenia MŚ w sprawie wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych wykazała, że przekraczane są graniczne wartości wskaźników wskazujących na eutrofizację wód (azot ogólny, fosfor ogólny, chlorofil „a”). Problem wysokich stężeń związków biogennych dotyczy nie tylko Odry, lecz również pozostałych rzek województwa.

Ocena zmian czystości wód płynących według stanu sanitarnego, BZT₅ i substancji biogennych wskazuje na poprawę jakości wód w stosunku do 1990 roku. Analiza trendów zachodzących zmian w jakości wód wykonana dla ujściowych odcinków głównych rzek naszego województwa (Odra, Ina, Rega, Parsęta, Wieprza i Grabowa) wykazuje istotny spadek stężeń tych zanieczyszczeń. Jednak zmiany te są powolne i nie powodują na razie znaczących zmian w klasyfikacji wód. Podobne tendencje widoczne są w ciągu ostatniego dziesięciolecia w rzekach Polski. Skażenie sanitarne wód oraz nadmierne ilości substancji biogennych trafiających do środowiska są nadal poważnym problemem. Brak jest wód bardzo dobrej jakości a udział wód o dobrej (II klasa) jest niewielki.

Jednym z celów Polityki Ekologicznej Państwa dotyczącym jakości wód w środowisku, wynikającym bezpośrednio z Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE, jest osiągnięcie w 2015 roku co najmniej dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych. W chwili obecnej nie zostało jeszcze określone, co należy rozumieć jako stan co najmniej dobry. Z dużym przybliżeniem można założyć, że dobry stan wód odpowiada pierwszej i drugiej klasie jakości wód powierzchniowych. Gdyby przyjąć takie założenie okaże się, że większość wód powierzchniowych w województwie nie spełnia tego warunku.

Jeziora

W latach 2001 - 2006 na obszarze województwa zachodniopomorskiego przeprowadzono badania 82 jezior, w tym 60 jezior o powierzchni większej od 50 ha. Monitoringiem objęto również 22 mniejsze jeziora, ważne ze względów regionalnych.

Ocena jezior wykonana została w oparciu o zatwierdzone w 1994 r. przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska „Wytyczne monitoringu podstawowego jezior”.

Spośród 82 zbadanych jezior do I klasy czystości zakwalifikowano 7 a do II - 40 jezior. Obniżoną jakość wód stwierdzono w 37 jeziorach. W tym: 26 jezior zaliczono do III klasy czystości wód a stan pozostałych 9 zbiorników określono jako pozaklasowy.

Tabela II.2.5. Liczba jezior badanych w latach 2001-2006

	LICZBA JEZIOR BADANYCH W LATACH 2002-2006	W TYM JEZIOR O POWIERZCHNI > 50 ha	W TYM JEZIOR O POWIERZCHNI < 50 ha
Sekcja 1.01 I klasa	7	7	-
II klasa	40	26	14
III klasa	26	20	6
Poza klasą	9	7	2
Razem	82	60	22

Kryteria **I klasy** czystości spełniają jeziora oligotroficzne (skąpożywne). Są to przeważnie zbiorniki zasilane z poziomów wodonośnych a ich zalesione zlewnie są stosunkowo niewielkie pod względem powierzchniowym. W województwie zachodniopomorskim kryteria te spełniły wody 7 jezior: Betyń, Cieszęcino, Ińsko, Kaleńskie, Klepnickie, Krzemno oraz Zamieć.

Do II klasy czystości zaliczono największe i najpiękniejsze jeziora Pomorza. Pod względem bakteriologicznym ich wody przeważnie spełniają kryteria I klasy. Wśród nich są jeziora, które tylko w niewielkim stopniu podlegały niekorzystnym wpływom antropogennym, a także zbiorniki, które były nadmiernie zanieczyszczone. Obecnie, gdy dopływ zanieczyszczeń został zredukowany, jakość ich wód ulega powolnej poprawie. Wśród nich należy wymienić jeziora: Barlineckie, Miedwie, Pełcz, Pile, Strzeszowskie. W grupie tej znajdują się więc zbiorniki zarówno o niskim poziomie użyźnienia wód jak i te, w których okresowo występują intensywne zakwity fitoplanktonu.

Wśród jezior zakwalifikowanych do III klasy czystości znajdują się zbiorniki silnie zeutrofizowane, zasobne w związki fosforu i azotu. W ich wodach są obserwowane bardzo intensywne zakwity fitoplanktonu. W tej grupie jezior zdecydowanie przeważają jeziora płytkie i bardzo płytkie. Dla 7 jezior stan podwyższonej trofii jest sprawą naturalną - są to jeziora zarastające, położone w zatorfionych dolinach. Dla pozostałych przyczyną obniżonego stanu wód są oddziaływania natury antropogenicznej: zmiany w hydrologii, wpływ nieuporządkowanej gospodarki ściekowej, ścieki z przetwórstwa rolno-spożywczego.

Do 6 jezior w przeszłości były odprowadzane nieoczyszczone ścieki komunalne (bytowe i przemysłowe).

Zbiorniki o wodach nie spełniających kryteriów III klasy to jeziora o bardzo wysokiej żyzności (wysokie koncentracje fosforu i azotu), która jest przyczyną wysokiej produkcji pierwotnej, czyli szczególnie obfitego rozwoju fitoplanktonu. Do grupy tej zaliczono: 4 jeziora przy morskie (Resko Przymorskie, Wicko, Koprowo, Liwia Łuża) a także 5 jezior zniszczonych przez nieprawidłowe rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej (Będzin, Sulimierskie Duże, Będgoszcz oraz Zaborsko k/Lubiatowa i Zaborsko k/Kołbacza).

Ocena stopnia eutrofizacji jezior większych od 50 ha wykonana zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 23 XII 2002 w sprawie wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz.U.Nr 241, poz.2093) wykazała, że spośród 60 badanych w latach 2001 – 2006 jezior jedynie 5 nie wykazuje symptomów eutrofizacji. Wartości normatywne określone dla azotu ogólnego, fosforu ogólnego, chlorofilu „a”, przezroczystości nie spełniają wody 37 jezior.

Ocena natlenienia wód oraz występowania glonów nitkowatych w pozostałych 23 jeziorach wykazała, że 17 jezior w okresie letnim ma zakłócenia w gospodarce tlenowej, a w 3 jeziorach odnotowano masowe występowanie glonów nitkowatych. Łącznie 18 jezior zostało uznanych za zbiorniki, w których utrzymuje się tendencja do szybkiej, powtórnej eutrofizacji.

Tabela II.2.6. Wyniki oceny podstawowych wskaźników eutrofizacji jezior

WSKAŹNIK /WARTOŚĆ ŚREDNIA DLA SEZONU WEGETACYJNEGO/	WARTOŚCI NORMATYWNE EUTROFIZACJI	LICZBA JEZIOR NIE SPEŁNIAJĄCYCH WARTOŚCI NORMATYWNYCH	ZAKRES WIELKOŚCI NIE SPEŁNIAJĄCYCH WARTOŚCI NORMATYWNYCH
Azot ogólny	<1,5 mg N/l	19	1,59 – 6,45
Fosfor ogólny	<0,100 mg P/l	22	0,103 – 0,510
Chlorofil „a” - aktywny	<25 ug/l	24	26,0 – 325,6
Widzialność krążka Secchiego	>2,00 m	30	1,80 - 0,20

Analiza stopnia zeutrofizowania 60 jezior badanych w latach 2001 – 2006 wykazała, że wartości najistotniejszych wskaźników trofii wahają się w znacznych zakresach, przy czym: wartości fosforu całkowitego w 31,7% jezior przekraczają 0,100 mgP/l, wartości azotu całkowitego w 36,6% jezior przekraczają 1,5 mgN/l, stężenia chlorofilu w około 40% jezior przekraczają 25,0 mg/m³, a przezroczystość wód w 50 % jezior jest mniejsza od 2,0 m.

Spośród 60 jezior o powierzchni większej od 50 ha, objętych monitoringiem w okresie 2001-2006, 44 jeziora badano także w latach 1991 – 2000. Spośród tych jezior 64% zachowało tę samą klasę czystości w obu okresach badań. Zmiany klasyfikacji wód w obrębie badanej grupy jezior stwierdzono w 16 jeziorach; w 14 nastąpiła poprawa jakości wód, a w 2 pogorszenie.

Poprawa jakości wód to w wielu wypadkach efekt inwestycji w gospodarce ściekowej. Przykładem są tu jeziora:

- Jamno, Wądół, Wielimie (dawniej poza klasą, obecnie III klasa),
- Miedwie (do roku 1993 III klasa, obecnie od roku 1998 stale II klasa),
- Ińsko (dawniej II klasa, obecnie I klasa).

W kilku wypadkach poprawa stanu wód nastąpiła na skutek recesji w rolnictwie w latach 90 oraz likwidacji Państwowych Gospodarstw Rolnych.

Zalew Szczeciński, Zatoka Pomorska

Jakość wód Zalewu Szczecińskiego kształtuje się pod wpływem wód odrzańskich, napływów wód morskich oraz zaznaczających się procesów eutrofizacji.

Badania wód Zatoki Pomorskiej i Zalewu Szczecińskiego wykonywane są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMS) oraz w ramach współpracy Grupy W2 Ochrona Wód Polsko-Niemieckiej Komisji ds. Wód Granicznych.

Jakość wód Zatoki Pomorskiej kształtowana jest przez zeutrofizowane wody Zalewu Szczecińskiego, natomiast wody Zalewu Szczecińskiego znajdują się pod silnym wpływem zanieczyszczeń wnoszonych przez Odrę. Nie bez znaczenia jest również dopływ ścieków bytowych z niewielkich miejscowości położonych wzdłuż linii brzegowej Zalewu. Na stan wód wpływa również uwalnianie zanieczyszczeń zdeponowanych w osadach dennych. W ostatnich latach obserwuje się spadek zawartości związków biogennych w wodach, szczególnie wyraźny w odniesieniu do związków fosforu. Świadczy to o powolnym procesie zmniejszania ładunków zanieczyszczeń wnoszonych głównie wodami Odry. Jednak nadal nie bez znaczenia pozostaje problem zrzutu nieoczyszczonych ścieków komunalnych do ujściowego odcinka Odry, pochodzących z aglomeracji szczecińskiej.

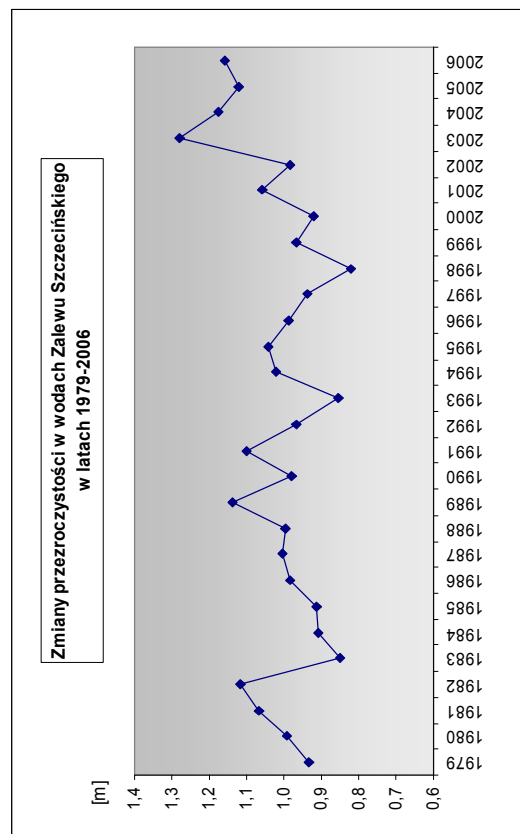
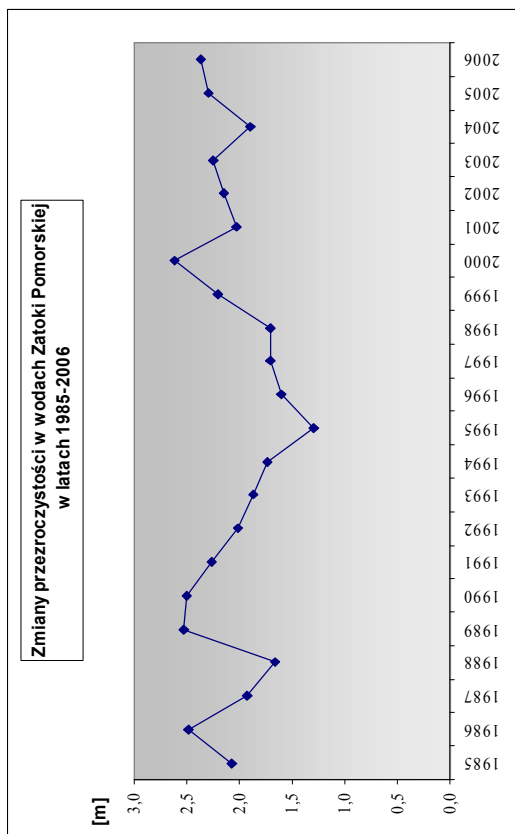
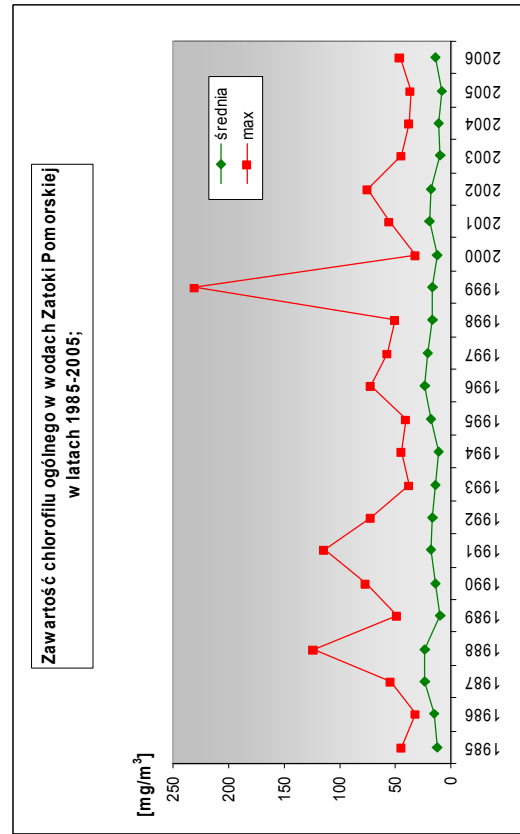
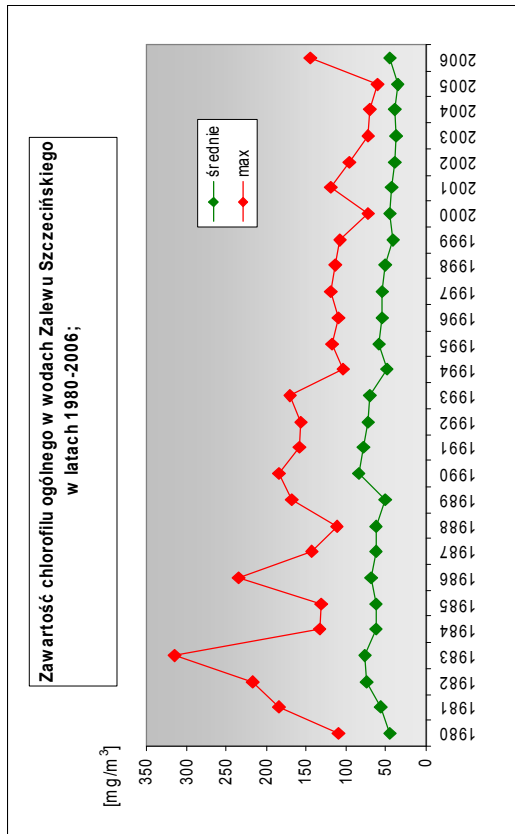
Z analizy wyników badań wynika, iż najbardziej charakterystyczne są zmiany wskazujące na eutrofizację wód Zalewu Szczecińskiego i Zatoki Pomorskiej.

Wykonana ocena potwierdza, że wody Zalewu Szczecińskiego i Zatoki Pomorskiej są zeutrofizowane. Wskazują na to częste przekroczenia granicy stężeń chlorofilu „a” oraz wartości przezroczystości wody. Te parametry należy uznać za najważniejsze w ocenie intensywności eutrofizacji wód Zalewu Szczecińskiego i Zatoki Pomorskiej. Sytuacja taka jest wynikiem intensywnej produkcji pierwotnej i zakwitów glonów, potwierdzanych również przez wyniki badań struktury ilościowo-jakościowej i biomasy fitoplanktonu.

Zmiany w zawartości chlorofilu ogólnego i przezroczystości w wieloleciu przedstawia rysunek II.2.3.

Wyniki badań zanieczyszczeń przemysłowych, które obejmują pomiary zawartości fenoli oraz badania metali ciężkich w wodzie wskazują, iż związki te nie stanowią obecnie istotnego zanieczyszczenia. Jednak Ramowa Dyrektywa Wodna nakłada obowiązek kontroli zanieczyszczeń toksycznych z tak zwanej listy priorytetowej. Na liście są 33 substancje, których obecność należy wykluczyć. Jedynie niewielka ich część badana jest w ramach monitoringu wojewódzkiego.

Rysunek II.2.3. Zmiany zawartości chlorofilu i przezroczystości wód Zalewu Szczecińskiego i Zatoki Pomorskiej

II.2.3. Jakość wód podziemnych.

W ramach krajowego monitoringu wód podziemnych w województwie zachodniopomorskim w 2006 r. badania wykonano w 55 punktach badawczych, w tym w 22 punktach reprezentujących wody gruntowe i 33 reprezentujących wody wglębne.

W 2006 roku, podobnie jak w latach poprzednich, główny wpływ na kształtowanie jakości wód podziemnych miały związki azotu (amoniak, azotyny i azotany) oraz żelaza i manganu.

Zawartość związków azotu uwarunkowana była przede wszystkim wpływem czynników antropogenicznych prowadzących do przedostawania się do wód podziemnych zanieczyszczeń rolniczych, bytowych i komunalnych. Zanieczyszczenia te miały wpływ na wody gruntowe co związane jest z ich płytkim zaleganiem oraz brakiem naturalnej izolacji od podłoża. Odnotowane zostały także w głębszych poziomach wodonośnych czwartorzędu, trzeciorzędu i kredy. Wysokie zawartości związków azotu odpowiadające IV i V klasie jakości wód podziemnych stwierdzono w 15 punktach, w tym w 10 punktach, gdzie ujmowane są wody wglębne i 5 punktach reprezentujących wody gruntowe.

W okresie 2000 - 2006 r. zawartość azotanów w wodach podziemnych, w większości punktów badanych w ramach monitoringu krajowego, kształtowała się na podobnym poziomie odpowiadającym I klasie jakości wód podziemnych tj. poniżej 10 mg/dm³.

Anomalnie wysokie zawartości azotanów wskazujące na zanieczyszczenie wód azotanami, gdzie w analizowanym okresie ich średnia zawartość przekraczała 50 mg/dm³, zaobserwowano w wodach gruntowych w 5 punktach tj.: Bukowo (punkt nr 189), Resko (punkt nr 301), Czaplinek (punkt nr 375), Drawsko Pomorskie (punkt 468) i Dąbsko (punkt nr 469). Zanieczyszczenie wody azotanami w tych miejscach ma charakter punktowy i jest wynikiem oddziaływania lokalnych ognisk zanieczyszczeń związanych ze sposobem użytkowania terenu w sąsiedztwie punktów (działalność bytowa lub bytowa i hodowlana).

Wyniki badań wód podziemnych przeprowadzone w 2006 r. potwierdzają obserwowane w latach poprzednich zanieczyszczenie wód podziemnych związkami żelaza i manganu. Zanieczyszczenie to ma charakter typowo geogeniczny i jest wynikiem szeregu przyrodniczych i geologicznych uwarunkowań.

Istotnym czynnikiem kształtującym chemizm wód podziemnych w strefie przybrzeżnej województwa zachodniopomorskiego jest infiltracja słonych wód Morza Bałtyckiego prowadzącą do zasolenia wód podziemnych (zjawisko ingresji).

Tabela II.2.7. Wyniki klasyfikacji wód podziemnych w województwie zachodniopomorskim w 2006 roku

TYP WÓD PODZIEMNYCH	LICZBA OPRÓBOWANYCH PUNKTÓW	KLASA JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH				
		LICZEBNOŚĆ WYNIKÓW W KLASIE				
		I	II	III	IV	V
Gruntowe	22	1	7	8	5	1
Wglębne	33	2	9	10	10	2
Łącznie	55	3	16	18	15	3

Warunki geologiczne wybrzeża zachodniego stwarzają jeszcze dodatkowe zagrożenie w postaci wynoszenia wód słonych z głębszego podłoża skalnego, których powstanie związane jest z zasoleniem reliktowym lub zachodzącymi procesami wymywania struktur solnych w strefach dyslokacji tektonicznych (zjawisko ascenzji). Proces wnikania wód morskich lub słonych wód z głębszych poziomów wodonośnych w płytsze warstwy wodonośne potęgowany jest niekontrolowaną działalnością człowieka prowadzoną w postaci nadmiernej eksploatacji wód podziemnych.

Zawartość metali o charakterze toksycznym w wodach podziemnych badanych w 2006 roku była niska, podobnie jak w latach poprzednich, w większości punktów nie zanotowano występowania stężeń powyżej granicy oznaczalności zastosowanej metodyki analitycznej.

Zlewnia Płoni

Badania zlewni Płoni wykonano w roku 2004 i 2006. W roku 2004 zakres badań pozwolił na ocenę jakości wód a w roku 2006 wykonano badania w ograniczonym zakresie, pozwalającym na ocenę zanieczyszczenia wód związkami azotu gdyż zgodnie z *Rozporządzeniem Nr 9/2003 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie z dnia 28 listopada 2003 r. w sprawie wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć* (wprowadzonym na podstawie *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2003 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych*) zlewnia Płoni uznana została za obszar szczególnie narażony na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych na obszarze od źródeł do przekroju na km 13.8 (OSN – zlewnia Płoni).

Badania przeprowadzone w roku 2004 pozwalają stwierdzić, że wody głównych użytkowych poziomów wodonosnych zlewni Płoni należą najczęściej do wód II i III klasy jakości.

Zanieczyszczeniem obniżającym w istotny sposób jakość badanych wód były jony amonowe.

Zawartość azotanów w wodach podziemnych w zlewni Płoni w 2004 roku w 70% punktów kształtowała się na poziomie poniżej granicy oznaczalności tj. poniżej 0,1 mg/dm³. Wyraźnie wyższe stężenia azotanów stwierdzono w wodach wgłębnych w Radlewie (punkt PL 18) i Sarniku (punkt PL 20) oraz w wodach gruntowych w Kołowie (punkt PL 1) i Koszewku (punkt PL 7). Maksymalne zawartości azotanów w wodach, występujące w ilości powyżej 50 mg/dm³ i wskazujące na zanieczyszczenie wód azotanami, stwierdzono w Kołowie, a przede wszystkim w Koszewku, gdzie poziom azotanów osiągnął 411 mg/dm³. Rolnicze użytkowanie terenu w sąsiedztwie punktu w Koszewku oraz towarzyszące anomalnym zawartościom azotanów, bardzo wysokie zawartości amoniaku, węgla organicznego, wapnia i siarczanów wskazują na silny wpływ zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego na wody podziemne w tym punkcie.

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Tabela II.2.8. Zestawienie wyników klasyfikacji wód podziemnych w latach 2000-2006

L.p.	Numer punktu	Miejscowość	Gmina	Typ wód ⁽¹⁾	Klasa jakości wód ⁽²⁾								Wskaźniki determinujące jakość wód w 2006 roku	Zanieczyszczenie wód azotanami ⁽³⁾							Wskaźniki przekraczające normy dla wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi ⁽⁴⁾		
					2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2000		2001	2002	2003	2004	2005	2006				
1	185	Wielanowo	Grzmiąca	G	III	IIb	III	III	V	⊗	⊗							⊗	⊗				
2	186	Czarnowęsy	Białogard	G	IIb	IIb	IIb	IIb	II	II	⊗									⊗			
3	189	Bukowo	Rymań	G	III	III	III	III	IV	⊗	⊗									⊗			
4	190	Połczyn Zdrój	Połczyn Zdrój	G	IIb	III	IIb	IIb	I	II	IV	Fe (IV),NH4 (IV),PO4 ₄ -HPO4 (IV)									Mn,Fe		
5	194	Polanów	Polanów	G	IIb	IIb	IIb	IIb	I	II	⊗										⊗		
6	195	Bobolice	Bobolice	W	Ia	Ia	IIb	IIb	III	II	III	Fe (IV)									Mn,Fe		
7	196	Turowo	Szczecinek	G	IIb	IIb	IIb	IIb	III	II	III	Fe (IV)									Mn,Fe		
8	197	Karlino	Karlino	W	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	III	NO2 (III),Ca (III)	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗		Mn		
9	199	Koszalin	Koszalin	G	Ia	IIb	IIb	IIb	II	II	II	NO2 (II)										Mn	
10	202	Bogucino	Kołobrzeg	G	IIb	IIb	IIb	II	III	III	III	Fe (IV),Mn (III)										Mn,Fe	
11	206	Biały Bór	Biały Bór	G	IIb	IIb	Ia	Ia	III	II	III	Fe (IV),NO2 (III),Mn (III)										Mn,Fe	
12	207	Spore-1	Szczecinek	W	Ia	Ia	IIb	IIb	III	II	II	F (II),NO2 (II)										Mn	
13	208	Spore-2	Szczecinek	W	Ia	Ia	Ia	Ia	III	III	II	Fe (III),NH4 (II),Mn (III)										Mn,Fe	
14	209	Spore-3	Szczecinek	W	Ia	Ia	IIb	Ia	III	II	III	Fe (IV),F (II),NH4 (II),Mn (III)										Mn,Fe	
15	210	Spore-4	Szczecinek	W	Ia	Ia	IIb	IIb	III	II	II	F (II),NH4 (II)										Mn	
16	222	Lisowo-1	Płoty	W	Ia	Ia	IIb	IIb	III	II	III	Fe (IV),NH4 (II)										Mn,Fe	
17	223	Lisowo-2	Płoty	W	Ia	Ia	IIb	IIb	III	II	III	Fe (IV), NH4 (II)										Mn,Fe	
18	249	Brzózki	Nowe Warpno	G	IIb	IIb	IIb	IIb	II	II	I											Mn	
19	250	Świnoujście	Świnoujście	G	II	II	II	IIb	IV	IV	IV	Fe (IV),NH4 (IV),Ca (IV),Na (IV),PEW (IV),Mn (V),Cl (V)										Mn,Na,Fe,Cl,NH4,PEW,NNH4	
20	295	Dobrzany	Dobrzany	W	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	II	NO2 (II)	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗		Mn		
21	296	Stargard Szczeciński	Stargard Szczeciński	W	II	⊗	II	II	IV	III	⊗										⊗		
22	298	Choszczno-Wardyn	Choszczno	W	IIb	IIb	IIb	IIb	III	III	III	Fe (IV),Ca (III),Mn (III)										Mn,Fe	
23	299	Łobez	Łobez	G	IIb	IIb	IIb	IIb	II	⊗	⊗											⊗	
24	301	Resko	Resko	G	III	III	III	III	IV	⊗	⊗											⊗	
25	302	Łobez	Łobez	G	IIb	II	II	IIb	IV	II	⊗											⊗	
26	375	Czaplinek	Czaplinek	G	II	III	III	III	IV	IV	IV	NO3 (IV)										NO3,NNO3	
27	377	Dźwirzyno	Kołobrzeg	W	III	III	III	III	V	II	V	NH4 (V),Mg (V),Mn (V),Na (V),K (V),Cl (V),PEW (V),NO2 (IV),Ca (IV),SO4 (IV)										As,Mg,Mn,Na,Cl,SO4,NH4,PEW,NNH4	
28	382	Swieszyno-Wióki	Swieszyno	W	III	Ia	Ia	Ia	II	II	II	NH4 (II)											Mn

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

L.p.	Numer punktu	Miejscowość	Gmina	Typ wód ⁽¹⁾	Klasa jakości wód ⁽²⁾								Wskaźniki determinujące jakość wód w 2006 roku	Zanieczyszczenie wód azotanami ⁽³⁾								Wskaźniki przekraczające normy dla wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi ⁽⁴⁾
					2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2000		2001	2002	2003	2004	2005	2006			
29	383	Jeziorzany	Postomino	W	II	III	III	II	IV	IV	IV	Fe (IV),F(IV),NO2 (IV),Na (IV),HCO3 (V)								Na,Fe,Fluorki		
30	384	Malechowo	Malechowo	W	IIa	IIa	IIa	IIa	III	II	III	HCO3 (IV)										
31	468	Drawsko Pomorskie	Drawsko	G	III	III	III	III	III	IV	⊙											
32	469	Dębsko	Kalisz Pomorski	G	III	III	III	III	V	V	⊙											
33	471	Sławno	Sławno	G	IIb	III	III	III	V	V	⊙											
34	475	Złocieniec	Złocieniec	W	IIa	IIa	IIb	IIb	III	II	III	Fe (IV)								Mn,Fe		
35	536	Głazów	Myślibórz	W	III	IIb	IIb	II	III	⊙	⊙											
36	784	Rogozina	Trzebiatów	W	IIb	IIb	II	IIb	III	II	III	NH4 (III)								Mn		
37	785	Żółwia Błoc	Goleniów	W	IIb	IIb	IIb	IIb	IV	III	IV	NH4 (IV)								Mn		
38	786	Kania	Chociwel	W	IIb	IIb	IIb	IIb	III	V	II	NO2 (II)								Mn		
39	787	Borzym	Gryfino	W	IIb	II	II	II	IV	II	IV	Fe (V),NH4 (IV)								Mn,Fe		
40	788	Góralice-1	Trzczińsko Zdrój	G	IIb	II	IIb	IIb	III	III	III	Fe (IV), NO2 (II)								Mn,Fe		
41	789	Góralice-2	Trzczińsko Zdrój	W	IIb	IIb	II	II	IV	IV	IV	Fe (V),NH4 (IV)								Fe		
42	790	Góralice-3	Trzczińsko Zdrój	W	II	IIa	II	II	IV	IV	IV	Fe (V),HCO3 (V),NH4 (IV)								Mn,Fe		
43	791	Mostno	Dębno Lubuskie	W	II	II	II	IIb	IV	II	IV	Fe (IV),NH4 (IV)								Mn,Fe		
44	859	Gądno	Moryń	W	⊙	IIb	⊙	⊙	⊙	⊙	IV	Fe (V)	⊙		⊙	⊙	⊙	⊙		Mn,Fe		
45	931	Spore-p	Szczecinek	G	IIb	IIb	IIb	IIb	II	II	II	NO3 (II)										
46	943	Kołobrzeg	Kołobrzeg	G	III	III	III	⊙	⊙	⊙	⊙					⊙	⊙	⊙	⊙			
47	945	Koszalin-Bonin	Manowo	G	II	IIb	II	II	IV	IV	IV	Fe (V),HCO3 (V),Ca (IV)								Mn,Fe		
48	946	Lisowo-3	Płoty	G	IIb	IIb	IIb	IIb	II	II	II	NO2 (II)										
49	948	Gryfino S-1	Gryfino	G	IIb	IIb	IIb	IIb	III	III	III	Fe (IV), NO2 (II),Ca (IV)								Mn,Fe		
50	949	Barlinek S-7	Barlinek	G	IIb	IIb	⊙	IIb	III	II	III	Fe (IV), NO2 (II)			⊙					Mn,Fe		
51	1000	Świnoujście	Świnoujście	G	III	III	III	III	V	V	V	NH4 (V),Mn (V),SiO2 (IV),HCO3 (V),								Mn,NH4,NNH4		
52	1037	Nowe Koprzywno	Banwice	W	IIa	IIa	IIb	IIb	III	II	II	HCO3 (III)										
53	1094	Przybiernó w-1	Przybiernó w	W	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	I		⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙				
54	1095	Przybiernó w-2	Przybiernó w	G	IIb	IIb	IIa	IIa	III	III	III	Fe (IV), NH4 (II),Mn (III), HCO3 (III), ,PO4 ,HPO4 (IV)								Mn,Fe		
55	1573	Mirosławiec	Mirosławiec	G	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	II	NO2 (II)	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙		Mn		
56	1582	Świnoujście	Świnoujście	W	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	II	NO2 (II)	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙		Mn		
57	1767	Świnoujście	Świnoujście	W	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	V	V	B (V),Ca (V),K (V),Mg (V),Na (V),Fe (V),Cl (V),NH4 (V),PEW (V)	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙			As,B,Mg,Mn,Na,Se,Fe,Cl,NH4,P EW,NNH4		

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

L.p.	Numer punktu	Miejscowość	Gmina	Typ wód ⁽¹⁾	Klasa jakości wód ⁽²⁾							Wskaźniki determinujące jakość wód w 2006 roku	Zanieczyszczenie wód azotanami ⁽³⁾							Wskaźniki przekraczające normy dla wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi ⁽⁴⁾
					2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
58	1925	Nosibądy	Grzmiący	W	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	I		⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	Mn	
59	2017	Kołbaskowo	Kołbaskowo	W	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	IV	Fe (V), Ca (III), Mn (III)	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	Mn,Fe	
60	2020	Bielinek	Cedynia	W	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	II	NO2 (II)	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙		
61	2021	Cedynia	Cedynia	W	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	IV	Fe (V), Mn (V), HCO3 (V), NH4 (III), Ca (III)	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	Mn, Fe, NH4, NNH4	
62	2022	Niemieńsko	Drawno	G	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	II	NH4 (II)	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	Mn, Fe	
63	2151	Płotkowo	Nowogard	W	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	III	NH4 (III), NO2 (II), Ca (II)	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	Mn, Ni	
64	2153	Czelin	Mieszkowice	G	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	III	Fe (IV), NH4 (II), NO2 (II), Mn (III)	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	Mn, Fe	
65	2154	Nowe Warpno	Nowe Warpno	G	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	IV	Fe (IV), NH4 (IV), PO4, HPO4 (IV), K (V), HCO3 (V)	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	Mn, Fe	
66	2155	Rzędziny	Dobra	G	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	II	NO2 (II)	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	Mn	
67	2156	Koszewko	Stargard Szczeciński	G	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	II	NO2 (II)	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙		
68	2157	Widuchowa	Widuchowa	W	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	IV	Fe (V), NH4 (IV)	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	Mn, Fe, NH4, NNH4	

⊙ - wyłączenie otworu z badań w sieci krajowej monitoringu wód podziemnych

⊙ - brak opróbowania otworu w sieci krajowej monitoringu wód podziemnych

(1) G- gruntowe, W – wgłębne

(2) w okresie 2004-2006 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 roku w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód

I	klasa I	wody bardzo dobrej jakości
II	klasa II	wody dobrej jakości
III	klasa III	wody zadowalającej jakości
IV	klasa IV	wody złej jakości
V	klasa V	wody niezadowalającej jakości

(3) w okresie 2000-2003 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 roku w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych

I	klasa Ia	wody najwyższej jakości
Ib	klasa Ib	wody wysokiej jakości
II	klasa II	wody średniej jakości
III	klasa III	wody niskiej jakości

(3) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych

	<10 mgNO3/dm3
	10-25 mgNO3/dm3
	25-40 mgNO3/dm3
	40-50 mgNO3/dm3 - wody zagrożone zanieczyszczeniem azotanami
	> 50 mgNO3/dm3 - wody zanieczyszczone azotanami

(4) Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 19 listopada 2002 r. w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

II.2.4. Podsumowanie

Można stwierdzić, że presja, zarówno jeśli chodzi o pobór wód jak i presja na jakość wód zmniejsza się sukcesywnie. W wyniku podjętych działań i przemian gospodarczych jakość wód powierzchniowych ulega poprawie. Jednak skażenie bakteriologiczne wód oraz nadmierne ilości trafiających do środowiska substancji biogenych powodujących proces eutrofizacji są nadal problemem.

Odnosząc się do wymagania osiągnięcia przez wszystkie wody powierzchniowe stanu co najmniej dobrego, w 2015 roku (RDW) widać, że pomimo pozytywnych tendencji poprawy jakości wód udział wód o niezadowalającej i złej jakości jest znaczny.

Jeśli chodzi o wody podziemne to ich stopień zanieczyszczenia na obszarze województwa można uznać za umiarkowany. Zmiany jakości wód podziemnych zachodzą dużo wolniej niż w przypadku

wód powierzchniowych i są trudne do zaobserwowania w okresie obowiązywania ostatniego programu ochrony środowiska. Problemem jest ich zasolenie w strefie przybrzeżnej.

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- obecność wielowarstwowych struktur wodonośnych odpornych na zanieczyszczenia z powierzchni,
- dobrą strukturę poborów wody dla przemysłu – większość wody (94%) pochodzi z ujęć powierzchniowych,
- systematycznie zmniejszający się udział ścieków nieoczyszczanych odprowadzanych do wód powierzchniowych,
- rozwój sieci kanalizacyjnej na obszarach wiejskich,
- wzrost liczby podłączeń do sieci wodociągowej w gospodarce komunalnej,
- utrzymującą się tendencję spadkową stężeń podstawowych zanieczyszczeń warunkujących jakość wód powierzchniowych,
- widoczną tendencję obniżania się stężeń podstawowych wskaźników eutrofizacji.

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- niski (w 2005 r. - 59,6%) procentowy udział ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków na terenie województwa oraz nadal niski stopień oczyszczania ścieków,
- brak jednoznacznie określonych źródeł finansowania działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych na terenie obszaru szczególnie narażonego - zlewni rzeki Płoni (należy podkreślić, że jezioro Miedwie, które jest źródłem wody pitnej dla Szczecina położone jest właśnie w tym obszarze),
- nadmierną eksploatację wód podziemnych na obszarach zagrożonych ascensją wód zasolonych i ingresją wód morskich,
- problem składowania refulatów pochodzących z pogłębiania akwenów morskich w związku z utrzymaniem infrastruktury zapewniającej dostęp do portów,
- nieracjonalną gospodarkę rybacką, polegającą głównie na zarybianiu gatunkami ryb o znaczeniu handlowym,
- dynamiczny rozwój turystyki i rekreacji oraz rozbudowa infrastruktury turystycznej w zlewniach bezpośrednich jezior,
- przedostawanie się zanieczyszczeń rolniczych i bytowych do wód powierzchniowych i podziemnych,
- niewystarczająca ilość wody na cele pitne w pasie przybrzeżnym w okresie turystycznym oraz zanieczyszczenie wód podziemnych spowodowane infiltracją wód morskich,
- brak oczyszczalni ścieków dla Szczecina.

Najważniejszymi problemami są:

- eutrofizację wód powierzchniowych,
- rolnictwo, w tym hodowla zagrażająca jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- braki w infrastrukturze kanalizacyjnej, wodociągowej i oczyszczalni ścieków, w tym szczególnie na obszarach wiejskich,
- brak kompleksowego planu gospodarowania wodami, w tym planu ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy,
- nadmierna eksploatacja ujęć wód w strefie przybrzeżnej morza,
- brak alternatywnych źródeł zaopatrzenia w wodę do celów komunalnych w pasie nadmorskim,
- brak wystarczającego nadzoru nad użytkowaniem i zagospodarowaniem terenów przybrzeżnych jezior, w tym lokowanie w bezpośredniej strefie brzegowej osiedli rekreacyjnych.

II.3. JAKOŚĆ POWIETRZA

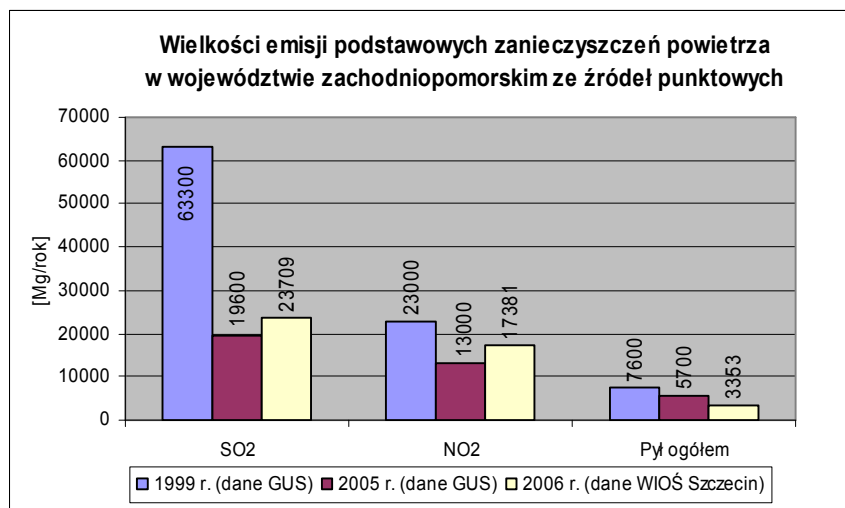
Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się średnim stopniem zanieczyszczenia powietrza. W znacznej części województwa, w szczególności w jego północnej i wschodniej części, stężenia zanieczyszczeń są niskie i nie stwierdza się przekroczeń dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu. W części zachodniej, gdzie zlokalizowane są największe punktowe źródła emisji rejestruje się stężenia wyższe. Na jakość powietrza w tej części województwa graniczącej z Niemcami, obserwuje się również wpływ emisji z obszaru Niemiec. Najwyższe poziomy substancji zanieczyszczających w powietrzu rejestrowane są w Szczecinie.

Podobnie jak w innych rejonach Polski, również w województwie zachodniopomorskim, najistotniejszym problemem są zanieczyszczenia pyłowe. Od 2005 r., kiedy przestał obowiązywać dla tego zanieczyszczenia margines tolerancji, przekroczenia standardu jakości powietrza dla pyłu zawieszonego PM10 zarejestrowano w Szczecinie. Na obszarach dużych miast, w rejonach oddziaływania transportu samochodowego i emisji powierzchniowej, występują także wysokie stężenia dwutlenku azotu.

Emisja zanieczyszczeń do powietrza

Z punktu widzenia źródeł emisji wyszczególnia się emisje ze źródeł punktowych (emitory zakładów przemysłowych), powierzchniowych (sektor komunalno-bytowy) i liniowych (transport samochodowy). Znajomość wielkości emisji poszczególnych zanieczyszczeń jest niezwykle ważna dla celów oceny jakości powietrza w układzie „przyczynowo – skutkowym”, a także dla oceny jakości powietrza w oparciu o obliczenia rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń. Na jakość powietrza na danym obszarze, oprócz emisji lokalnych, mają również wpływ emisje napływowe z sąsiednich obszarów. W przypadku województwa zachodniopomorskiego takimi napływowymi emisjami są emisje z przygranicznego obszaru Niemiec (Brandenburgia, Meklemburgia – Pomorze Przednie).

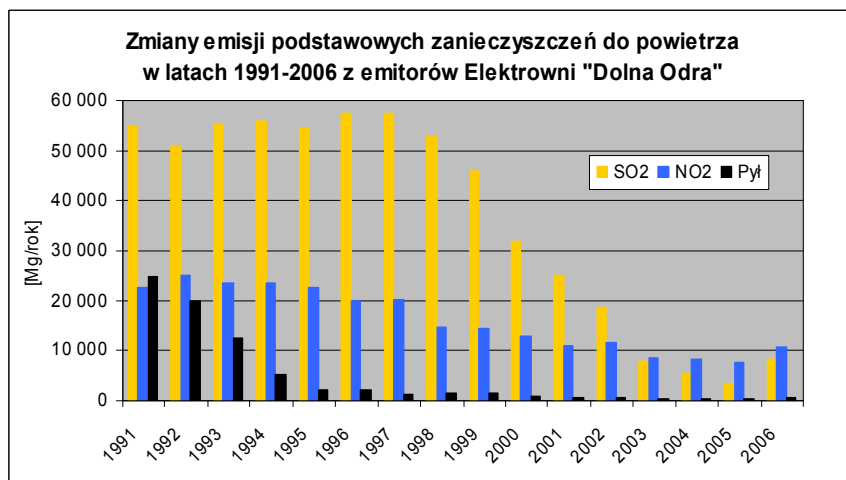
Rysunek II.3.1. Wielkości emisji podstawowych zanieczyszczeń powietrza w województwie zachodniopomorskim ze źródeł punktowych

W 2006 r. WIOŚ w Szczecinie przeprowadził inwentaryzację źródeł emisji punktowej, powierzchniowej i liniowej, dla województwa zachodniopomorskiego. Porównując uzyskane wielkości emisji ze źródeł punktowych za 2006 r., z danymi GUS dotyczącymi 1999 i 2005 r., zauważa się, iż emisje zanieczyszczeń gazowych: SO₂ i NO₂ zmniejszyły się, zwiększyły

się w stosunku do roku 2005. Znaczny spadek od 1999 r. emitowanych do powietrza zanieczyszczeń ma związek przede wszystkim z inwestycjami proekologicznymi realizowanymi w ostatnich latach w sektorze energetycznym.

Rysunek II.3.2. Zmiany emisji podstawowych zanieczyszczeń powietrza w latach 1991-2006 z emitorów Elektrowni Dolna Odra

Największe inwestycje proekologiczne zrealizowano w Elektrowni „Dolna Odra” – instalacja odpylająca i odsiarczająca; w Elektrowni „Pomorzany” – instalacja odpylająca, odsiarczająca i odazotowująca spaliny.

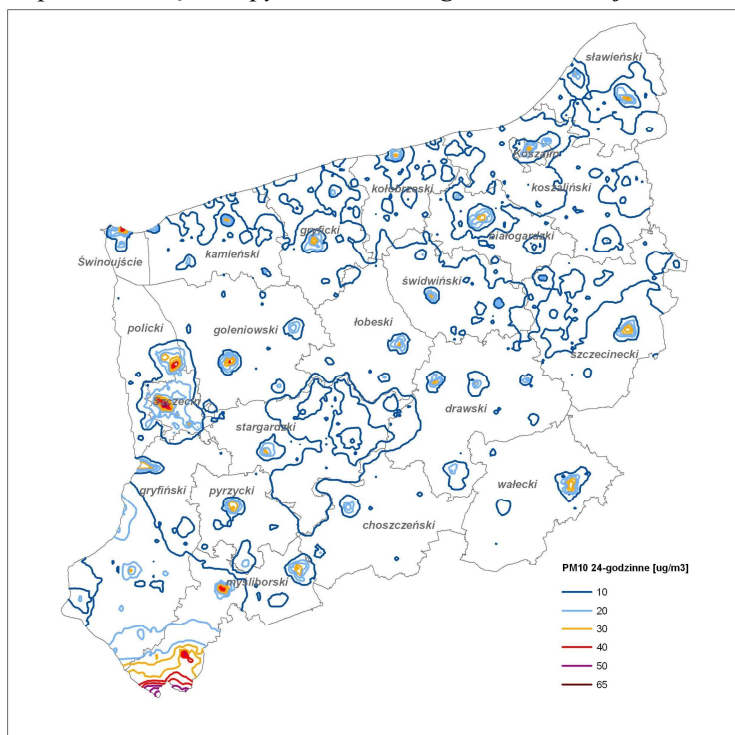
Ocena jakości powietrza za 2006 r.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, na podstawie danych z wojewódzkich systemów monitoringu jakości powietrza, wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska (WIOŚ) wykonują coroczne oceny jakości powietrza dla każdej ze stref województwa. Strefę stanowi aglomeracja o liczbie ludności powyżej 250 tys. oraz obszar powiatu, który nie wchodzi w skład aglomeracji. W województwie zachodniopomorskim ocenie podlega 21 stref, w tym 1 aglomeracja - miasto Szczecin.

Począwszy od 2008 r. roczna ocena jakości będzie wykonywana w oparciu o nowy układ stref. Projekt rozporządzenia Ministra Środowiska wprowadza możliwości podziału na strefy w zależności od rodzaju zanieczyszczenia, co ma na celu przede wszystkim optymalizację działań monitoringowych.

Kryteria stosowane w ocenie (ustanowione ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin) zawarte są w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji (Dz. U. z 2002 r. Nr 87, poz. 796).

Mapa II.3.1. Stężenie pyłu zawieszonego PM10 w województwie zachodniopomorskim

W wyniku rocznej oceny jakości powietrza za 2006 r., przeprowadzonej dla stref województwa zachodniopomorskiego – łączną **klasę C** (standardy jakości powietrza nie są dotrzymane) przypisano tylko jednej spośród 21 stref województwa. Strefą tą jest miasto Szczecin. Zanieczyszczeniem, które zdecydowało o klasie C jest pył zawieszony PM10. Szacuje się, iż obszary przekroczeń to przede wszystkim śródmieście Szczecina, a także tereny położone w prawobrzeżnej części miasta. Dla Szczecina konieczne jest więc opracowanie programu ochrony powietrza (POP), w którym szczegółowo określone zostaną zarówno obszary przekroczeń jak też ich przyczyny. W programie takim

powinny być wskazane kierunki działań zmierzające do zminimalizowania szkodliwego oddziaływania pyłu zawieszonego PM10 na zdrowie ludzi oraz do osiągnięcia standardu jakości powietrza. Wysokie stężenia pyłu zawieszonego PM10 w Szczecinie rejestrowane są od wielu lat, a przypisanie dla Szczecina klasy C w 2005 i 2006 r. wiąże się z tym, iż od 2005 r. dla pyłu zawieszonego PM10 zaostrożono normy jakości.

Przeprowadzone w 2007 r. przez WIOŚ w Szczecinie, w oparciu o dane o emisjach w 2006 r., obliczenia rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń, stanowiące istotny element systemu oceny jakości powietrza w województwie sugerują, iż problem wysokich stężeń pyłu zawieszonego PM10 może dotyczyć nie tylko Szczecina, lecz również przygranicznych, południowo-zachodnich obszarów województwa. Ze względu na fakt, iż na tym obszarze występuje przewaga wiatrów z kierunków południowo-zachodnich, istotny wpływ na wysokość stężeń mają emisje napływowe z terenu Niemiec. Dotyczy to przede wszystkim obszaru powiatu gryfińskiego i myśliborskiego.

W Szczecinie, w rejonach oddziaływania transportu samochodowego i emisji powierzchniowej, rejestrowane są również wysokie stężenia dwutlenku azotu. Według klasyfikacji z uwzględnieniem parametrów kryterialnych określonych dla NO₂, pod kątem ochrony zdrowia – dla Szczecina przypisana została **klasa B** (wartość średniorocznego stężenia pomiędzy poziomem dopuszczalnym a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji). W przypadku stężeń dwutlenku azotu, do roku 2009 obowiązuje margines tolerancji. Poziom dopuszczalny powinien więc być osiągnięty w roku 2010. Oznacza to, iż do tego czasu należy wzmocnić system oceny poprzez uruchomienie w tym obszarze miasta pomiarów automatycznych wysokiej jakości, a także podjąć działania mające na celu osiągnięcie na obszarze Szczecina do 2010 r. poziomu dopuszczalnego dla stężeń dwutlenku azotu.

Poza Szczecinem, pozostałym 20 strefom (powiatom) województwa zachodniopomorskiego, w ocenie za 2006 r. przypisano łączną **klasę A**, co oznacza, iż na ich obszarach nie zostały przekroczone standardy jakości powietrza dla wszystkich objętych oceną zanieczyszczeń.

Zmiany jakości powietrza w latach 2001 - 2006

Pomimo obserwowanego spadku emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł punktowych, wciąż rośnie znaczenie emisji powierzchniowej i liniowej w oddziaływaniu na jakość powietrza. Typowo komunikacyjne zanieczyszczenia powietrza to CO i NO₂.

W przypadku pyłu zawieszonego PM10 z reguły największy udział mają powierzchniowe źródła emisji związane z indywidualnym ogrzewaniem mieszkań. Nie należy jednak pomijać wpływu transportu samochodowego na emisję pyłów drobnych (m.in. ścieranie klocków hamulcowych, opon, nawierzchni dróg, silniki Diesel).

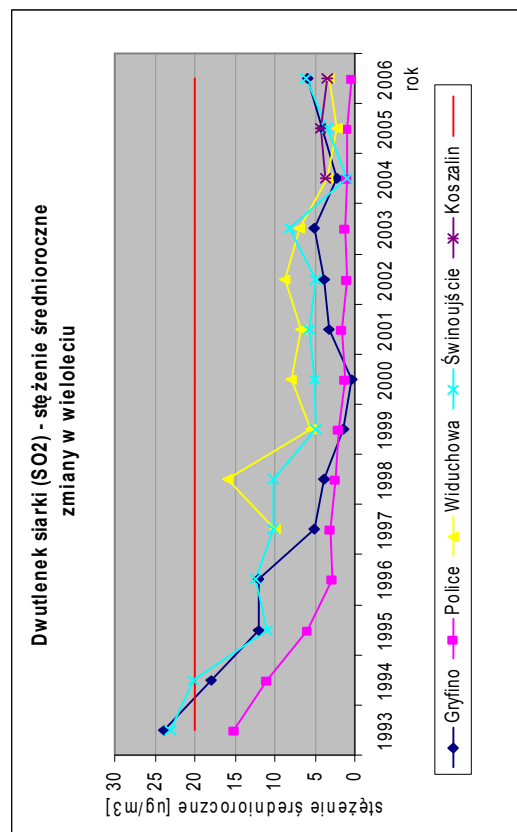
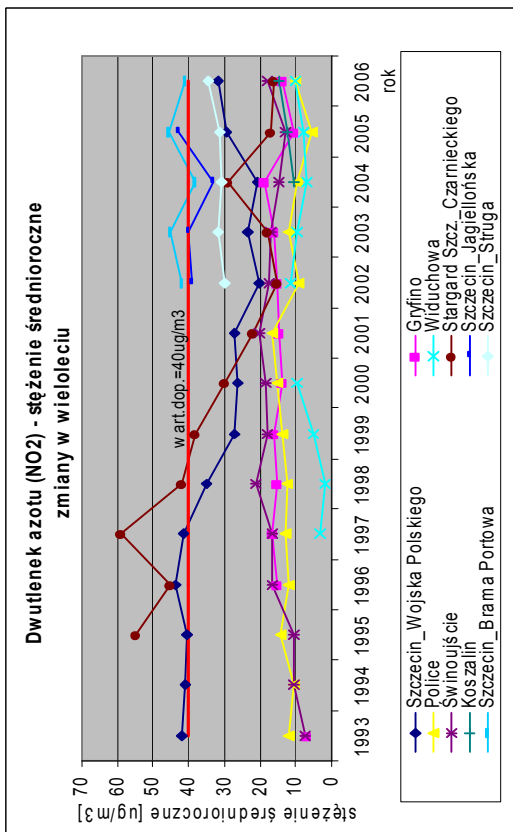
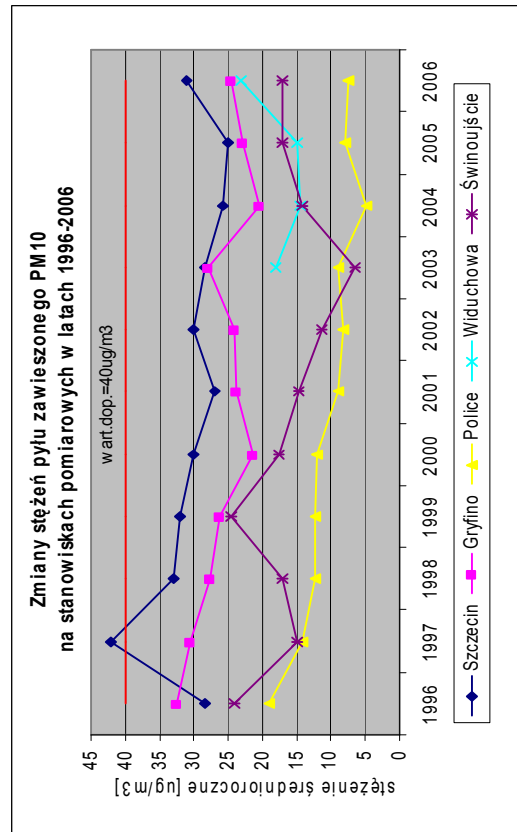
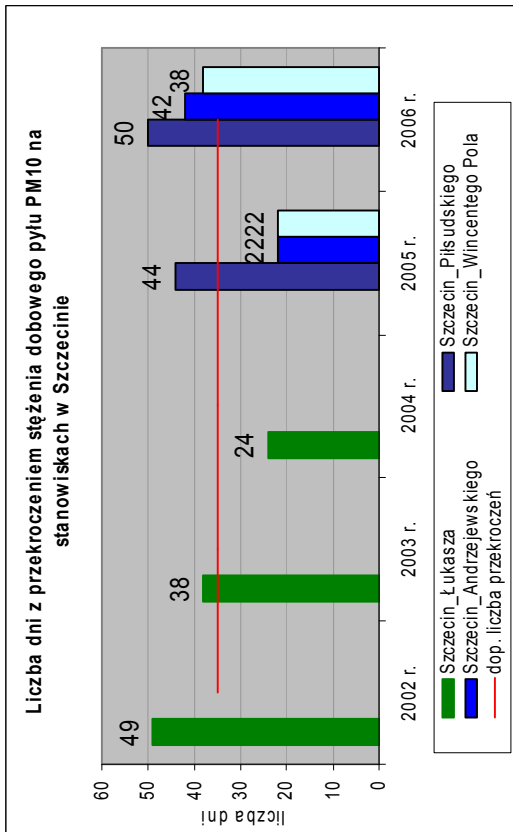
Efekty proekologicznych działań zmierzające do ograniczenia wielkości emisji ze źródeł punktowych, przekładają się na wysokość mierzonych w powietrzu stężeń zanieczyszczeń pochodzenia energetycznego, przede wszystkim dwutlenku siarki. W ostatnich 10 latach, w punktach pomiarowych obserwuje się spadkową tendencję stężeń SO₂ w powietrzu. W 2006 r., w większości punktów pomiarowych stężenie średnioroczne obniżyło się o około 50% w stosunku do analogicznego stężenia w 1996 r., i o 75% w stosunku do roku 1993.

Wyraźnej spadkowej tendencji nie obserwuje się natomiast dla stężeń dwutlenku azotu, którego emisja do powietrza w miastach pochodzi głównie ze spalin samochodowych. Wyniki pasywnych pomiarów NO₂ wykonywanych przez WIOŚ od 2002 r. wykazują, iż w Szczecinie, w punktach miasta o znacznym obciążeniu ruchem samochodowym (Brama Portowa, ul. Jagiellońska), stężenie średnioroczne NO₂ przekracza wartość dopuszczalną.

Dla tego zanieczyszczenia, do roku 2009 obowiązuje margines tolerancji. Należy podjąć więc działania zmierzające do tego aby standard jakości powietrza dla NO₂ został w tym czasie osiągnięty.

W przypadku pyłu zawieszonego PM10 również nie obserwuje się wyraźnej tendencji spadkowej. Istotny wpływ na poziom stężeń tego zanieczyszczenia ma emisja powierzchniowa z sektora komunalno-bytowego jak też warunki meteorologiczne występujące w danym roku.

Rysunek II.3.3. Stężenia średnioroczne SO₂, NO₂ oraz pyłu zawieszonego PM10

W rejonach oddziaływania transportu samochodowego rejestruje się wyższe stężenia tego zanieczyszczenia. Od 1998 r. stężenie średnioroczne w punktach pomiarowych nie przekracza jednak poziomu dopuszczalnego określonego dla tego czasu uśredniania.

Oprócz stężenia średniorocznego, standardem jakości dla pyłu zawieszonego PM10 jest również dopuszczalna liczba dni w roku (35 dni) z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia dobowego. Od 2002 r. w Szczecinie występuje problem z dotrzymaniem tego standardu. Jednak dopiero od 2005 r., kiedy przestał obowiązywać margines tolerancji dla pyłu zawieszonego PM10, roczne oceny wskazują na przekroczenia tego standardu jakości powietrza i konieczność opracowania programu ochrony powietrza dla Szczecina.

II.3.1. Podsumowanie

W latach 1999-2006 w województwie zachodniopomorskim emisje zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł punktowych znacznie się zmniejszyły, na co wpłynęły głównie zrealizowane przez sektor energetyczny inwestycje proekologiczne. Największy spadek wystąpił w przypadku dwutlenku siarki (ponad 60%), mniejszy dla dwutlenku azotu (24,4%) i pyłu (56%). Założone w Programie ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego z 2002 r. limity emisji zanieczyszczeń gazowych – dwutlenku siarki i dwutlenku azotu zostały więc osiągnięte. Pomimo znacznego obniżenia emisji pyłu, osiągnięty efekt dla tego zanieczyszczenia jest mniejszy od założonego limitu (75%). Należy jednak zauważyć, iż w programie tym, założone limity wojewódzkie odniesione były do stanu wyjściowego na rok 1990, a więc dla starych struktur administracyjnych. Uniemożliwia to odniesienie zmian do stanu z 1990 r., gdyż takich danych brak. Wyjściowy stan dla poziomu województwa dotyczy więc w tym przypadku roku 1999, od którego funkcjonuje aktualna struktura administracyjna kraju.

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- spadkową tendencję emisji dwutlenku siarki (ponad 60%), dwutlenku azotu (24,4%) i pyłu (56%), głównie na skutek inwestycji proekologicznych w sektorze energetycznym,
- spadkową tendencję stężeń dwutlenku siarki w powietrzu (w ciągu 10 lat 2,5 krotnie),
- brak przekroczeń standardów jakości powietrza w 20 strefach województwa zachodniopomorskiego (klasa A).

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- zły stan jakości powietrza w Szczecinie w 2005 i 2006 roku (przekroczenia dla pyłu zawieszonego PM10 i wysokie stężenia tlenków azotu),
- pogorszenie jakości powietrza ze względu na tlenki azotu i pył zawieszony w większych miastach oraz przy szlakach komunikacyjnych,
- pogorszenie jakości powietrza na obszarze województwa pod względem zawartości ozonu w warstwie przyziemnej (troposferycznej).

Najważniejszymi problemami są:

- niska emisja pochodząca z ogrzewania mieszkań i ze spalin samochodowych, powodująca wysokie stężenie pyłu zawieszonego PM10,
- wysokie stężenia tlenków azotu i ozonu spowodowane transportem samochodowym,
- brak rozpoznania wpływu emisji powierzchniowej na jakość powietrza w większych skupiskach mieszkalnych.

II.3.2. Potencjalne możliwości ograniczenia emisji gazów do powietrza poprzez rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE)

Uwarunkowania przyrodnicze oraz korzystne położenie geograficzne sprawiają, iż obszar województwa zachodniopomorskiego jest bogaty w zasoby niekonwencjonalnych nośników energii. Ich wykorzystywanie jest realizowane przy zastosowaniu różnych technologii i na różną skalę.

Wybrzeże Morza Bałtyckiego wraz z doliną Odry charakteryzuje się korzystnymi warunkami do budowy na skalę przemysłową siłowni elektrycznych napędzanych energią wiatru. Aktualnie w regionie funkcjonują farmy i pojedyncze elektrownie wiatrowe o łącznej mocy około 104 MW, największe z nich to farmy w Tymieniu (gmina Będzino) o mocy 50 MW, w Zagórzcu (gmina Wolin) o mocy 30 MW i farma w Cisowie (gmina Darłowo) o mocy 18 MW; budowane są kolejne. Koncern Energetyczny ENERGA S.A. – Oddział w Koszalinie na podstawie wydanych warunków przyłączenia i zawartych umów przyłączeniowych przewiduje w najbliższym czasie do przyłączenia farmy wiatrowe o łącznej mocy około 300 MW. Podobna sytuacja panuje w Koncernie ENEA S.A. Oddział Dystrybucji Szczecin. Dla celów energetyki wiatrowej można również wykorzystać część obszaru morza w polskiej strefie ekonomicznej (w odległości do 12 mil od linii brzegowej).

W województwie eksploatowanych jest wiele elektrowni wodnych, głównie w zlewniach rzek Regi i Myśli, o łącznej mocy około 8 MW. Funkcjonuje elektrownia szczytowo-pompowa w Żydowie o mocy 150 MW (własność ZE Słupsk). Potencjalne możliwości rozwoju energetyki wodnej mają rzeki: Parsęta, Wieprza, Ina, jednak przy dużym rozproszeniu źródeł, niewielkiej ich mocy jednostkowej oraz sprzeczności z celami środowiskowymi Ramowej Dyrektywy Wodnej rozwój ten nie jest możliwy.

Województwo zachodniopomorskie należy do obszarów Polski o największym natężeniu promieniowania słonecznego. Natężenie promieniowania słonecznego w regionie nadmorskim osiąga w okresie letnim wartość bliską 1000 W/m², co sprawia, że praca instalacji solarno-cieczowych, jak i modułów fotowoltaicznych osiąga dużą sprawność, staje się wydajna i tym samym ekonomicznie uzasadniona.

Na terenie województwa występują także znaczne ilości wód geotermalnych, które mogą być wykorzystane w energetyce ciepłej, szczególnie w większych aglomeracjach miejskich. W Pырzycach działa, pierwsza w Polsce, ciepłownia o mocy 50 MW, wystarczająca do ogrzania 20-tysięcznego miasta, w Stargardzie Szczecińskim mocno zaawansowana jest nowo wybudowana budowa ciepłowni geotermalnej o jeszcze większej mocy została postawiona w stan bankructwa..

Największym potencjałem do produkcji energii odnawialnej na obszarze województwa zachodniopomorskiego jest, według oceny specjalistów, energia pozyskiwana z biomasy. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego zakłada, że to właśnie biomasa ma być jednym z istotnych komponentów zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, przynoszącym wymierne efekty ekologiczno-energetyczne. Obecnie biomasa na obszarze naszego województwa wykorzystywana jest głównie w Elektrowni Dolna Odra, która zużywa jej około 10-14 tysięcy ton miesięcznie oraz w Elektrowni Szczecin, która ma zapewnić 2 mln GJ energii ciepłej na potrzeby Szczecina. Działają też małe lokalne ciepłownie (część z nich spala słomę).

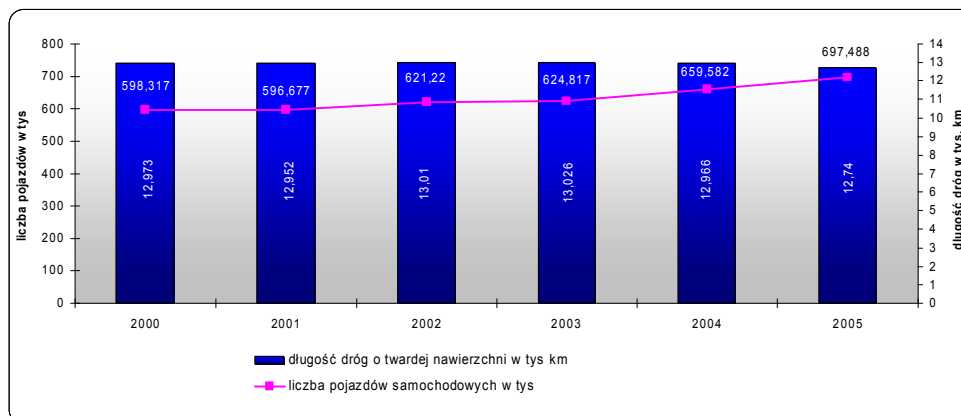
W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego przyjęto utrzymanie i dalszą eksploatację istniejących obiektów odnawialnych źródeł energii, oraz rozwój praktycznie wszystkich rodzajów źródeł odnawialnych, przy zapewnieniu bezpiecznej dla środowiska realizacji przedsięwzięć. Położono również nacisk na działania informacyjne i promocyjne, stymulujące wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w celu zaspokojenia własnych potrzeb w zakresie energii elektrycznej i ciepłej przez odbiorców indywidualnych.

II.4. KLIMAT AKUSTYCZNY

O klimacie akustycznym występującym na terenie województwa zachodniopomorskiego decyduje przede wszystkim ruch komunikacyjny (samochodowy, kolejowy), a w rejonie występowania dużych zakładów - hałas przemysłowy.

Zachodzącym w ostatnich latach przemianom społeczno-gospodarczym w województwie zachodniopomorskim towarzyszy dynamiczny wzrost liczby pojazdów poruszających się po drogach naszego województwa. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2005 roku: ogólna liczba pojazdów samochodowych i ciągników zarejestrowanych (na podstawie ewidencji starostw powiatowych) wyniosła prawie 700 tys. i była o prawie 100 tys. pojazdów większa niż w 2000 roku.

Rysunek II.4.1. Rozkład liczby pojazdów do długości dróg w latach 2000-2005

W 2005 roku, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, wykonała pomiary hałasu na drogach krajowych województwa zachodniopomorskiego w 26 przekrojach. Równocześnie z pomiarami hałasu, dla danego przekroju pomiarowego wykonywane były pomiary natężenia ruchu drogowego z podziałem na typy pojazdów oraz pomiary prędkości strumienia pojazdów.

Wykonane pomiary wykazały, że na terenach zabudowy mieszkaniowej podlegającej ochronie przed hałasem, zlokalizowanej w bezpośrednim sąsiedztwie dróg krajowych, przy braku odpowiednich zabezpieczeń akustycznych (np. ekrany akustyczne), występują znaczne przekroczenia poziomu dopuszczalnego dźwięku zarówno w porze dziennej jak i nocnej. Największe zagrożenie hałasem w porze dziennej (między 6.00 a 22.00), występuje przy zabudowie mieszkaniowej zlokalizowanej wzdłuż drogi krajowej nr 3 w miejscowości Kliniska (poziom dźwięku A w środowisku 67,6 dB). Największe zagrożenie hałasem w porze nocnej (między 22.00-06.00), stwierdzono także przy zabudowie mieszkaniowej w Kliniskach (poziom dźwięku A w środowisku 60,1 dB) oraz przy zabudowie mieszkaniowej w Wałczu (poziom dźwięku A w środowisku 61,3 dB).

Pomiary hałasu komunikacyjnego wykonane w Szczecinie w celu identyfikacji terenów, na których występuje przekroczenie wartości progowych (w 2002 roku) wskazują na poważne zagrożenie hałasem drogowym dużych obszarów miasta, szczególnie tych zlokalizowanych wzdłuż głównych tras komunikacyjnych.

Odwrotnie niż w hałasie drogowym w transporcie szynowym następuje generalnie tendencja spadkowa intensywności ruchu kolejowego. Hałas kolejowy ma charakter lokalny, a jego uciążliwość związana jest z pojedynczymi zdarzeniami jakimi są przejazdy pociągów.

Pogorszenie klimatu akustycznego w środowisku występuje także w rejonie terenów przemysłowych, na których występują zakłady o wysokim poziomie emisji hałasu. Skargi mieszkańców na uciążliwy hałas dotyczą także źródeł o oddziaływaniu lokalnym oraz mniejszych obiektów działających sezonowo.

Zgodnie z ustawą Poś podstawowym poziomem oceny klimatu akustycznego jest powiat. Starostowie oraz zarządzający drogami, liniami kolejowymi i portami lotniczymi odpowiedzialni są za dokonywanie ocen w formie map akustycznych oraz sporządzanie programów działań. Mapy akustyczne aktualizowane będą w cyklach 5 letnich począwszy od roku 2007.

Obowiązek opracowania map akustycznych w pierwszym etapie obejmuje: aglomeracje o liczbie ludności powyżej 250 tysięcy, otoczenie głównych dróg o przejeżdżającej liczbie pojazdów przekraczającej 6 milionów rocznie, otoczenie głównych linii kolejowych o przejeżdżającej liczbie pociągów ponad 60 tysięcy rocznie oraz głównych portów lotniczych, na których odbywa się ponad 50 tysięcy operacji lotniczych rocznie. Etap ten powinien zakończyć się 30 czerwca 2007 r.

W województwie zachodniopomorskim obowiązkiem wykonania mapy akustycznej objęte zostały następujące obszary:

- miasto Szczecin,
- odcinek drogi krajowej S3 Goleniów-Kliniska o długości 11,4km,
- odcinek drogi krajowej S3 Kliniska – do drogi wojewódzkiej 142 o długości 9km.

II.4.1. Podsumowanie

Intensyfikacja ruchu samochodowego będzie wzmagać problemy związane z uciążliwością hałasową mieszkańców terenów położonych wzdłuż dróg. Jeżeli nie będą podejmowane działania zmierzające do ograniczenia emisji hałasu, następować będzie pogorszenie klimatu akustycznego na terenie województwa zachodniopomorskiego, wzrost skarg i wniosków do organów administracyjnych a w końcu wszczynanie postępowań sądowych z powództwa cywilnego, wskazujących na znaczące przekraczanie poziomów dopuszczalnych (powodujące już nie tylko uciążliwość ale i szkodliwość dla zdrowia mieszkańców).

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- wzrost ilości realizacji różnego rodzaju zabezpieczeń przed ponadnormatywnym hałasem,
- powszechniejsze stosowanie nowoczesnych wyciszonych maszyn i urządzeń,
- poprawę stanu nawierzchni dróg,
- zmiany w przepisach prawnych, tym samym formalna zgodność krajowych przepisów z wymogami prawa unijnego oraz obowiązek wykonania skutecznych programów ochrony środowiska przed hałasem.

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- ciągły wzrost natężenia ruchu samochodowego i bardzo wolny rozwój infrastruktury drogowej w stosunku do przybywającej liczby samochodów,
- brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, co często powoduje lokalizację zabudowy mieszkaniowej w rejonach obciążonych uciążliwym hałasem,
- brak obwodnic dla miast i miejscowości narażonych na duże natężenie ruchu tranzytowego,
- lokalizacja terenów podlegających ochronie akustycznej w bezpośrednim sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych oraz uciążliwych zakładów.

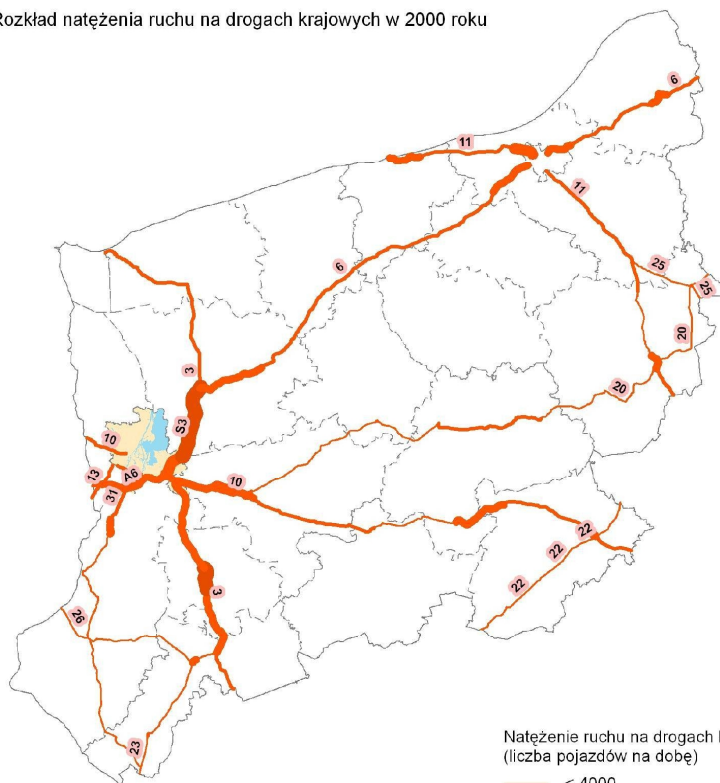
Najważniejszymi problemami są:

- emisja hałasu z ciągów komunikacyjnych, w tym przede wszystkim z dróg o dużym natężeniu ruchu,
- brak obwodnic dla miast, w których na intensywny ruch tranzytowy nakłada się lokalny (miejscowy) ruch pojazdów,
- szczególne zagrożenie hałasem mieszkańców Szczecina,
- nie uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego uwarunkowań związanych z ochroną przed hałasem.

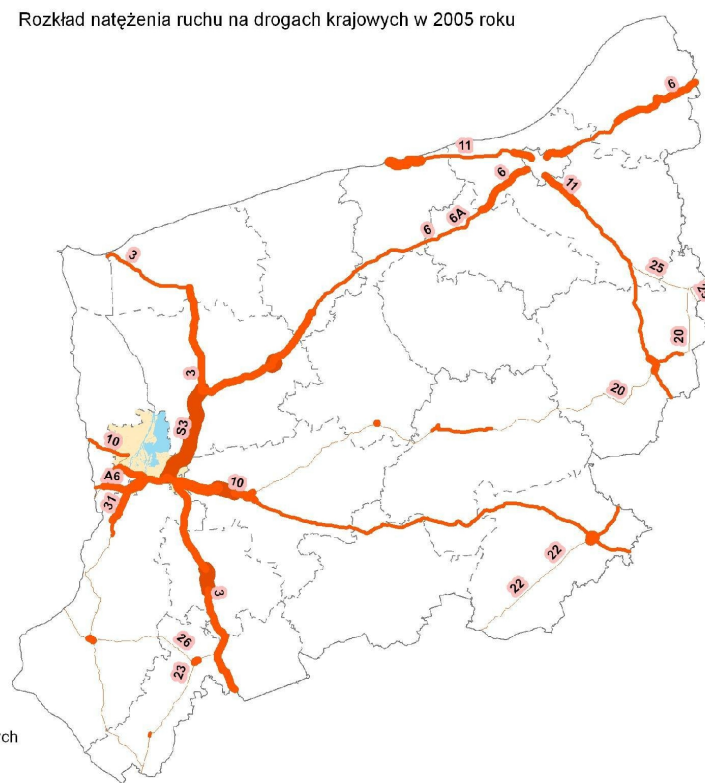
Mapa II.4.1. Zmiany natężenia ruchu na drogach krajowych województwa zachodniopomorskiego w latach 2000-2005

Zmiany natężenia ruchu na drogach krajowych województwa zachodniopomorskiego w latach 2000 - 2005

Rozkład natężenia ruchu na drogach krajowych w 2000 roku

Rozkład natężenia ruchu na drogach krajowych w 2005 roku

Natężenie ruchu na drogach krajowych
(liczba pojazdów na dobę)

- < 4000
- 4000 - 8000
- 8000 - 12000
- 12000 - 14000
- > 14000

II.5. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Źródłami pól elektromagnetycznych na terenie województwa zachodniopomorskiego są:

- stacje i linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia (110 kV i więcej),
- stacje nadawcze radiowe i telewizyjne,
- stacje bazowe telefonii komórkowej.

Najbardziej rozpowszechnionymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego w województwie zachodniopomorskim są nadajniki stacji bazowych telefonii komórkowych pracujących w paśmie 900 MHz oraz 1800 MHz i wyższych częstotliwościach.

Kolejnym pod względem intensywności źródłem PEM są nadajniki radiostacji radiowych, emitujący w sposób ciągły w paśmie częstotliwości od 88 MHz do 107 MHz, oraz nadajniki radiostacji telewizyjnych emitujących w paśmie częstotliwości od 181 MHz do 694 MHz.

Pierwsze badania monitoringowe na terenie miasta Szczecina wykonywane były w 2002 roku przez Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych w ramach realizacji programu Pomiary pól elektromagnetycznych na terenach zurbanizowanych. W latach 2005 – 2006 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie kontynuował pomiary pól elektromagnetycznych opierając się na lokalizacji punktów pomiarowych wyznaczonej przez Instytut.

Z badań poziomu pól elektromagnetycznych w dwóch zakresach częstotliwości (0,1MHz-1GHz oraz 1MHz-40GHz) w latach 2005 - 2006 nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów a w stosunku do pomiarów z 2002 r. nie stwierdzono istotnych różnic.

W województwie zachodniopomorskim mamy 18 telewizyjnych stacji nadawczych, 58 stacji radiowych i ponad 1000 stacji bazowych telefonii komórkowej (dane źródłowe <http://www.tvp.pl/stacje>, www.radiopolska.w.pl).

II.5.1. Podsumowanie

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych na terenie województwa zachodniopomorskiego,
- brak istotnych różnic natężenia pól w ciągu ostatnich lat.

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- dynamiczny rozwój telefonii komórkowej, wzrost liczby stacji bazowych telefonii, przez co zwiększa się ilość źródeł promieniowania i obszar ich oddziaływania,
- mała świadomość społeczeństwa na temat źródeł, zasięgu oraz oddziaływań pól elektromagnetycznych oraz niepełna wiedza na temat skutków zdrowotnych,
- wymagania z zakresu ochrony środowiska przed promieniowaniem niejonizującym są często pomijane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Najważniejszymi problemami są:

- mała świadomość społeczeństwa na temat źródeł, zasięgu oraz oddziaływania pól elektromagnetycznych,
- brak środków finansowych na zwiększenie zakresu badań monitoringowych.

II.6. GOSPODARKA ODPADAMI

Sektor komunalny

W roku 2006 w 111 ze 114 gmin województwa zachodniopomorskiego była prowadzona selektywna zbiórka odpadów. Obejmowała ona przeważnie tylko odpady opakowaniowe (tworzywa sztuczne, szkło, papier i tektura). Według informacji Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie, w 2006 roku w województwie zebrano ponad 7500 Mg odpadów opakowaniowych, z czego do odzysku przekazano 87%.

W województwie tylko kilka gmin prowadzi selektywną zbiórkę odpadów biodegradowalnych czy odpadów wielkogabarytowych.

Obecnie na terenie województwa funkcjonuje 5 obiektów, w których prowadzi się sortowanie odpadów (Leśno Górne gmina Police, Grzybowo gmina Kołobrzeg, Smolećcin gmina Kołbaskowo, Sianów i Kołobrzeg).

W instalacjach w Grzybowie i Leśnie Górnym oddzielona na linii sortowniczej frakcja biodegradowalna poddawana jest kompostowaniu.

Według ewidencji prowadzonej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie (dane na dzień 31.12.2006 r.) na terenie województwa znajduje się 114 składowisk, na których unieszkodliwiane (poprzez składowanie) są odpady komunalne (składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne), w tym 60 już nieeksploatowanych.

Należy podkreślić pozytywny trend występujący w latach 2001-2006 (rysunek II.6.1. Składowiska komunalne). W okresie tym z eksploatacji wyłączono 35 składowisk. Mimo to według stanu na 31.12.2006 r. użytkowane były jeszcze 54 składowiska, na których unieszkodliwiane (poprzez składowanie) są odpady komunalne.

Na terenie pięciu składowisk funkcjonują instalacje odgazowania z wykorzystaniem biogazu do produkcji energii elektrycznej; Sianów, Sierakowo (gmina Police), Szczecin-Klucz, Świnoujście-Przytór Ognica, Smolećcin (gmina Kołbaskowo).

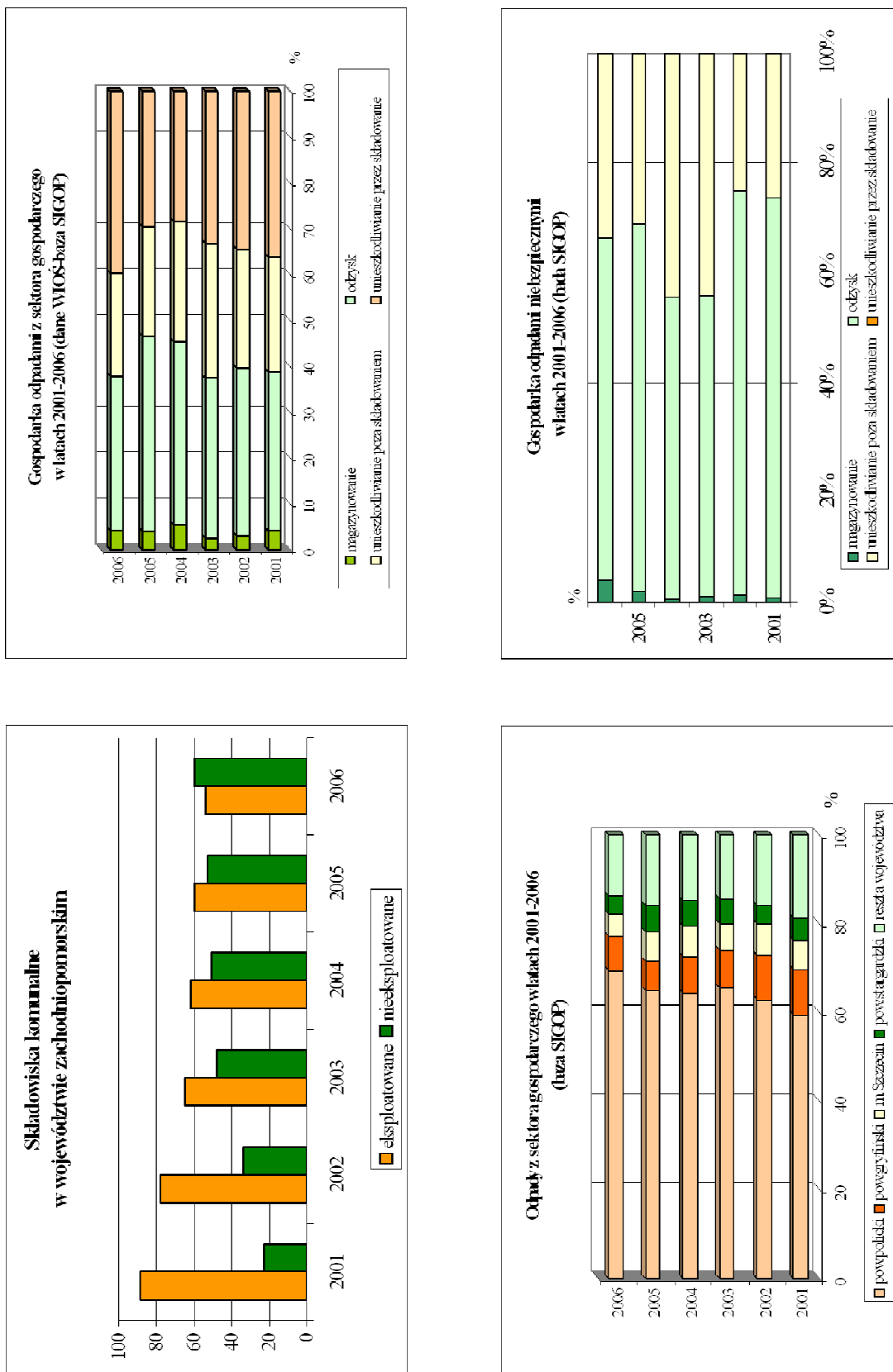
Sektor gospodarczy

Obciążenie terenu województwa zachodniopomorskiego odpadami jest bardzo zróżnicowane. Wiąże się to przede wszystkim z działalnością przemysłową oraz ze sposobem zagospodarowania terenu. W 2006 roku na terenie województwa zachodniopomorskiego powstało ponad 6,5 mln Mg odpadów (2005 r. - ok. 5,0 mln Mg)*¹. Zdecydowanie najwięcej odpadów wytworzono na terenie uprzemysłowionej części zachodniej województwa (powiaty: policki, gryfiński, stargardzki i miasto Szczecin) – rysunek II.6.1. Odpady z sektora gospodarczego w latach 2001-2006. Odpady pochodzą głównie z przemysłu chemicznego, energetyki, przemysłu stoczniowego, cukrowniczego, hutniczego, drzewnego oraz z gospodarki komunalnej. Łącznie z tego terenu pochodzi ok. 86% całego strumienia odpadów wytworzonych w województwie.

Od wielu lat do największych wytwórców odpadów w województwie należą Zakłady Chemiczne Police S.A. (2005 r. – ok. 3,5 mln Mg; 2006 r.- ok. 4,6 mln Mg) oraz Zespół Elektrowni Dolna Odra S.A. (2006 r. - ok.0,6 mln Mg). Suma odpadów powstających w tych przedsiębiorstwach stanowi ok. 78% ogólnej ilości odpadów wytwarzanych w województwie.

¹ Od 2006 roku wyraźnie (ok.24%) wzrosła ilość odpadów wytwarzanych w województwie w związku ze zmianą sposobu naliczania masy odpadów w Zakładach Chemicznych Police S.A. (fosfogipsów, siarczaniu żelazawego, żużli i popiołów), stanowiących ok. 60% wszystkich odpadów wytwarzanych w województwie. województwie 2006 roku odpady podano w masie rzeczywistej, natomiast latach poprzednich masa odpadów pomniejszona była o zawartość wody.

Rysunek II.6.1. Gospodarka odpadami w sektorze komunalnym i gospodarczym w latach 2001-2006, gospodarka odpadami niebezpiecznymi w województwie zachodniopomorskim

W województwie zachodniopomorskim od wielu lat w ogólnej ilości odpadów z sektora gospodarczego dominują fosfogipsy (2005 r. – 1,76 mln Mg; 2006 r. - 2,6 mln Mg) oraz szlamy z regeneracji wymienników jonitowych (2006 r.-1,4 mln Mg). Wytwórcą obu rodzajów odpadów są Zakłady Chemiczne Police S.A. Odpady te stanowią ok. 60% wszystkich rodzajów odpadów wytwarzanych w województwie. Fosfogipsy w całości są deponowane na składowisku, szlamy unieszkodliwiane w oczyszczalni ścieków.

Poza wyżej wymienionymi odpadami znaczną ilość odpadów stanowią odpady z procesów termicznych (ok. 10%), odpady z przetwórstwa drewna oraz produkcji płyt i mebli, masy celulozowej, papieru i tektury (ok.9%), odpady z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności (ok.8%).

Z ogólnej ilości zagospodarowanych odpadów w 2006 roku procesom odzysku poddano: 33,64%, unieszkodliwieniu: 62,13% (w tym 22,42%, unieszkodliwiono w inny sposób niż przez składowanie). Na składowiskach zdeponowano 39,71%, a 4,23% zmagazynowano. Stan gospodarki odpadami w latach 2001-2006 przedstawia rysunek nr II.6.1.(Gospodarka odpadami z sektora gospodarczego).

Odpady z sektora gospodarczego składowane są w głównej mierze na składowiskach zakładowych, tylko część trafia na składowiska przyjmujące głównie odpady komunalne.

O ile w 2001 r. odpady składowane były na 12 zakładowych składowiskach, to na dzień 31.12.2006 r. użytkowanych było już tylko 6 obiektów. Trzy z nich posiadają pozwolenia zintegrowane. W 2006 r. na 6 składowiskach zdeponowano ponad 2,7 mln Mg odpadów. Na dzień 31.12.2006 roku na wszystkich (12 obiektach) zdeponowanych było ponad 105 mln Mg. Właścicielem największego składowiska (fosfogipsu), zajmującego powierzchnię 270 ha, są Zakłady Chemiczne Police S.A. Zdeponowano na nim łącznie ok. 78 mln Mg odpadów, z czego ok. 75 mln Mg (71%) stanowią fosfogipsy (stan 31.12.2006 r.). Drugie miejsce pod względem ilości odpadów zdeponowanych zajmują odpady paleniskowe (mieszanki popiołowo-żużlowe z mokrego odprowadzania odpadów paleniskowych) – ok. 24% (tj. ok. 25 mln Mg), które zdeponowane są na trzech składowiskach o łącznej powierzchni 289 ha. Na składowisku siarczanu żelazawego (powierzchnia 43 ha) należącego również do Zakłady Chemiczne Police S.A. do 31.12.2006 roku zdeponowano ok. 2 mln Mg odpadu (1,9%). Reszta odpadów pozostaje na składowiskach już nieeksploatowanych.

Odpady niebezpieczne

W 2006 roku w województwie wytworzono ok. 103 tyś. Mg odpadów niebezpiecznych. Stanowią one ok. 1,6% całego strumienia wytworzonych odpadów z sektora gospodarczego w województwie. Głównymi źródłami odpadów są zakłady zlokalizowane na terenie czterech powiatów: polickiego, gryfińskiego oraz miasta Szczecina i miasta Świnoujście.

W województwie zachodniopomorskim od wielu lat w strumieniu odpadów niebezpiecznych najwyższy procent stanowią odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania produktów przemysłu chemii nieorganicznej. Wśród tej grupy dominuje kwas siarkowy i siarkawy, stanowiący ok. 75% odpadów niebezpiecznych. Największym wytwórcą tego odpadu są Zakłady Chemiczne Police S.A. W Zakładach Chemicznych Police SA rocznie powstaje ok. 70 tyś. Mg odpadowego kwasu siarkowego i siarkawego. W roku 2006 poddano odzyskowi ok. 74% odpadowego kwasu (produkcja kwasu fosforowego).

Drugą znaczącą grupą odpadów niebezpiecznych są oleje odpadowe, stanowiące ok. 11% całej masy odpadów niebezpiecznych wytworzonych. Wśród tej grupy dominują zaolejone wody pochodzące z odwadniania olejów w separatorach, oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe, oleje zęzowe ze statków, emulsje olejowe. Odpady olejowe (oleje zęzowe, zaolejona woda i szlamy z odwadniania w separatorach) poddawano odzyskowi na specjalistycznych instalacjach (Ship Service, Międzyodrze, Stocznia Gryfia). Ponadto odpady olejowe odbierane są przez podmioty prowadzące działalność w zakresie zbierania odpadów.

W 2005 roku w województwie funkcjonowało 16 instalacji termicznego unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, tym 15 instalacji unieszkodliwiania odpadów medycznych. Większość pracujących instalacji nie spełniała wymogów ochrony środowiska. Sukcesywnie były one wyłączane

z eksploatacji. W 2006 roku funkcjonowały już tylko 4 instalacje (w tym trzy do unieszkodliwiania odpadów medycznych).

Gospodarkę odpadami niebezpiecznymi w województwie w latach 2001-2006 przedstawiono na rysunku II.6.1. (Gospodarka odpadami niebezpiecznymi). Odpady niebezpieczne w województwie poddawane były odzyskowi, bądź unieszkodliwiane metodami termicznymi i fizyko-chemicznymi. Tylko ok. 0,05% procent odpadów zdeponowano na składowiskach.

Na terenie województwa nie ma ogólnodostępnego składowiska odpadów niebezpiecznych. Tylko dla własnych potrzeb składowisko odpadów niebezpiecznych posiada Elda Elektrotechnika Szczecinek S.A. (powierzchnia 0,4 ha) do składowania odpadów ponutralizacyjnych (pochodzących z galwanizerni). Do końca 2004 roku na składowisku zdeponowano 747 Mg odpadów. Z dniem 31.12.2004 roku w zakładzie wyłączono galwanizernię, stąd od roku 2005 na składowisku nie deponuje się odpadów.

Odpady zawierające azbest powstające w województwie deponowane są na wydzielonych kwaterach do składowania odpadów azbestowych na składowiskach w miejscowości: Dalsze, Marianowo i Sianów. W 2005 roku zdeponowano na tych składowiskach ok. 3560 Mg, a w roku 2006 około 2097 Mg odpadów zawierających azbest. Składowane odpady to przede wszystkim płyty azbestowo-cementowe powstające w wyniku prac demontażowych i rozbiórkowych przeprowadzanych na obiektach budowlanych. Zasady usuwania wyrobów zawierających azbest zawarte są w opracowanym przez Ministerstwo Gospodarki Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski, zatwierdzonym przez Radę Ministrów w 2002 roku.

W roku 2006 do Wojewody Zachodniopomorskiego informację o rodzaju, ilości i miejscu występowania substancji stwarzających szczególnie zagrożenie dla środowiska przedłożyło 31 gmin oraz 37 podmiotów prawnych.

Specyficznymi składowiskami odpadów niebezpiecznych są mogilniki. Są to zbiorniki zbudowane z betonowych kręgów studziennych posadowionych na głębokości ok. 3m do składowania przeterminowanych środków ochrony roślin oraz opakowań po tych środkach. Należy zaznaczyć, iż do 2001 roku w województwie istniało 39 mogilników. W latach 2001–2002 zlikwidowano 12 mogilników stwarzających największe zagrożenie dla środowiska. Aktualnie na terenie województwa znajduje się jeszcze 27 tego rodzaju obiektów.

Na terenie województwa zachodniopomorskiego funkcjonuje 16 uprawnionych stacji demontażu i 6 punktów zbierania zużytych pojazdów (wykaz publikowany przez Wojewodę Zachodniopomorskiego). Według informacji zawartych w sprawozdaniach o masie zebranych pojazdów przekazanych przez 8 stacji zlokalizowanych na terenie województwa w roku 2006 zebrano 2091 sztuk zużytych pojazdów.

II.6.1. Podsumowanie

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- w latach 2001-2006 z eksploatacji wyłączono 35 składowisk, niespełniających wymogów ochrony środowiska,
- zwiększenie liczby gmin prowadzących selektywną zbiórkę w zakresie odpadów opakowaniowych,
- w 2006 roku w województwie zebrano ponad 7500 Mg odpadów opakowaniowych, z czego 87% Mg przekazano do odzysku i recyklingu,
- w latach 2001-2005 obserwuje się tendencję spadkową ilości odpadów przemysłowych unieszkodliwianych przez składowanie, zaś widoczny jest wzrost ilości odpadów poddawanych procesom odzysku,
- wielkość strumienia odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów przemysłowych ma charakter stały (ok. 1,8%).

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- wśród stosowanych metod zagospodarowania odpadów komunalnych nadal dominuje składowanie na składowiskach,
- selektywna zbiórka odpadów u źródła ograniczona jest głównie do odpadów opakowaniowych,
- brak wydzielenia ze strumienia odpadów komunalnych odpadów biodegradowalnych,
- duża ilość eksploatowanych składowisk, które nie spełniają określonych prawnie wymagań i są zakwalifikowane do modernizacji lub zamknięcia,
- powstawanie nowych nielegalnych wysypisk odpadów,
- zatrzymanie procesu likwidacji mogilników (pozostało 27),
- brak samowystarczalności na poziomie województwa w zakresie instalacji służących do odzysku, w tym termicznego przekształcania osadów ściekowych,
- brak samowystarczalności na poziomie województwa w zakresie termicznego unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych,
- brak pełnej inwentaryzacji obiektów, w których stosowano wyroby zawierające azbest oraz programów ich usuwania i unieszkodliwiania,
- brak systemu lub słabo funkcjonujący system selektywnej zbiórki odpadów zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego,
- brak systemu analizy danych o samochodach wyrejestrowywanych i rejestrowanych.

Najważniejszymi problemami są:

- brak spójnego systemu gospodarowania odpadami na obszarze województwa,
- gospodarowanie odpadami komunalnymi głównie poprzez składowanie,
- słabo funkcjonujący system selektywnej zbiórki odpadów, w tym biodegradowalnych, wielkogabarytowych oraz niebezpiecznych powstających w gospodarstwach domowych, zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego,
- niewystarczająca ilość instalacji do zbierania, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych spełniających wymogi najlepszej dostępnej techniki,
- użytkowanie zbyt dużej ilości składowisk, w tym obiektów małych, zagrażające spełnieniu wymogu zamknięcia na koniec 2009 roku wszystkich składowisk niespełniających wymagań prawnych,
- niedostateczna realizacja obowiązków technicznego zamykania i rekultywacji składowisk,
- brak samowystarczalności na poziomie województwa w zakresie instalacji służących do odzysku, w tym termicznego przekształcania osadów ściekowych, odpadów medycznych i weterynaryjnych,
- nielegalny demontaż pojazdów,
- niedostateczny stan świadomości ekologiczno – ekonomicznej w zakresie gospodarki odpadami.

II.7. Kopaliny

Złoża kopalin należące do nieodnawialnych zasobów środowiska przyrodniczego podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu, w tym kopalin towarzyszących. Obszary udokumentowanych złóż kopalin i perspektywicznego występowania złóż, zwłaszcza surowców o znaczeniu strategicznym, winny być chronione przed trwałym zainwestowaniem na cele rozwoju innych funkcji terenu.

Kopaliny dzieli się na podstawowe i pospolite. Z kopalin podstawowych na terenie województwa występują

- ropa naftowa - 10 złóż,
- gaz ziemny (w tym azotowy gaz ziemny) – 21 złóż,
- siarka rodzima – 3 złoża., towarzyszące złożom ropy i gazu.

Kopaliny pospolite reprezentowane są przez:

- kamienie łamane i bloczne (duże kamienie drogowe i budowlane) - 1 złoża nieeksploatowane,
 - kredę jeziorną i kredę piszącą - 39 złóż,
 - piaski i żwiry – 225 złóż,
 - piaski formierskie - 2 złoża nieeksploatowane,
 - piaski kwarcowe do produkcji betonów komórkowych - 2 złoża,
 - piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno-piaskowej - 11 złóż,
 - surowce ilaste ceramiki budowlanej – 23 złoża,
 - surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego - 1 złoża nieeksploatowane,
 - surowce szklarskie - 1 złoża nieeksploatowane,
 - torfy - 30 złóż,
 - wapienie i margle dla przemysłu cementowego 2 złoża nieeksploatowane,
 - wody lecznicze : zasoby 167,92 m³/h; pobór – 49 972,00 m³/rok, 6 złóż
 - wody termalne : zasoby 540 m³/h; pobór – 957 560 m³/rok, 2 złoża (Stargard i Pyrzyce).
- Łącznie : zasoby 707,92 m³/h; pobór – 1 007 532,00 m³/rok,, 8 złóż .

Główne zbiorniki wód podziemnych

Lp.	Nr zbiornika	Nazwa zbiornika	Zatwierdzone zasoby dyspozycyjne [m ³ /d]	Zasoby szacunkowe [m ³ /d]
1	102	Zbiornik Wyspy Wolin	22651	25200
2	118	Zbiornik międzymorenowy Polanów		40000
3	122	Dolina Kopalna Szczecin	35812	31680
4	123	Zbiornik międzymorenowy Stargard-Goleniów	86707	83040
5	120	Zbiornik międzymorenowy Bobolice		113400
6	126	Zbiornik Szczecinek		99000
7	134	Zbiornik Dębno		29150
8	135	Zbiornik Barlinek		51500

Udokumentowane złoża kopalin oraz udokumentowane wody podziemne, w granicach stref ochronnych ujęć oraz obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych, uwzględnia się w planie

zagospodarowania przestrzennego województwa, studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

II. 8. JAKOŚĆ GLEB

Gleby użytkowane rolniczo

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzony jest w Polsce monitoring chemizmu gleb ornych, mający na celu śledzenie zmian jakości gleb użytkowanych rolniczo (między innymi zawartości siarki siarczanowej, metali ciężkich i WWA), zachodzących w określonych przedziałach czasu pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka.

Wyniki uzyskane w latach 1995 i 2000 pozwalają stwierdzić, że gleby w badanych punktach monitoringowych (9 profili) na terenie województwa charakteryzują się:

- naturalną zawartością metali ciężkich (O^o),
- w zdecydowanej większości (88% - 7 profili) niską zawartością siarki (I^o), udział gleb ze średnią (II°) występuje w dwóch profilach (Tatynia-gmina Police, Janikowo gmina Drawsko Pomorskie),
- podwyższoną zawartością wielocyklicznych węglowodorów aromatycznych (WWA) – I^o (88% – 7 profili), dwa profile (Rzepnowo-gmina Pyrzyce, Daszewo-gmina Karlino) charakteryzowały się małym zanieczyszczeniem (II°).

Wyniki badań oraz ocena jakości gleb użytkowanych rolniczo będą wykorzystane między innymi dla potrzeb wdrażania Tematycznej Strategii Ochrony Gleb w Europie, a następnie w procesie konsultacji projektowanej Ramowej Dyrektywy Glebowej.

W ramach monitoringu środowiska województwa w latach 2004-2005 przeprowadzono badania gleb i wód glebowych na obszarze szczególnie narażonym, wyznaczonym przez RZGW w Szczecinie, położonym w zlewni rzeki Płoni, jak również na polach nawożonych gnojowicą pochodzącą z dużych ferm tuczu trzody chlewnej prowadzonych w technologii bezściołowej.

Wyniki uzyskane wiosną 2004 roku pozwalają stwierdzić wysokie i bardzo wysokie zawartości azotu mineralnego na glebach zlokalizowanych na obszarze rzeki Płoni. Wiąże się to z relatywnie wysoką kategorią agronomiczną gleb znajdujących się w tym rejonie, a także z wysokim poziomem intensywności gospodarowania rolniczego. W rejonie oddziaływania dużych ferm zwierzęcych stwierdzono w większości przypadków średnie i niskie zawartości azotu mineralnego.

W toku badań jesiennych w większości przypadków stwierdzono znaczny spadek zawartości azotu mineralnego w glebach. Jedynie w punktach zlokalizowanych w kilku miejscowościach (Stare Chropawo, Nowe Linie, Kozienice, Siemieczyn, Laskowo, Warnice oraz Obojno) zlokalizowanych na obszarze szczególnie narażonym na odpływ azotu ze źródeł rolniczych nadal stwierdzono poziom wysoki i bardzo wysoki. Podobnie sytuacja przedstawiała się w rejonach oddziaływania dużych ferm.

Podkreślenia wymaga fakt stwierdzenia w kilku punktach pomiarowych zlokalizowanych w rejonie dużych ferm zwierzęcych wysokiej zawartości azotu mineralnego jesienią. Oznacza to, iż dawki azotu dostarczonego w okresie, w którym mógłby być on spożytkowany przez uprawy były zbyt wysokie.

Wyniki uzyskane w 2005 roku zarówno wiosenne jak i jesienne pozwalają stwierdzić znaczne obniżenie zawartości azotu mineralnego w glebach.

Na podstawie badań prowadzonych przez Okręgowe Stacje Chemiczno-Rolnicze w Szczecinie, w Gorzowie Wielkopolskim oraz Koszalinie stwierdza się, iż zakwaszenie gleb na terenie województwa jest wysokie. W wielu gminach udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych stanowi ponad 60%. W celu przywrócenia prawidłowego funkcjonowania tych gleb konieczne jest wapnowanie oraz odpowiednie nawożenie. Nadmienić należy, że na terenie gmin, w których są gospodarstwa wielkoobszarowe procentowy udział gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych jest niższy dzięki systematycznej kontroli ich jakości oraz odpowiednie nawożenie.

Tereny zdegradowane

W 2006 roku na terenie województwa odnotowano 23 przypadki stwierdzonych przekroczeń standardów jakości gleby.

Zanieczyszczenie gleby i ziemi najczęściej występowało na gruntach grupy C, obejmujących tereny przemysłowe oraz komunikacyjne. Najwięcej miejsc zidentyfikowano w mieście Szczecinie (12). Głównie obiektami powodującymi zanieczyszczenie gleb były instalacje związane z dystrybucją paliw (stacje, przepompownie i magazyny paliw, bocznice kolejowe). Spowodowały one około 61% lokalnych zanieczyszczeń gleb substancjami ropopochodnymi. Inne źródła zanieczyszczenia to: produkcja żeliwa i stali, mas bitumicznych, sklejek i płyt oraz nieodpowiednie składowania odpadów przemysłowych, rozlewy olejowe. Stwierdzono także zanieczyszczenia pozostałe po działalności nieistniejących już zakładów chemicznych oraz napraw i konserwacji maszyn rolniczych.

W jednym przypadku stwierdzono zanieczyszczenie gleby substancjami ropopochodnymi na gruntach grupy A obejmujących grunty wchodzące w skład obszaru poddanego ochronie na podstawie przepisów Prawa wodnego. Jest to teren byłego lotniska wojsk radzieckich zlokalizowanego w zlewni rzeki Płoni. W wyniku oddziaływania wymienionych źródeł do gleby i ziemi dostały się głównie substancje ropopochodne (oleje mineralne, benzyny, olej transformatorowy) oraz metale ciężkie.

II. 8.1. Podsumowanie

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- gleby objęte monitoringiem charakteryzują się naturalną zawartością metali ciężkich, w zdecydowanej większości niską zawartością siarki,
- w 2005 roku w odniesieniu do wyników przeprowadzonych w 2004 roku, stwierdzono obniżenie zawartości azotu mineralnego w glebach zlokalizowanych na obszarze oddziaływania dużych ferm hodowlanych,
- sporządzono wojewódzki rejestr obszarów, na których stwierdzono przekroczenia standardów jakości gleb.

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- gleby użytkowane rolniczo charakteryzują się podwyższoną zawartością wielocyklicznych węglowodorów aromatycznych,
- zakwaszenie gleb użytkowanych rolniczo jest duże, w wielu gminach udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych stanowi ponad 60%,
- zanieczyszczenie gleby i ziemi w województwie zachodniopomorskim najczęściej występowało na gruntach grupy C (obejmujących tereny przemysłowe oraz komunikacyjne), w jednym przypadku stwierdzono zanieczyszczenie gleby substancjami ropopochodnymi na gruntach grupy A,
- wiosną 2004 roku stwierdzono wysokie i bardzo wysokie zawartości azotu mineralnego w glebach na obszarze zlewni rzeki Płoni.

Najważniejszymi problemami są:

- niedostateczna informacja o terenach, na których zostały przekroczone standardy jakości gleby i ziemi,
- brak inwentaryzacji terenów przekształconych w wyniku prowadzenia legalnego i nielegalnego wydobycia kopalin pospolitych.

II.9. ZAPOBIEGANIE POWAŻNYM AWARIOM

Zakłady dużego ryzyka mogące być źródłem poważnej awarii

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi ciągle aktualizowany rejestr zakładów stwarzających potencjalne zagrożenie wystąpienia poważnej awarii w postaci bazy potencjalnych sprawców poważnej awarii przemysłowej. Według stanu na 31 grudnia 2006 r. zarejestrowanych jest 61 zakładów, w tym 9 zakładów dużego ryzyka i 7 zakładów zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, oraz 45 pozostałych zakładów posiadających substancje niebezpieczne w ilościach, które mogą spowodować poważną awarię, tj. powyżej 25% substancji niebezpiecznych określonych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 31 stycznia 2006 r. *zmieniającym rozporządzenie w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej* (Dz.U. Nr 30, poz. 208). Klasyfikacja zakładów odbywa się w oparciu o powyższe rozporządzenie.

W zakresie opracowania programów zapobiegania awariom, raportów bezpieczeństwa oraz wewnętrznych planów operacyjnych dla zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia awarii WIOŚ ma funkcję kontrolną w stosunku do przedsiębiorców. Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 1991 r. o *Inspekcji Ochrony Środowiska* (tekst jednolity: Dz.U. z 2007 r. Nr 44, poz. 287) zakłady dużego ryzyka podlegają obowiązkowym kontrolom Inspekcji przynajmniej raz w roku, a zakłady zwiększonego ryzyka przynajmniej raz na dwa lata. W zakresie kontroli sprawdzane było wykonanie powyższych dokumentów, ich zgodność ze stanem faktycznym oraz realizacja zapisów w tych dokumentach. Obecnie wszystkie zakłady dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej figurujące w powyższym rejestrze posiadają powyższe dokumenty wymagane ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz.U. z 2006 Nr 129, poz. 902). Nadzór nad zakładami dużego i zwiększonego ryzyka sprawują również organy Państwowej Straży Pożarnej. Zgodnie z ustawą Poś zakłady dużego i zwiększonego ryzyka podlegają obowiązkowym kontrolom Państwowej Straży Pożarnej przynajmniej raz w roku.

Do 2004 roku często kontrole obydwu tych organów były przeprowadzane wspólnie, obecnie jest to możliwe jedynie w przypadku zagrożenia zdrowia i życia ludzi lub środowiska.

Charakterystyka zdarzeń o znamionach poważnej awarii w latach 2001-2006.

W ciągu ostatnich sześciu lat zgłoszono do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ) 64 zdarzenia, które były poważnymi awariami, w rozumieniu ustawy Poś. Były to w większości (ponad połowa wszystkich zdarzeń) zdarzenia lokalne, krótkotrwałe bez skutków ubocznych lub niewielkim zanieczyszczeniu środowiska z potencjalnie znacznym zagrożeniem, klasyfikowane w 1 klasie zdarzeń. Skala jest ukierunkowana wraz z narastaniem natężenia zagrożeń i czasu usuwania skutków awarii od klasy 0 określającej zdarzenia lokalne krótkotrwałe z niewielkim zagrożeniem do klasy 5 określającej nadzwyczajne zagrożenie dla środowiska. Ilość zdarzeń w poszczególnych klasach (w czasie ostatnich 6 lat) przedstawiono w tabeli poniżej:

KLASA ZDARZENIA	ILOŚĆ ZDARZEŃ
Klasa 0	2 zdarzenia
Klasa 1	37 zdarzeń
Klasa 2	19 zdarzeń
Klasa 3	1 zdarzenie
Klasa 4	2 zdarzenia
Klasa 5	3 zdarzenia

II.9.1. Podsumowanie

Częstotliwość awarii w poszczególnych powiatach kształtowała się następująco: miasto Szczecin 19, w powiecie koszalińskim 6, szczecińskim 6, kołobrzeskim 5, czaplineckim 4, goleniowskim 4, gryfińskim 4, polickim 3, świdwińskim 3, łobeskim 2, myśliborskim 2, sławieńskim 2, stargardzkim 1, choszczeńskim 1, kamieńskim 1, przytyckim 1.

Najczęściej przyczynami wymienionych powyżej zdarzeń był brak odpowiednich zabezpieczeń przed skutkami poważnych awarii, naruszenia ustawy o substancjach i preparatach chemicznych i przepisów w zakresie transportu materiałów niebezpiecznych. Były też przypadki usiłowania kradzieży paliw, powodujące w skutkach poważne awarie. Niepokojącym jest fakt, że zwiększa się ilość awarii spowodowana beztroską i brakiem ostrożności w postępowaniu z substancjami niebezpiecznymi a także zaniedbywaniem procedur remontowych w sąsiedztwie magazynowanych substancji niebezpiecznych oraz zwykle zaniedbania. Z awarii występujących w transporcie drogowym najczęściej zdarzyło się na drogach krajowych nr 3 i 6.

W usuwaniu i ograniczaniu skutków awarii uczestniczyły głównie jednostki ratowniczo-gaśnicze Państwowej Straży Pożarnej. Nadzór i pomoc w usuwaniu skutków sprawowały organy ścigania, Państwowa Straż Pożarna, organy administracji morskiej, organy samorządowe, nadzoru budowlanego, Inspekcja Ochrony Środowiska, Inspekcja Sanitarna, organy dozoru technicznego.

Najczęściej występującym skutkiem awarii było zanieczyszczenie gruntu i wód powierzchniowych produktami naftowymi, rzadziej innymi substancjami niebezpiecznymi. Zanieczyszczone grunty poddano rekultywacji. Część prac rekultywacyjnych została już zakończona. Nadal trwa rekultywacja gruntu zanieczyszczonego produktami naftowymi w wyniku awarii w Siemczynie w 2005 r. – teren Drawskiego Parku Krajobrazowego. Również zanieczyszczone produktami ropopochodnymi grunty na terenach po byłych bazach paliwowych Jednostek Armii Radzieckiej (JAR) zostały poddane rekultywacji. Zostały zakończone prace rekultywacyjne w Kluczewie, w dalszym ciągu prowadzona jest rekultywacja na terenach dwóch baz paliwowych w Świnoujściu po byłych JAR. Prace rekultywacyjne są prowadzone również na gruntach zanieczyszczonych produktami naftowymi w Zegrzu Pomorskim, na terenie byłej jednostki wojskowej. Powyższe zadania są nadzorowane przez WIOŚ.

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- coraz częstsze podejmowanie prób ograniczania oraz usuwania skutków awarii przez sprawców,
- dobra współpraca między instytucjami przy usuwaniu i ograniczaniu skutków awarii dla ludzi i środowiska,
- zmniejszenie procentowego udziału awarii następujących w wyniku wypadków drogowych, co można wytłumaczyć poprawą stanu jakości dróg.

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- miasto Szczecin oraz powiaty koszaliński, szczeciński i kołobrzeski są miejscami największego narażenia na występowanie poważnych awarii, wymienione powyżej potencjalne miejsca zdarzeń niebezpiecznych wymagają podjęcia stosownych działań w pierwszej kolejności,
- negatywnym czynnikiem jaki daje się zauważyć jest świadome działanie powodujące w skutkach poważne awarie w celu ograniczenia kosztów własnych na zutylizowanie odpadów, a także uniknięcia odpowiedzialności karnej za działania niezgodne z obowiązującym prawem.

Najważniejszymi problemami są:

- brak alternatywnych tras przejazdu dla pojazdów samochodowych transportujących substancje niebezpieczne przez tereny zurbanizowane,
- brak parkingów dla pojazdów transportujących substancje niebezpieczne z zapleczem oraz odpowiednimi zabezpieczeniami środowiska przed zanieczyszczeniem substancjami niebezpiecznymi,
- zły stan nawierzchni dróg na trasach transportowych, w szczególności dróg powiatowych,
- bezpieczeństwo magazynowania i obrotu substancjami niebezpiecznymi,
- bezpieczeństwo transportu wodnego i kolejowego substancji niebezpiecznych,
- identyfikacja i rekultywacja terenów zdegradowanych,
- stan możliwości i wiedzy samorządów w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom,
- brak wiedzy wśród przedsiębiorców w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom.

II.10. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA WOJEWÓDZKIEGO INSPEKTORATU OCHRONY ŚRODOWISKA

Realizacja zadań kontrolnych w latach 2002-2006

W latach 2002-2006 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie realizował zadania kontrolne określone w Ustawie o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz w Ogólnych kierunkach działania IOŚ, ustalanych corocznie przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, który jest organem kierującym realizacją zadań Inspekcji. Ogólne kierunki działania IOŚ stanowią katalog priorytetowych zadań dla Inspekcji w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, tj. ograniczenia głównych problemów ekologicznych charakterystycznych dla obszaru całego kraju oraz praktycznego zastosowania nowych instrumentów, wynikających z zaadaptowania ustawodawstwa i administracyjnych procedur Unii Europejskiej.

Cele kontroli przedstawiono w Tabeli II.8.1.

Realizację zadań kontrolnych w latach 2002-2006 przedstawiono w tabeli II.8.2

Ogólna ocena przestrzegania wymagań ochrony środowiska na podstawie przeprowadzonych kontroli w latach 2002-2006

W zakresie przestrzegania przepisów z dziedziny gospodarki odpadami, w okresie 2002-2006, stwierdzono wzrost świadomości podmiotów korzystających ze środowiska, najbardziej wzrostu wśród dużych podmiotów.

Jednakże w związku z częstymi zmianami prawa, brakiem dostępu do informacji oraz brakiem jednolitych standardów postępowania organów administracji publicznej, kontrole WIOŚ stwierdzały szereg naruszeń. Zawłość prawa powoduje różnorodność w interpretacji zarówno przez korzystających ze środowiska jak i organy administracji. W efekcie takiego stanu kontrole wykazują następujące naruszenia:

- brak uzgodnienia programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi,
- brak lub wadliwie prowadzona ewidencja odpadów,
- niewłaściwe wykorzystywanie odpadów (np. spalanie w piecach CO),
- brak segregacji i selektywnej zbiórki odpadów.

Nie udało się wyeliminować problemów związanych z zagospodarowaniem odchodów zwierzęcych, szczególnie powstających w wielkoprzemysłowych fermach hodowlanych. Dopuszczenie stosowania do celów rolniczych obok nawozów naturalnych także nawozów organicznych oraz tak zwanych polepszaczy gleby zaognia sytuację w miejscowościach, w pobliżu których są one stosowane. Tym bardziej, że przepisy prawa nie są spójne w niektórych obszarach, przykładowo to co przez przepisy weterynaryjne nazywane jest produktem ubocznym, w ustawie o odpadach traktowane jest jako odpad. Taki stan generuje szereg nieporozumień i różnic interpretacyjnych. Zatwierdzone plany nawożenia nie rozwiązują problemów związanych z brakiem akceptacji przez społeczności lokalne stosowania gnojowicy na polach uprawnych.

Niestety wśród społeczeństwa w dalszym ciągu obserwowany jest niski poziom świadomości ekologicznej. Usuwanie odpadów do lasów, na miejsca niestrzeżone, spalanie odpadów w paleniskach domowych, wiosenne wypalanie traw, brak selektywnej zbiórki, to tylko niektóre rezultaty takiego stanu. Jest to największy dylemat zagospodarowania odpadów w polskich warunkach. Jednocześnie inwestycje dotyczące zagospodarowania odpadów służące zarówno odzyskowi (instalacje do przetwarzania odpadów, odzysk energetyczny) jak i unieszkodliwianiu (spalarnie, składowiska) budziły i budzą powszechny sprzeciw. Oczywiście często wina leży również po stronie inwestorów, którzy przygotowują inwestycję bez koniecznego w takich wypadkach zapewnienia bezwzględnego bezpieczeństwa instalacji dla środowiska.

Systematycznie poprawiała się sytuacja w sektorze oczyszczania ścieków komunalnych i rozbudowy systemów kanalizacyjnych. Nowe zabudowy mieszkaniowe powstawały na terenach uzbrojonych

także w kanalizację. Sporo jednak osiedli i posesji, ze względu na skromność budżetów gminnych, nadal wyposażonych było jedynie w zbiorniki bezodpływowe, nierzadko (świadomie lub nieświadomie) nieuszczelne. Biorąc pod uwagę brak środków finansowych, szczególnie zastanawiał niski poziom wykorzystania funduszy pomocowych ISPA i SAPARD.

Świadomość korzystających ze środowiska przedsiębiorców w sektorze zanieczyszczeń odprowadzanych do powietrza z roku na rok poprawiała się. Respektowanie prawa było jednym z widocznych efektów tego stanu. Na pewno nie bez znaczenia były zmiany strukturalne zachodzące w naszej gospodarce (likwidacje i upadki starych nierentownych i emitujących dużo zanieczyszczeń zakładów, przechodzenie na bardziej ekologiczne paliwa i technologie). Widoczny jest także problem zwiększania się niezorganizowanej emisji zanieczyszczeń pochodzącej z transportu samochodowego (tlenki azotu, pył PM 10, hałas). Jest to związane z bardzo dynamicznym wzrostem ilości samochodów używanych na terenie Polski i województwa.

W wyniku kontroli podmiotów gospodarczych pod kątem emisji hałasu stwierdzono w 25% nieprzestrzeganie wymogów ochrony środowiska. W wielu przypadkach w ramach czynności kontrolnych wskazywano właścicielom instalacji i obiektów (urządzeń), że powodem nadmiernej emisji hałasu jest zła organizacja pracy (otwarte drzwi hal produkcyjnych) lub praca urządzeń, które nie powinny być używane na zewnątrz. Stosowanie się przez przedsiębiorców do powyższych wskazówek często skuteczniej obniżało negatywne oddziaływanie na środowisko niż prowadzenie zawiłych postępowań administracyjnych.

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

<i>Tabela II.810..1. Zestawienie zadań kontrolnych wytyczonych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska do wykonania w latach 2002-2006</i>						
LP	ZADANIE KONTROLNE	W ROKU				
		2002	2003	2004	2005	2006
1	Nadzór nad zakładami pozostającymi na "Liście 80".	√	√	√	√	√
2	Kontrola wykonania zarządzeń pokontrolnych w Zakładach Chemicznych „Police”.	√				
3	Ograniczenie uciążliwości zakładów szczególnie szkodliwych dla środowiska w skali województwa. Podjęcie rozpoznania o przygotowaniu zakładów do spełniania nowych wymagań ochrony środowiska w świetle nowych przepisów prawa, ze szczególnym zwróceniem uwagi na zagadnienia wdrażania dyrektywy IPPC.	√				
4	Wypełnianie przez inwestorów wymagań ochrony środowiska.	√	√	√	√	√
5	Kontrola stacji paliw budowanych na terenie województwa.	√				
6	Kontrola oddawanych i będących w budowie oczyszczalni ścieków.	√				
7	Kontrole nowych wysypisk komunalnych.	√				
8	Ograniczenie zanieczyszczeń emitowanych do powietrza ze źródeł technologicznych oraz energetycznych.	√				
9	Kontrola spalarni odpadów szpitalnych.	√				
10	Kontrola zakładów energetyki ciepłej i elektrociepłowni zawodowych.	√				
11	Eliminacja odprowadzania ścieków nie oczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych do wód powierzchniowych.	√				
12	Ocena prawidłowości postępowania z odpadami.	√				
13	Ograniczenie uciążliwości dla środowiska obiektów Wojska Polskiego.	√				
14	Ograniczenie uciążliwości związanych z ponadnormatywną emisją hałasu.	√	√	√	√	√
15	Ocena prawidłowości wnoszenia opłat za gospodarze korzystanie ze środowiska w zakresie odpadów i emisji zanieczyszczeń do powietrza.	√	√	√	√	√
16	Realizacja obowiązków wynikających z przeciwdziałania poważnym awariom (w roku 2002 – nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska).	√	√	√	√	√
17	Kontrole jednostek gospodarczych położonych na terenach portowych Międzyodrza.	√				
18	Nadzór nad zakładami z listy wojewódzkiej, mającymi istotny wpływ na stan środowiska w skali województwa		√	√	√	√
19	Wypełnianie wymagań ochrony środowiska przez prowadzących instalacje wymagające uzyskania pozwoleń zintegrowanych.		√	√	√	√
20	Ochrona zasobów wód, powierzchniowych i podziemnych, stanowiących źródło zaopatrzenia ludności w wodę do picia i potrzeb gospodarczych poprzez kontrolę gospodarki ściekami.		√	√	√	√

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

LP	ZADANIE KONTROLNE	W ROKU				
		2002	2003	2004	2005	2006
21	Przestrzeganie wymagań dotyczących emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz sprawności urządzeń redukujących emisję.		√	√	√	√
22	Kontrola prawidłowości gospodarki odpadami w tym: – kontrole dotyczące oceny gospodarowania olejami odpadowymi, – przestrzeganie wymagań w zakresie eksploatacji składowisk odpadów, – przeciwdziałanie nielegalnemu transgranicznemu przemieszczaniu odpadów w tym również odzieży zużytej wstępnie sortowanej, – przestrzeganie wymagań w zakresie postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska (azbest, pestycydy, PCB), – kontrola użytkowników środków transportu w zakresie przestrzegania ustawy o odpadach, – przestrzeganie warunków zezwoleń GIOŚ na import odpadów, – przestrzeganie wymogów termicznego przekształcania odpadów, – rekultywacja składowisk.		√ √ √ √ √	√ √ √ √ √	√ √ √ √ √	√ √ √ √ √
23	Wypełnianie obowiązku rekultywacji zanieczyszczonej gleby lub ziemi bądź niekorzystnego przekształcania naturalnego ukształtowania terenu.		√			
24	Przestrzeganie przepisów o opakowaniach i odpadach opakowaniowych oraz opłatach produktowych.		√	√	√	√
25	Przestrzeganie przepisów o substancjach i preparatach chemicznych w zakresie zagrożeń dla środowiska.		√	√	√	√
26	Ograniczenie uciążliwości związanych z ponadnormatywnym promieniowaniem niejonizującym.				√	√
27	Przestrzeganie przepisów wynikających z Dyrektyw Nowego Podejścia (nadzór rynku).				√	
28	Zagadnienia związane z nadzorem rynku: – kontrola w zakresie spełniania zasadniczych wymagań wyrobów wprowadzonych do obrotu, – kontrola podmiotów objętych ustawą o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, – kontrola firm uczestniczących w międzynarodowym obrocie odpadami, – kontrola zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, – kontrola przepisów o opakowaniach i odpadach opakowaniowych oraz opłatach produktowych.					√ √ √ √ √
29	Kontrola rolników indywidualnych, w tym przestrzeganie przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu					√
30	Realizacja zadań w ramach ogólnokrajowych cykli kontrolnych: – stosowanie środków chemicznych oraz nawozów w rolnictwie, – ocena spełniania wymagań ochrony środowiska przez spalarnie odpadów niebezpiecznych, – ocena spełniania wymagań ochrony środowiska na terenie ogrodów działkowych, – przestrzeganie wymagań w zakresie przestrzegania przepisów dotyczących substancji kontrolowanych.					√ √ √ √ √

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Tabela II.810..2. Realizacja zadań kontrolnych w latach 2002-2006

ROK KONTROLI	2002	2003	2004	2005	2006
Ilość kontroli	979	1005	982	1015	954
w tym:					
– podstawowe,	255	337	321	-	-
– sprawdzające,	532	484	510	-	-
– interwencyjne,	192	184	151	-	171
– instruktażowe.	-	-	-	747	615
Wyniki kontroli:					
Zarządzenia pokontrolne:	411	313	320	322	369
Decyzje o karze [ilość/kwota]:					
– bieżącej,	236	137	129	91	32
– okresowej,	128	-	-	-	-
	[5 984 144 ZŁ]	[5 918 896,74 ZŁ]	[3 558 404,75 ZŁ]	[899 471,52 ZŁ]	[325 457,63 ZŁ]
– łącznej.	-	110	102	51	35
		[5 918 896,74 ZŁ]	[3 558 404,75 ZŁ]	[899 471,52 ZŁ]	[325 457,63 ZŁ]
Wnioski do:					
– sądów grodzkich,		2	2		
– organów administracji samorządowej,	63	67	27	62	95
– organów administracji rządowej,	14	5	4	50	48
Decyzje o kosztach kontroli [ilość/kwota]	121	-	67	-	4
	[138 212 ZŁ]	[100 556,02 ZŁ]	[67 379,92 ZŁ]		[2 968,44 ZŁ]
Decyzje o wstrzymaniu użytkowania instalacji	-	-	-	17	2
Postanowienia	-	-	-	30	35
Wnioski do organów ścigania	-	-	-	3	2
Opinie i zaświadczenia	-	-	-	354	337
Pouczenia	-	-	-	170	209
Mandaty [ilość/kwota]	5	54	55	70	96
	[650 ZŁ]	[10 230ZŁ]	[13 050ZŁ]	[17 750 ZŁ]	[19 350 ZŁ]

Kontrole interwencyjne w latach 2002-2006

Statystykę kontroli interwencyjnych, przeprowadzonych przez WIOŚ w Szczecinie zestawiono w tabeli II.810..3.

Tabela II.810..3. Kontrole interwencyjne w latach 2002-2006

ROK	2002	2003	2004	2005	2006
Ilość skarg i wniosków o interwencję	215	280	227	230	286
Wnioski rozpatrzone przez WIOŚ	15	199	172	154	234
Wnioski przekazane do załatwienia wg kompetencji	65	81	45	76	52
Kontrole interwencyjne w tym:	192	184	151	134	171
- ochrona wód,	71	87	66	57	53
- gospodarka odpadami,	48	72	65	37	79
- ochrona przed hałasem,	44	51	24	39	75
- ochrona powietrza.	38	50	42	39	45

Podmioty zobowiązane do posiadania pozwolenia zintegrowanego.

Nowe uregulowania prawne, w szczególności zagadnienia związane z nowymi zasadami udzielania pozwoleń emisyjnych, a zwłaszcza pozwoleń zintegrowanych (nazywanych także licencją na korzystanie ze środowiska dla instalacji o istotnym oddziaływaniu na poszczególne komponenty środowiska) wprowadzono po raz pierwszy do polskiego systemu prawnego ustawą z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Pozwolenia zintegrowane to nowoczesny instrument formalno-prawny, ustanowiony w krajach Unii Europejskiej przez Dyrektywę Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania i ograniczania (kontroli) zanieczyszczeń (zwaną potocznie Dyrektywą IPPC).

Rok 2002 był praktycznie pierwszym rokiem funkcjonowanie nowej ustawy Prawo ochrony środowiska, był to również okres intensywnych szkoleń administracji publicznej w zakresie zagadnień związanych z pozwoleniami zintegrowanymi i najlepszymi dostępnymi technikami (BAT).

W roku 2002 rozpoczęto proces identyfikacji instalacji, które powinny posiadać pozwolenia zintegrowane.

Tabela II.89.4. Instalacje, które powinny posiadać pozwolenia zintegrowane

STAN NA ROK	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba instalacji zidentyfikowanych	87	133	116	124	132

Według stanu na koniec roku 2006 udział podmiotów z terenu województwa zachodniopomorskiego, które uzyskały pozwolenie zintegrowane w stosunku do liczby wymaganych pozwoleń kształtował się na poziomie 50%. Wg danych Komisji Europejskiej, przekazanych przez Ministerstwo Środowiska, wskaźnik dla całej Unii w tym obszarze oscyluje na tym samym poziomie.

Tabela II.810..5. Stan pozwoleń zintegrowanych na koniec 2006 r.

	ILOŚĆ PODMIOTÓW, KTÓRE POWINNY UZYSKAĆ POZWOLENIE	ILOŚĆ PODMIOTÓW, KTÓRE UZYSKAŁY POZWOLENIE
Zakłady zobowiązane do posiadania pozwolenia zintegrowanego do 30.04.2004 r.	3	2
Zakłady zobowiązane do posiadania pozwolenia zintegrowanego do 31.12.2004 r.	22	16
Zakłady zobowiązane do posiadania pozwolenia zintegrowanego do 31.12.2005 r.	35	22
Zakłady zobowiązane do posiadania pozwolenia zintegrowanego do 31.06.2006 r.	18	15
Zakłady zobowiązane do posiadania pozwolenia zintegrowanego do 31.09.2006 r.	3	1
Zakłady zobowiązane do posiadania pozwolenia zintegrowanego do 31.12.2006 r.	10	4
Pozostałe zakłady zinwentaryzowane w bazie WIOŚ Szczecin	41	7
Razem	132	67

Kontrole w latach 2002-2006 w zakresie przestrzegania wymagań ochrony środowiska zawartych w dyrektywach UE.

W roku 2004 po raz pierwszy przeprowadzano kontrole podmiotów pod kątem przestrzegania wymagań ochrony środowiska zawartych w wybranych dyrektywach UE, w tym roku wykonano 447 kontrole podmiotów przy czym w 227 przypadkach stwierdzono naruszenie obowiązujących przepisów. Efektem przeprowadzonych kontroli było wydanie 180 zarządzeń pokontrolnych, skierowanie 32 wystąpień do innych organów, nałożenie 35 mandatów karnych, wymierzenie 39 kar pieniężnych. W 99 przypadkach udzielono pouczenia.

W roku 2005 wykonano 434 kontroli podmiotów w zakresie przestrzegania wymagań ochrony środowiska zawartych w dyrektywach UE, przy czym w 273 przypadkach stwierdzono naruszenie obowiązujących przepisów. Efektem przeprowadzonych kontroli było wydanie 206 zarządzeń pokontrolnych, skierowanie 45 wystąpień do innych organów, nałożenie 59 mandatów karnych, wymierzenie 37 kar pieniężnych oraz wydanie 14 decyzji wstrzymujących ruch instalacji. W 72 przypadkach udzielono pouczenia.

W roku 2006 wykonano 428 kontroli podmiotów w zakresie przestrzegania wymagań ochrony środowiska zawartych w dyrektywach UE, przy czym w 239 przypadkach stwierdzono naruszenie obowiązujących przepisów. Efektem przeprowadzonych kontroli było wydanie 184 zarządzeń pokontrolnych, skierowanie 61 wystąpień do innych organów, nałożenie 73 mandatów karnych, wymierzenie 5 kar pieniężnych oraz wszczęcie 3 postępowań w sprawie wstrzymania eksploatacji instalacji (1 decyzję wydano). W 105 przypadkach udzielono pouczenia.

II.10.1. Podsumowanie

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- poprawę przestrzegania przepisów w zakresie gospodarki odpadami,
- poprawę przestrzegania przepisów w zakresie gospodarki wodno-ściekowej,
- poprawę przestrzegania przepisów w zakresie emisji do powietrza,
- wzrost świadomości ekologicznej użytkowników środowiska,
- wzrost świadomości ekologicznej społeczności lokalnych.

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- nadal niewystarczający poziom przestrzegania przepisów dotyczących gospodarki odpadami,
- zawilość i nieklarowność przepisów prawnych,
- brak systemowego rozwiązania zagrożenia niską emisją i emisją liniową do powietrza,
- niskie wykorzystanie środków pomocowych Unii Europejskiej,
- brak wystarczającego zabezpieczenia w środki finansowe wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska w związku z przydzielaniem nowych zadań kontrolnych,
- brak wystarczającej skuteczności działań egzekucyjnych ze strony Inspekcji Ochrony Środowiska, ze względu na ograniczenia wynikające z procedur administracyjnych,
- wzrost skarg i wniosków o interwencję,
- nadal niewystarczający poziom świadomości ekologicznej,
- niski poziom wykorzystywania uprawnień kontrolnych i egzekucyjnych przez organy samorządowe.

Najważniejszymi problemami są:

- potrzeba podniesienia poziomu świadomości i edukacji ekologicznej,
- brak ustabilizowanych przepisów prawa dotyczącego ochrony środowiska,
- mało efektywne wykorzystywanie uprawnień kontrolnych i egzekucyjnych przez właściwe organy administracji publicznej,
- podniesienie poziomu przestrzegania przepisów dotyczących gospodarki odpadami,
- wzmocnienie kadrowe i sprzętowe Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska oraz zapewnienie dodatkowych źródeł finansowania bieżącej działalności inspekcyjnej WIOŚ.

III. OCENA REALIZACJI CELÓW I ZADAŃ „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA NA LATA 2002 – 2006.”

Ocenę realizacji celów i zadań przeprowadzono na podstawie:

- analizy osiągnięcia założonych w POŚ limitów racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska,
- efektów ekologicznych i rzeczowych uzyskanych w latach 2002-2006 (2005).

W II Polityce ekologicznej państwa, przyjętej przez Radę Ministrów w czerwcu 2000 r. a następnie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w sierpniu 2001 r., ustalone zostały następujące ważniejsze limity krajowe, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska (wszystkie dotyczą celów do osiągnięcia najpóźniej do 2010 r.):

- zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990 r. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle),
- ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50% w stosunku do 1990 r. w taki sposób, aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB),
- ograniczenie zużycia energii o 50% w stosunku do 1990 r. i 25% w stosunku do 2000 r. również w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB),
- dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990 r.,
- odzyskanie i powtórne wykorzystanie co najmniej 50% papieru i szkła z odpadów komunalnych,
- pełna (100%) likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych,
- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego – również o 30%,
- ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu w 1990 r.,
- do końca 2005 r. wycofać z użytkowania etylinę i przejść wyłącznie na stosowanie benzyny bezołowiowej.

Limity powyższe nie były korygowane przy sporządzaniu Polityki ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010.

Rada Ministrów, przyjmując w czerwcu 2000 r. II Politykę ekologiczną państwa, nie dokonała podziału limitów krajowych na limity regionalne, gdyż nie było ku temu dostatecznych podstaw planistycznych. Również ustawa Prawo ochrony środowiska nie wprowadziła zasad wypełniania i rozdziału przestrzennego lub branżowego nakładanych przez protokoły do konwencji oraz dyrektywy UE pułapów emisji niektórych zanieczyszczeń powietrza. Dlatego też przytoczone wielkości limitów (wskaźniki liczbowe) należy traktować jako wielkości orientacyjne, przeznaczone do porównań międzyregionalnych i porównań tempa realizacji celów polityki ekologicznej państwa w poszczególnych województwach z tempem realizacji tej polityki na szczeblu krajowym.

W trakcie dalszych prac nad polityką ekologiczną państwa limity mogą ulegać dalszym zmianom i korektom.

Analiza osiągnięcia założonych w POŚ wojewódzkich limitów racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska.

- Zasoby wodne - limit wojewódzki zakładał 20% zmniejszenia wodochłonności w produkcji. Było to podyktowane średnio oszczędnymi technologiami stosowanymi w produkcji i nie przewidywano do 2010 r. nagłego zmniejszenia zużycia wody do celów produkcyjnych.
W analizowanym okresie 1998 – 2005 (brak wcześniejszych danych GUS dla utworzonego w 1998 roku województwa zachodniopomorskiego) osiągnięto 15% spadek poboru wód.
Dynamika spadku poboru wód wskazuje, że skuteczność zastosowanych mechanizmów prawnych wymaga dłuższego czasu.
- Emisja substancji do powietrza - na poziomie wojewódzkim przyjęto wskaźniki krajowe, za wyjątkiem redukcji dwutlenku siarki o 30% i tlenu azotu o 20%.
W latach 1999-2006, w województwie zachodniopomorskim emisje zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł punktowych znacznie się zmniejszyły, na co wpłynęły głównie zrealizowane przez sektor energetyczny inwestycje proekologiczne. Największy spadek wystąpił dla dwutlenku siarki (ponad 60%), mniejszy dla dwutlenku azotu (24,4%) i pyłu (56%). Założone w POŚ na lata 2002-2006 limity emisji zanieczyszczeń gazowych – dwutlenku siarki i dwutlenku azotu zostały więc osiągnięte. Pomimo znacznego obniżenia emisji pyłu, osiągnięty efekt dla tego zanieczyszczenia jest mniejszy od założonego limitu (75%). Należy jednak zauważyć, iż w POŚ, założone limity wojewódzkie odniesione były do stanu wyjściowego na rok 1990, a więc dla starych struktur administracyjnych. Uniemożliwia to odniesienie zmian do stanu z 1990 r., gdyż takich danych brak. Wyjściowy stan dla poziomu województwa dotyczy, więc w tym przypadku roku 1999, od którego funkcjonuje aktualna struktura administracyjna kraju.
- Materiałochłonność - w województwie wskaźnik zmniejszenia materiałochłonności założono na poziomie 30%.
Brak danych nie pozwala na określenie realizacji tego limitu na poziomie województwa.
- Energia - w POŚ na lata 2002 – 2006 założono zmniejszenie energochłonności produkcji o 25%. Podyktowane to było wprowadzaniem nowych rozwiązań technologicznych o znacznie mniejszym zużyciu energii. Przedsiębiorstwa energetyczne zobowiązane zostały do zwiększenia udziału ilości energii elektrycznej wytworzonej w źródłach niekonwencjonalnych i odnawialnych do 7,5% w 2010 r. Brak danych (od 1990 r.) nie pozwala na oszacowanie spadku energochłonności na poziomie województwa.
W 2006r. osiągnięto następujące wielkości mocy uzyskiwanych ze źródeł niekonwencjonalnych: elektrownie wiatrowe – 80,182 MW, elektrownie wodne – 8 MW, elektrownia szczytowo – pompowa – 150 MW, wykorzystanie wód geotermalnych do celów grzewczych - 11 MW. Z powyższych danych szacuje się udział energii odnawialnej na poziomie około 6%.
- Odpady przemysłowe - w województwie założono zwiększenie wykorzystania odpadów przemysłowych do celów gospodarczych do 90% (bez uwzględnienia fosfogipsów) w stosunku do roku 1990. Dane z terenu województwa zachodniopomorskiego pochodzą z 1999 roku. W województwie wskaźnik odzysku odpadów z sektora gospodarczego (z wyłączeniem fosfogipsów) w 1999 wynosił ok. 40%, zaś w 2006 r. wzrósł do 54,07%.
- Surowce wtórne – dla województwa wskaźnik ten ustalono w wysokości 60%, przy założeniu objęcia selektywną zbiórką 80% gospodarstw domowych. Na poziomie województwa brak jest danych odnośnie odzysku i wtórnego wykorzystania papieru i szkła oraz odpadów komunalnych. Dane pochodzące z Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, obejmują odpady opakowaniowe (tworzywa sztuczne, szkło, papier i tektura, aluminium, stal). W 2006 roku poziom odzysku i recyklingu tych odpadów wyniósł około 87% (w tym: 93% dla odpadów opakowaniowych z papieru i tektury, 90% dla odpadów opakowaniowych ze szkła).
- Ładunki zanieczyszczeń do wód - w regionie wskaźnik ten założono w wysokości 93%. W stosunku do gospodarki komunalnej założono zmniejszenie ładunku o 80%, w tym minimum 75% redukcji ładunku azotu ogólnego i fosforu ogólnego w ściekach dopływających do

oczyszczalni ścieków komunalnych. W latach 2001 – 2006 uzyskano następujące redukcje ładunku: BZT₅ – 90,9%, azot ogólny – 59,6%, fosfor – 83,7%.

- Paliwa – na poziomie regionalnym przyjęto limit krajowy tj. wycofanie do końca 2005 r. używania etyliny i przejście na benzyny bezołowiowe, wprowadzając w zamian stosowania biopaliw. Założono również odchodzenie od uciążliwych instalacji na paliwa stałe na rzecz „czystszych” technologii. Od końca 2005r. wycofana została z obrotu etylina. Od 2004 r. obserwuje się gwałtowny rozwój produkcji biopaliw.

Efekty ekologiczne i rzeczowe uzyskane w latach 2001-2006

Tabela III.1. Gospodarka wodna

Lp.	Wskaźniki	Stan wyjściowy (2001 r.)	Stan w 2005 r.	Stan w 2006 r.
Wskaźnik presji				
1.	Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³ : – ogółem, – przemysł, – rolnictwo i leśnictwo, – eksploatacja sieci wodociągowej.	1589,1 1462,2 11,7 115,2	1487,3 1366,1 16,8 104,3	1 902,6 1787,9 8,6 106,1
2.	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych po oczyszczeniu [kg/rok]: – BZT ₅ , – ChZT, – zawiesina, – azot ogólny, – fosfor ogólny.	2 208 410 5 717 110 1 649 513 1 892 969 149 394	1 965 594 5 204 865 1 710 256 1 262 241 179 059	2 007 483 5 340 698 1 343 017 1 127 308 124 985
3.	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach przemysłowych po oczyszczeniu [kg/rok]: – BZT ₅ , – ChZT, – zawiesina, – azot ogólny, – fosfor ogólny.	530 200 1 899 388 1 012 105	212 161 792 311 579 653 93 341 15 889	187 637 607 830 612 880 138 238 10 334
4.	Użytki rolne [tys. ha]: – ogółem, – grunty orne, – sady, – łąki, – pastwiska.	1080,3 857,6 4,92 145,2 72,8	1032,6 851,55 5,06 126,67 49,3	1107,472 869,271 5,671 153,260 79,270
5.	Zużycie nawozów sztucznych [kg/h]: – ogółem (NPK), – azotowe (N), – fosforowe (P ₂ O ₅), – potasowe (K ₂ O).	117 66,9 18,7 31,4	117,8 66,5 19,5 31,8	112,9 65,8 17,8 29,3
6.	Liczba zwierząt hodowlanych w przeliczeniu na DJP.			
7.	Ładunki zanieczyszczeń odprowadzanych do Bałtyku rzekami [tys.T/r]: – BZT ₅ , – fosfor, – azot.	60,636 4,624 55,97	80,28 3,43 55,97	brak opublikowanych danych
Wskaźnik reakcji (działań ochronnych)				
8.	Komunalne oczyszczalnie ścieków [szt]: – oczyszczalnie mechaniczne,	42	34	27

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Lp.	Wskaźniki	Stan wyjściowy (2001 r.)	Stan w 2005 r.	Stan w 2006 r.
	<ul style="list-style-type: none"> – oczyszczalnie mechaniczno-chemiczne, – oczyszczalnie biologiczne, – oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów. 	- 201 47	- 194 62	- 200 63
9.	Przepustowość komunalnych oczyszczalni ścieków (wg projektu) [m ³ /dobę]: <ul style="list-style-type: none"> – oczyszczalnie mechaniczne, – oczyszczalnie mechaniczno-chemiczne, – oczyszczalnie biologiczne, – oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów. 	44 339 188 160 730 235 843	43 361 - 104 924 293 194	42 818 - 103 681 292 653
10.	Ścieki oczyszczane w komunalnych oczyszczalniach ścieków [hm ³]: <ul style="list-style-type: none"> – odprowadzane ogółem, – oczyszczane razem, – oczyszczane mechanicznie, – oczyszczane chemicznie, – oczyszczane biologicznie, – oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów. 	127,5 103,3 8,9 41,8 23,1 29,5	115,1 95,6 8,8 34,6 15,6 36,6	69 52,7 5,8 - 11,2 35,7
11.	Ludność obsługiwana przez komunalne oczyszczalnie ścieków w %: <ul style="list-style-type: none"> – ogółem, – mechaniczne, – chemiczne, – biologiczne, – z podwyższonym usuwaniem biogenów. 	58,5 4,1 2,1 22,0 30,2	59,8 4,0 - 15,3 40,5	60,4 3,8 - 15,6 40,9
12.	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności: <ul style="list-style-type: none"> – ogółem, – miasta, – wieś 	56,8 68,1 31,0	59,8 69,6 37,9	60,4 69,8 39,4
13.	Przemysłowe oczyszczalnie ścieków [szt]: <ul style="list-style-type: none"> – mechaniczne, – chemiczne, – biologiczne, – z podwyższonym usuwaniem biogenów. 	59 9 52 3	99 9 49 4	61 9 47 5
14.	Przepustowość przemysłowych Oczyszczalni ścieków (wg projektu) [m ³ /dobę]: <ul style="list-style-type: none"> – mechaniczne, – chemiczne, – biologiczne, – z podwyższonym usuwaniem biogenów. 	17 497 246 105 20 456 3 720	187 956 223 805 30 854 4 395	178 543 8 021 30 446 5 195
15.	Wodociągi: <ul style="list-style-type: none"> – długość czynnej sieci rozdzielczej w km, – połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt], – woda dostarczona gospodarstwom domowym w hm³, 	7428,4 140135 72,5	8080 153006 65,9	8348,4 153261 64,9

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Lp.	Wskaźniki	Stan wyjściowy (2001 r.)	Stan w 2005 r.	Stan w 2006 r.
	– ludność korzystająca z sieci wodociągowej w %.		93,0	93,0
16.	Kanalizacja:			
	– długość czynnej sieci kanalizacyjnej w km,	3166	4307	4568,8
	– połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego mieszkania [szt]	70065	86186	89875
	– ścieki odprowadzone w hm ³ ,	79,9	72,2	69
	– ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w %.	72,0	73,3	73,6

Tabela III.2. Ochrona powietrza

Lp.	Wskaźniki	Stan wyjściowy (2001 r.)	Stan w 2006 r.
Wskaźnik presji			
1.	Emisja zanieczyszczeń pyłowych do powietrza.	52,6 tys. ton , w tym: źródła punktowe – 5,5 tys. ton; źródła powierzchniowe – 46,5 tys. ton źródła liniowe – 0,6 tys. ton	17,9 tys. ton , w tym: źródła punktowe – 3,4 tys. ton; źródła powierzchniowe – 12,3 tys. ton źródła liniowe – 2,2 tys. ton
2.	Emisja zanieczyszczeń gazowych do powietrza, w tym:	153,04 tys. ton , w tym:	87,3 tys. ton , w tym:
	- SO ₂	63,6 tys. ton źródła punktowe – 48,9 tys. ton; źródła powierzchniowe – 14,1 tys. ton źródła liniowe – 0,6 tys. ton	28,8 tys. ton źródła punktowe – 23,7 tys. ton; źródła powierzchniowe – 4,7 tys. ton źródła liniowe – 0,4 tys. ton
	- NO ₂	41,9 tys. ton źródła punktowe – 23,9 tys. ton; źródła powierzchniowe – 5,7 tys. ton źródła liniowe – 12,3 tys. ton	25,8 tys. ton źródła punktowe – 17,4 tys. ton; źródła powierzchniowe – 2,7 tys. ton źródła liniowe – 5,7 tys. ton
Wskaźniki stanu środowiska			
3.	Ocena jakości powietrza – liczba stref w województwie wymagających programów naprawczych w zakresie ochrony powietrza.	0	1
Wskaźnik reakcji (działań ochronnych)			
4.	Stopień redukcji zanieczyszczeń wytworzonych w zakładach:		
	- pyłowych,	98,8 %	98,5 %
	- gazowych.	17,2 %	46,5 %
5.	Odbiory gazu z sieci.	295,6 tys.	350,3 tys.
6.	Zużycie energii elektrycznej.	770,4 GWh	1104,0 GWh

Tabela III.3. Gospodarka odpadami

Lp.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2001	Stan 2006 r.
Wskaźniki presji			
1.	Ilość odpadów wytworzonych [mln Mg].	5,0	6,5
2.	Procentowy udział odpadów rocznie deponowanych na składowiskach.	36,1	39,7
Wskaźniki stanu środowiska			
3.	Gospodarowanie odpadami w %		
	w tym:		
	- unieszkodliwienie przez składowanie,	36,1	39,7
	- odzysk,	34,7	33,6
	- unieszkodliwienie inaczej niż składowanie,	25,1	22,4
4.	- magazynowanie.	4,1	4,3
	Liczba składowisk odpadów ogółem (szt.), w tym:	154	153
	- komunalnych,	112	114
	- przemysłowych,	13	12
	- mogiłników.	39	27
Wskaźnik reakcji (działań ochronnych)			
5.	Ilość składowisk zlikwidowanych w tym:		
	- mogiłników,	0	12
	- przemysłowych,	0	1
	- komunalnych.	0	1
6.	Ilość składowisk wyłączonych z eksploatacji w tym:	23	42
	- przemysłowych,	0	7
	- komunalnych.	23	35
7.	Poziom odzysku odpadów przemysłowych z wyłączeniem fosfogipsów [%].	48	54
8.	Poziom odzysku odpadów opakowaniowych zebranych w gminach [%], w tym:		
	- szkła,	b.d.	90
	- papieru i tektury.	b.d.	93

Tabela III.4. Najważniejsze efekty ekologiczne uzyskane w latach 2002 – 2005 uzyskane poprzez dofinansowanie zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie

Lp.	Określenie efektu/ jednostka miary	Rok 2002	Rok 2003	Rok 2004	Rok 2005
Ochrona wód – Efekty rzeczowe					
1.	Długość wybudowanych kolektorów sanitarnych [km].	126,65	306,84	188,10	240,07
2.	Liczba wybudowanych przepompowni [kpl].	62	180	86	102
3.	Przepustowość oczyszczalni [m ³ / dobę].	15 724	6 057,87	39 208,63	33 302,00
Ochrona wód – Efekty ekologiczne					
1.	Redukcja zanieczyszczeń wg wskaźnika BZT5 [Mg/rok].	2 867,35	248,35	255,56	404,18
2.	Redukcja zanieczyszczeń – zawiesina ogólna [mg/rok].	2 046,70	211,60	255,56	337,10
3.	Redukcja zanieczyszczeń – azot ogólny [Mg/rok].	435,02	60,62	42,38	72,92
4.	Redukcja zanieczyszczeń – fosfor ogólny [Mg/rok].	57,27	13,32	26,13	10,93
5.	Redukcja zawartości substancji ropopochodnych [Mg/rok].	-	1,70	4,88	0,09
Gospodarka wodna – Efekty rzeczowe					
1.	Regulacja rzek [km].	-	5,50	8,29	8,72
2.	Ochrona gruntów przed powodzią (ha).			470,00	1 604,50
3.	Budowa / remont jazów [kpl].	-	2	1	1
4.	Budowa przepławek [kpl].	-	1	2	1
Ochrona powierzchni ziemi – Efekty ekologiczne i rzeczowe					
1.	Wykonanie instalacji do unieszkodliwiania odpadów medycznych.				1
2.	Ilość unieszkodliwionych odpadów pościelowych (Mg/rok).				2 972,00
3.	Ilość zebranych do utylizacji odpadów niebezpiecznych [Mg].	1 211,13	12,74	1,36	bd
4.	Ilość unieszkodliwionych odpadów medycznych [Mg/rok].	19,58	27,38	bd	bd
Ochrona atmosfery – Efekty rzeczowe					
1.	Długość wybudowanej sieci gazowej [km].	33,42	-	39,79	3,00
2.	Długość wybudowanych i zmodernizowanych ciepłociągów [km].	1,55	-		10,55
3.	Liczba zmodernizowanych źródeł energii [kpl].	97	147	125	24
4.	Liczba zlikwidowanych kotłowni opalanych paliwem stałym [kpl].	5	1	9	8

Tabela III.5. Wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną według danych Rocznika statystycznego województwa zachodniopomorskiego 2006 roku

Wyszczególnienie	2000	2004	2005
	w tys. zł		
Ochrona Środowiska	531370,5	281703,6	284326,1
w tym:			
Ochrona Powietrza atmosferycznego i klimatu,	264282,4	54287,8	25320,1
Gospodarka ściekowa i ochrona wód,	162880,1	183046,5	202986,3
Gospodarka odpadami, ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych,	100934,6	40023,6	39112,1
Zmniejszenie hałasu i wibracji.	18,8	2043,3	4120,3
Gospodarka Wodna	50705,1	66194,9	87822,1

Tabela III.6. Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej według danych Rocznika statystycznego województwa zachodniopomorskiego 2006 roku

Wyszczególnienie	2000	2004	2005
Ochrona Środowiska			
Ochrona Powietrza atmosferycznego i klimatu			
Zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń do redukcji zanieczyszczeń w t/r:			
pyłowych,	701	268	387
gazowych.	14977	-	2256
Gospodarka ściekowa i ochrona wód			
Sieć kanalizacyjna w km odprowadzająca:			
ścieki,	270,7	262,7	217,9
wody opadowe.	18,9	19,3	14,4
Oczyszczalnie ścieków:			
obiekty	32	4	6
w tym oczyszczalnie komunalne:	12	4	4
mechaniczne,	24	3	4
biologiczne (bez komór fermentacyjnych),	3	1	2
z podwyższonych usuwanie biogenów.	5	-	-
Przepustowość oczyszczalni w m ³ /d	18708	1466	8242
w tym oczyszczalni komunalnych,	12729	1466	4742
mechanicznych,	13406	1430	4692
biologiczne (bez komór fermentacyjnych),	55	36	3550
z podwyższonych usuwanie biogenów.	5247	-	-
Podczyszczanie ścieków przemysłowych:			
obiekty	3	3	-
przepustowość w m ³ /d	844	1084	-
Gospodarka odpadami			
Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów:			
obiekty	1	-	2
wydajność w t/r	51	-	4960
Składowiska dla odpadów komunalnych:			
obiekty	1	-	-
powierzchnia w ha	2,6	-	-
wydajność t/r	2104	-	-
Gospodarka Wodna			
Wydajność ujęć wodnych w m ³ /d	5334	11959	2716
Uzdatnianie wody w m ³ /d	12977	7686	31930
Sieć wodociągowa w km.	168,0	150,6	143,7

IV. CELE I ZADANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA NA LATA 2008-2011 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2015

I CEL STRATEGICZNY

DALSZA POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO DLA OCHRONY ZDROWIA MIESZKAŃCÓW POLSKI

CEL 1. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA

Cel 1.1. Poprawa gospodarki wodnej

W zakresie gospodarki wodnej wyodrębniono dwa cele średniookresowe:

- **poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych,**
- **racjonalizacji wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed skutkami powodzi i suszy.**

Zgodnie z RDW dobry stan wód zamierza się osiągnąć poprzez:

- opracowanie planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz realizację programów działań, ujętych w tych planach, dla osiągnięcia celów środowiskowych,
- realizację programów wodno-ściekowych,
- utworzenie programów monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w obszarach dorzeczy.

Zgodnie z wymogami RDW Państwa Członkowskie do końca 2009 r. powinny przygotować plan gospodarowania wodami oraz w skali dorzecza program działań koniecznych do realizacji w celu osiągnięcia dobrego stanu wód w 2015 r.

Jednym z zasadniczych narzędzi służących do osiągnięcia celów RDW jest monitoring, który powinien zapewnić spójny i kompleksowy przegląd stanu wód w obrębie każdego obszaru dorzecza.

Osiągnięcie dobrego stanu wód wg RWD jest ukierunkowaniem na ochronę zasobów śródlądowych wód powierzchniowych i podziemnych, ze szczególnym uwzględnieniem dbałości o charakterystyki jakościowe tych zasobów i koniecznością ograniczenia dopływu zanieczyszczeń, z czym ściśle powiązana jest realizacja postanowień innych dyrektyw z zakresu ochrony wód, tj. dyrektywy 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych, dyrektywy 91/676/EWG w sprawie ograniczania zanieczyszczeń azotanami pochodzenia rolniczego, dyrektywy 76/464/EWG w sprawie substancji niebezpiecznych odprowadzanych do środowiska wodnego.

Dyrektywa Rady 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych nakłada na państwa członkowskie obowiązek oczyszczania ścieków komunalnych. Dyrektywa zobowiązuje do wyposażenia wszystkich tzw. aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców większej od 2000 r., gdzie zaludnienie lub działalność gospodarcza są skoncentrowane, do ujmowania ścieków w systemy kanalizacji i dostarczanie ich do oczyszczalni komunalnych pracujących z zastosowaniem biologicznych systemów usuwania zanieczyszczeń. Przyjęty w 2003 r. przez polski rząd Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) ustalił harmonogram budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków oraz systemów kanalizacyjnych dla aglomeracji powyżej 2 tyś. RLM.

Zgodnie z RDW, kraje członkowskie powinny dążyć do lepszej ochrony i poprawy stanu wód m.in. poprzez podejmowanie działań służących stopniowemu ograniczeniu występowania w wodach substancji priorytetowych oraz zaprzestaniu lub stopowemu eliminowaniu w zrzutach priorytetowych substancji niebezpiecznych. Ostatecznym celem tych działań powinno być osiągnięcie koncentracji zanieczyszczeń bliskich wartościom tłowym dla substancji występujących w naturze i bliskich zeru dla syntetycznych substancji wytworzonych przez człowieka.

Dyrektywa „azotanowa” 91/676/EWG zajmuje się problemem ochrony wód przed zanieczyszczeniem powodowanym przez azotany pochodzące ze źródeł rolniczych. Jej celem jest zapewnienie dobrej jakości wód ujmowanych dla ludności do spożycia oraz ograniczenie eutrofizacji wszystkich rodzajów wód powierzchniowych.

Konieczność **racjonalizacji wykorzystania zasobów wodnych i ochrona przed powodzią i suszą** jest zapisana w Ramowej Dyrektywie Wodnej, Strategii Gospodarki Wodnej, Dyrektywie 2007/60/WE w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim oraz Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2007 – 2010. Cel ten należy także przyjąć do realizacji w POŚ na lata 2008 – 2011 z perspektywą do roku 2015.

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Tabela IV.1. Cel średniookresowy - poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych

LP.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	2	3	4	5	6
1	Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód.	<p>a) opracowanie planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz realizacja programów działań, ujętych w tych planach, dla osiągnięcia celów środowiskowych,</p> <p>b) opracowanie planu działań w celu eliminowania zanieczyszczenia wód powierzchniowych przez substancje priorytetowe oraz ograniczanie i eliminacja zrzutu substancji niebezpiecznych do wód ze źródeł przemysłowych.</p>	<p>KZGW</p> <p>RZGW Użytkownicy środowiska WIOŚ</p>	2008 – 2014	<p>Budżet państwa, NFOŚiGW</p> <p>Budżet państwa środki własne i pomocowe Unii Europejskiej</p>
2	Osiągnięcie przez wody użytkowe standardów jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej w zakresie spełnienia warunków przydatności do picia, kąpielii oraz do bytowania ryb.	a) ograniczenie zanieczyszczeń wprowadzanych do wód ze źródeł punktowych i obszarowych.	JST, RZGW, WIOŚ		Budżet państwa, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Fundusze pomocowe UE
3	Spełnienie wymagań jakościowych w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem związkami azotu ze źródeł rolniczych.	a) ograniczenie odpływu zanieczyszczeń azotanowych ze źródeł rolniczych.	Indywidualni hodowcy, JST, SChR, ODR, ARiMR		WFOŚiGW, JST, fundusze pomocowe UE, środki własne
4	Poprawa warunków hydromorfologicznych rzek i jezior.	<p>a) zapewnienie ciągłości cieków wodnych w celu poprawy życia biologicznego i jakości ekologicznej wód,</p> <p>b) kontynuacja realizacji Programu budowy przepławek dla ryb na terenie Województwa Zachodniopomorskiego.</p>	Zarząd Województwa, Agencja Rozwoju i Modernizacji Rolnictwa, RZGW, ZZMiUW		Budżet państwa, środki własne użytkowników środowiska, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Tabela IV.2. Cel średniookresowy- racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych i ochrona przed skutkami powodzi i suszy

Lp.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	2	3	4	5	6
1	Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych.	<ul style="list-style-type: none"> a) zapewnienie równowagi między poborem a zasilaniem wód podziemnych, b) kontynuacja podjętych działań w zakresie racjonalizacji zużycia wody, c) eliminowanie wykorzystania wód podziemnych na cele przemysłowe. 	<p>Użytkownicy środowiska,</p> <p>Wojewoda, Starostwa powiatowe</p> <p>RZGW</p>	2008 -2014	Budżet państwa, środki własne użytkowników środowiska, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW
2	Ochrona przed skutkami suszy i powodzi.	<ul style="list-style-type: none"> a) opracowanie planu ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze państwa, z uwzględnieniem podziału na obszary dorzeczy, b) plan ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy regionu wodnego, c) realizacja zadań zapisanych w Programie dla Odry – 2006 oraz Programie Małej Retencji Wód dla Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015. 	<p>KZGW</p> <p>RZGW</p> <p>RZGW, ZZMiUW</p>		Budżet państwa, środki własne użytkowników środowiska, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Tabela IV.3. Cel 1.1.1: Poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych – kierunki działań w latach 2008-2011

LP	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	2	3	4	5	6
1	Poprawa jakości wód.	<ul style="list-style-type: none"> a) wyposażenie aglomeracji (o równoważnej liczbie mieszkańców równej i powyżej 2000) w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych, b) realizacja programu „Poprawy jakości wody w Szczecinie”, c) kontynuacja budowy sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni na terenach wiejskich, d) ocena zagrożeń substancjami priorytetowymi, opracowanie planu działań w celu eliminowania zanieczyszczenia wód powierzchniowych przez substancje priorytetowe, e) budowa systemów kanalizacji sanitarnej obejmujące gminy należące do Związku Gmin Zlewni Jeziora Miedwie, f) dostosowanie istniejących oczyszczalni ścieków do wymogów ustawowych (usuwanie fosforu i azotu). 	JST, RZGW użytkownicy środowiska WIOŚ	2008 - 2011	Środki pomocowe UE NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet samorządów JST,, budżet państwa
2	Spełnienie wymagań jakościowych w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych.	<ul style="list-style-type: none"> a) weryfikacja obszarów zagrożonych zanieczyszczeniem azotanami ze źródeł rolniczych, b) ograniczenie odpływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych przez kontynuację budowy płyt obornikowych i zbiorników na gnojowicę, c) stosowanie tzw. dobrych praktyk rolniczych, zapewniających lepsze wykorzystanie potencjału biologicznego gleb przy jednoczesnym zmniejszeniu negatywnego oddziaływania na środowisko nawozów i środków ochrony roślin, d) racjonalizacja produkcji zwierzęcej z uwzględnieniem istniejącego i potencjalnego oddziaływania na środowisko. 	WIOŚ, RZGW indywidualni hodowcy, gminy, powiaty, SChR, ODR, ARiMR, JST, administracja rządowa	2008 –2012	Środki pomocowe UE, WFOŚiGW, budżet samorządów, JST, środki własne
3	Kontynuacja realizacji Programu budowy przepławek dla ryb na terenie Województwa Zachodniopomorskiego.	<ul style="list-style-type: none"> a) „Rzeka Rega-Węzeł Wodny Gryfice”-przepławka dla ryb na lewym brzegu progu stałego w Gryficach, b) „Rzeka Mołstowa” – przepławka dla ryb w miejscowości Grąd”- przy istniejącym jazie w km 12+100 rzeki Mołstowej, c) „Rzeka Mołstowa-przepławka dla ryb w miejscowości Rzesznikowo”- przy istniejącym jazie w km 23+150 rzeki. 	ZZMiUW, JST, użytkownicy wód	2008-2011	Budżet państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
3	Współpraca z przygranicznymi Landami Niemiec w zakresie gospodarki wodnej.	<ul style="list-style-type: none"> a) wymiana danych dotyczących jakości wód, b) informowanie o sytuacjach awaryjnych. 	Wojewoda, JST, WIOŚ		

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Tabela IV.4. Cel: 1.1.2 Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą- kierunki działań w latach 2008-2011

LP.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA		
1	2	3	4	5	6		
1	Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych.	<p>a) optymalizacja zużycia wody poprzez zapobieganie stratom wody na przesyle (modernizacja sieci wodociągowej) oraz wprowadzanie zamkniętych obiegów wody w przemyśle i oszczędne korzystanie z wody przez indywidualnych użytkowników,</p> <p>b) opracowanie programu zaopatrzenia w wodę do celów komunalnych miejscowości pasa nadmorskiego.</p>	JST, RZGW, użytkownicy wód	2008 - 2011	Budżet państwa, WFOŚiGW, środki pomocowe UE, środki własne		
2	Ochrona przed powodzią i suszą.	<p>a) budowa zbiorników retencyjnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontynuacja prac związanych z realizacją zbiornika retencyjnego "Osówko" w dolnie rzeki Parsęty-ochrona Białogardu przed powodzią, – kontynuacja prac związanych z realizacją obiektów ochrony Trzebiatowa przed powodzią – zbiornik Kłodkowo-Gąbin na rzece Redze, – „Zbiornik Strachocin – rzeka Krapiel”-ochrona Stargardu Szczecińskiego przed powodzią, <p>b) realizacja Programu małej retencji wód dla Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015,</p> <p>c) prace konserwacyjne i modernizacyjne obwałowań..</p>	JST< ZZMiUW		2008 - 2011	Budżet państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki pomocowe UE,	
3	Sukcesywna realizacja obiektów związanych z modernizacją i rozbudową systemu ochrony przeciwpowodziowej na obszarze województwa zachodniopomorskiego ujętych w Programie dla Odry 2006.	<p>a) „Rzeka Ina – Inoujście – Goleniów” – Etap I, Zadanie. 3 – Odbudowa koryta rzeki w km 12+951 do 16+224 wraz z modernizacją prawobrzeżnego obwałowania. Ochrona miasta Goleniowa przed powodzią,</p> <p>b) Świnoujście – Kanał Torfowy – odmulenie kanału wraz z odbudową lewobrzeżnego obwałowania po stronie polskiej w km 0+214 do 4+000. Inwestycja wspólna ze stroną niemiecką,</p> <p>c) „Bielinek – Osinów Dolny” – odbudowa (modernizacja) wału przeciwpowodziowego nad rzeką Odrą w km0+000 do 3+100,</p> <p>d) „Brzeziny – Święta - Wały” – odbudowa wału przeciwpowodziowego w km 1+300 do 3+860, na rzeką Odrą,</p> <p>e) prace modernizacyjne i regulacyjne na Odrzańskiej Drodze Wodnej.</p>	JST, ZZMiUW, RZGW				2008 - 2011

Cel 1.2. Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza

Podstawowym celem polityki ekologicznej państwa, w tym województwa zachodniopomorskiego, w zakresie ochrony powietrza w perspektywie do 2015 r. jest **poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza** mająca na celu osiągnięcie takiego jego stanu, który nie będzie zagrażał zdrowiu ludzi, środowisku oraz będzie spełniał wymagania prawne w zakresie jakości powietrza i norm emisyjnych.

Przedstawione w tabelach, dla województwa zachodniopomorskiego cele i kierunki działań do 2014 r. są zgodne z celami zawartymi w Programie ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego z 2002 r. oraz z polityką ekologiczną państwa na lata 2007-2010.

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Tabela IV.5. Cel średniookresowy - poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza

L.P.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	2	3	4	5	6
1.	Poprawa jakości powietrza.	<ul style="list-style-type: none"> a) redukcja zanieczyszczeń z transportu samochodowego, b) redukcja emisji powierzchniowej, c) systematyczne opracowywanie i wdrażanie programów ochrony powietrza, zgodnie z wynikami rocznych ocen jakości powietrza w strefach, d) opracowanie i wdrożenie strategii zmniejszania stężenia pyłów drobnych PM10 i PM2,5 oraz ozonu troposferycznego w powietrzu, e) wspieranie działań inwestycyjnych w zakresie ochrony powietrza podejmowanych przez podmioty gospodarcze, f) wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji ze źródeł komunalnych i komunikacyjnych, g) zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania alternatywnych źródeł energii, h) wzmocnienie systemu monitoringu i oceny jakości powietrza. 	<p>Wojewoda, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Użytkownicy środowiska</p> <p>WIOŚ</p>	2008-2015	Budżet państwa, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE, środki własne podmiotów gospodarczych
2.	Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza.	<ul style="list-style-type: none"> a) wspieranie budowy nowych alternatywnych źródeł energii, b) spełnienie standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa, c) redukcja emisji z obiektów energetycznego spalania paliw – dotrzymanie standardów emisyjnych określonych w Dyrektywie i Traktacie Akcesyjnym, d) wycofanie z obrotu i stosowania substancji niszczących warstwę ozonową zgodnie z obowiązującym prawem, e) konsekwentne wdrażanie krajowych programów redukcji emisji, tak aby w perspektywie długoterminowej osiągnąć redukcję emisji w odniesieniu do emisji w roku bazowym wynikającą z porozumień międzynarodowych. 	<p>Wojewoda, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, WIOŚ, Użytkownicy środowiska</p>		Budżet państwa, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
3	Współpraca z przygranicznymi Landami Niemiec w zakresie transgranicznego przenoszenia zanieczyszczeń w celu możliwości wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka przekroczeń standardów jakości powietrza.	<ul style="list-style-type: none"> c) wymiana danych dotyczących emisji zanieczyszczeń, d) informowanie o sytuacjach awaryjnych, e) uzgadnianie koncepcji lokalizacji zakładów mogących pogorszyć stan środowiska w województwie zachodniopomorskim. 	<p>Wojewoda, JST, Marszałek, WIOŚ</p>		Budżet państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Tabela IV.6. Cel 1.2. Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza – kierunki działań w latach 2008-2011

L.P.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	2	3	4	5	6
1	Osiągnięcie standardów jakości powietrza w Szczecinie dla pyłu zawieszonego PM10.	<ul style="list-style-type: none"> a) opracowanie programu ochrony powietrza (POP) dla Szczecina zgodnie z roczną oceną za 2005 r. i 2006 r., b) opracowanie planu działań krótkookresowych mających na celu zmniejszenie ryzyka wystąpienia przekroczeń dopuszczalnych poziomów PM10 w powietrzu oraz ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń, c) wdrożenie POP dla Szczecina - ograniczenie zanieczyszczeń pyłowych PM10 ze źródeł punktowych, ograniczenie emisji powierzchniowej i liniowej, d) kontrola realizacji POP dla Szczecina poprzez działania inspekcyjne i monitoringu środowiska. 	<p style="text-align: center;">Marszałek, Urząd Miasta Szczecin użytkownicy środowiska,</p> <p style="text-align: center;">WIOŚ</p>	<p style="text-align: center;">2008-2009</p> <p style="text-align: center;">2007-2009</p> <p style="text-align: center;">2008-2011</p> <p style="text-align: center;">2008-2011</p>	<p>Budżet Państwa NFOŚiGW, WFOŚiGW fundusze pomocowe UE/ programy operacyjne</p>
2	Ograniczanie emisji pyłu PM10 mające na celu utrzymanie standardów jakości powietrza dla PM10 w miastach Koszalin i Świnoujście oraz w powiatach: polickim, stargardzkim, gryfińskim, myśliborskim, szczecineckim i kołobrzeskim ^{**}).	<ul style="list-style-type: none"> a) opracowanie i wdrożenie strategii zmniejszania stężenia pyłów drobnych PM10 i PM2,5 w powietrzu, b) ograniczenie emisji pyłu drobnego ze źródeł przemysłowych i energetycznych oraz z sektora komunalno-bytowego i transportu samochodowego. 	<p>JST, użytkownicy środowiska</p>		<p>JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW fundusze pomocowe UE/ programy operacyjne</p>
3	Osiągnięcie do 2010 r. dopuszczalnych poziomów NO ₂ na obszarze Szczecina.	<ul style="list-style-type: none"> a) ograniczenie emisji liniowej – kompleksowe rozwiązania problemu komunikacji miejskiej, poprawa infrastruktury drogowej oraz modernizacja taboru komunikacji zbiorowej. 	<p>Urząd Miasta Szczecin, zarządcy dróg</p>	<p>2008-2011</p>	<p>Budżet Państwa, JST NFOŚiGW, WFOŚiGW fundusze pomocowe UE/ programy operacyjne</p>
4	Zmniejszenie ryzyka narażenia ludności na ozon troposferyczny.	<ul style="list-style-type: none"> a) opracowanie i wdrożenie strategii zmniejszania stężenia ozonu troposferycznego w powietrzu, b) ograniczenie emisji prekursorów ozonu (LZO, NO_x, WWA). 	<p>JST, zarządcy dróg, użytkownicy środowiska</p>		<p>Budżet Państwa, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW fundusze pomocowe UE/ programy operacyjne</p>
5	Wyodrębnianie obszarów naruszeń standardów jakości powietrza z określeniem zakresu naruszeń, zgodnie z Poś.	<ul style="list-style-type: none"> a) coroczna ocena jakości powietrza w województwie, b) szczegółowa inwentaryzacja źródeł emisji z uwzględnieniem obszarów przyległych i obszaru Niemiec. 	<p>WIOŚ</p>	<p>2008-2011</p>	<p>Budżet Państwa NFOŚiGW, WFOŚiGW Fundusze pomocowe UE/ programy operacyjne</p>

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

L.P.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
6	Opracowanie programu wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii.	a) działania w celu rozwoju wykorzystania energii wiatrowej, b) działania w celu rozwoju wykorzystania energii słonecznej, c) działania w celu rozwoju wykorzystania energii z biomasy, d) działania w celu rozwoju wykorzystania energii wodnej, geotermalnej i innych alternatywnych źródeł energii (np. gaz koksowniczy), e) działania w celu zwiększenia efektywności wytwarzania, przesyłu, dystrybucji i wykorzystywania energii.	JST, organizacje pozarządowe, spółki, przedsiębiorstwa		
7	Ograniczenie emisji lotnych związków organicznych (LZO).	a) wspieranie działań użytkowników środowiska zmierzających do redukcji LZO.	JST		
8	Ochrona przed emisją gazów cieplarnianych.	a) wspieranie działań w zakresie redukcji gazów cieplarnianych.	JST		
9	Eliminowanie wykorzystania substancji zubażających warstwę ozonową.	a) kontrola przestrzegania prawa w tym zakresie przez użytkowników środowiska.	WIOŚ		

*) - od 1 stycznia 2008 r. zadanie opracowania programów ochrony powietrza w strefach wskazanych do ich wykonania oraz do monitorowania skuteczności wcześniej opracowanych programów przechodzi na Marszałka (ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej (Dz.U nr 175 poz.1462, art. 19 ust.2).

**) – według oceny pięcioletniej (za lata 2002-2006) do art. 88 ustawy Poś - obszary te są zagrożone przekroczeniami standardów jakości powietrza dla pyłu PM10.

Cel 1.3. Poprawa klimatu akustycznego

Podstawowym celem polityki ekologicznej państwa, w tym województwa zachodniopomorskiego, w zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego w perspektywie do 2014 r. jest **poprawa klimatu akustycznego** poprzez zmniejszenie zagrożenia mieszkańców ponad normatywnym hałasem zwłaszcza emitowanym przez środki transportu.

Tabela IV.7. Cel średniookresowy – poprawa klimatu akustycznego

LP.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	2	3	4	5	6
1.	Poprawa klimatu akustycznego.	a) ograniczenie emisji hałasu z sektora gospodarczego, b) ograniczenie oddziaływania transportu drogowego na klimat akustyczny, c) tworzenie i realizacja programów ochrony środowiska przed hałasem.	Administracja rządowa, podmioty korzystające ze środowiska, zarządzający głównymi ciągami komunikacyjnymi, WIOŚ	2008 - 2015	Budżet Państwa, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Fundusze pomocowe UE/ programy operacyjne

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Tabela IV.8. Cel 1.3. - poprawa klimatu akustycznego w województwie zachodniopomorskim – kierunki działań w latach 2008 - 2011

LP.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	2	3	4	5	6
1	Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa zachodniopomorskiego ponad normatywnym hałasem.	<ul style="list-style-type: none"> a) ograniczenie hałasu emitowanego przez środki transportu (transport drogowy i szynowy), b) ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z prowadzonej działalności gospodarczej i przemysłowej, c) zapewnienie przestrzegania zasady strefowania (rozgraniczania terenów o zróżnicowanej funkcji) w planowaniu przestrzennym, d) ochrona i promowanie obszarów cichych, na których występuje naturalny klimat akustyczny, e) organizacja cyklu szkoleń dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ochrony środowiska przed hałasem. 	Wojewoda, Marszałek, podmioty korzystające ze środowiska, samorządy, WIOŚ		Budżet Państwa, JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Fundusze pomocowe UE
2.	Promowanie inwestycji mających na celu ograniczenie narażenia na hałas komunikacyjny i przemysłowy.	<ul style="list-style-type: none"> a) opracowanie i realizacja programów ochrony środowiska przed hałasem, b) wprowadzenie stref wolnych od ruchu samochodowego, c) egzekwowanie ograniczeń prędkości ruchu na terenach zabudowanych, d) rewitalizacja odcinków linii kolejowych i modernizacja taboru, e) wspieranie działań inwestycyjnych zmierzających do modernizacji i przebudowy dróg i ulic, z których hałas powoduje przekroczenia poziomów progowych dla terenów szczególnego zagrożenia hałasem, f) budowa obwodnic dla najbardziej zagrożonych hałasem miejscowości, w tym realizacja projektu obwodnicy śródmiejskiej Szczecina i drogi S3, g) zintegrowane zarządzanie klimatem akustycznym na obszarze województwa zachodniopomorskiego, h) realizacja zabezpieczeń akustycznych (ekrany akustyczne, wały ziemne, nasadzenia pasów zieleni), i) zwiększenie izolacyjności budynków (np. poprzez wymianę okien) gdy inne sposoby ograniczenia hałasu emisji nie dają skutecznych rezultatów. 	JST, zarządzający głównymi ciągami komunikacyjnymi	2008 - 2011	Budżet Państwa, JST, NFOŚiGW, WFOiGW, Fundusze pomocowe UE/ programy operacyjne

Cel 1.4. Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

Podstawowym celem polityki ekologicznej państwa, w tym województwa zachodniopomorskiego, w zakresie pól elektromagnetycznych w perspektywie do 2014 r. jest **ochrona mieszkańców województwa zachodniopomorskiego przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.**

Tabela IV.9. Cel średniookresowy - ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

LP.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	2	3	4	5	6
1.	Ochrona mieszkańców województwa zachodniopomorskiego przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.	a) identyfikacja zagrożeń promieniowania elektromagnetycznego, b) wzmocnienie systemu monitoringu i oceny, c) eliminacja konfliktowych lokalizacji źródeł PEM.	JST, WIOŚ, użytkownicy środowiska	2008-2014	Budżet Państwa, JST prowadzący instalację urządzeń emitujących

Tabela IV.10. Cel 1.4 ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych – kierunki działań w latach 2008 – 2011

LP.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	2	3	4	5	6
1	Identyfikacja zagrożeń promieniowania elektromagnetycznego.	a) inwentaryzacja i kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego, b) pomiary pól elektromagnetycznych, c) wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących pól elektromagnetycznych, (wyznaczenie stref ograniczonego użytkowania terenu na którym występuje przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych).	Prowadzący instalacje, użytkownicy urządzeń emitujących PEM, WIOŚ	2008 - 2011	Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Programy pomocowe/operacyjne
2	Ochrona ludzi przed promieniowaniem elektromagnetycznym.	a) wyodrębnienie obszarów i prowadzenie rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, b) opracowanie programu ograniczenia emisji do środowiska PEM, c) podnoszenie świadomości społeczeństwa o źródłach i stopniu oddziaływania pól elektromagnetycznych.	Samorządy, Prowadzący instalacje, użytkownicy urządzeń emitujących PEM		

CEL. 2. POPRAWA GOSPODARKI ODPADAMI

Zgodnie z założeniami Polityki Ekologicznej Państwa oraz Krajowego Planu Gospodarki Odpadami za nadrzędny cel dla województwa zachodniopomorskiego przyjęto konieczność **poprawy gospodarki odpadami**.

Tabela IV.11. Cel średniookresowy - poprawa gospodarki odpadami

LP.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	2	3	4	5	6
1.	Poprawa gospodarki odpadami.	<p>a) minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz prowadzenie nowoczesnego (zgodnego ze standardami unijnymi) systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów,</p> <p>b) zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymogami ochrony środowiska,</p> <p>c) zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska, w tym w szczególności ulegających biodegradacji,</p> <p>d) kompleksowe rozwiązanie problemu unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,</p> <p>e) usuwanie i unieszkodliwianie odpadów azbestowych,</p> <p>f) unieszkodliwianie odpadów medycznych i weterynaryjnych,</p> <p>g) działania edukacyjne w zakresie gospodarki odpadami.</p>	<p>Mieszkańcy, JST, podmioty gospodarcze</p> <p>Podmioty prowadzące instalacje, JST</p> <p>JST, podmioty gospodarcze</p> <p>JST, podmioty gospodarcze PGL Lasy Państwowe JST</p> <p>JST, podmioty gospodarcze</p> <p>JST, podmioty gospodarcze</p> <p>JST</p>	2008 – 2015	Budżet państwa, użytkowników środowiska, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW
2.	Utworzenie spójnego wojewódzkiego systemu gospodarowania odpadami.	<p>a) tworzenie ponad gminnych struktur dla realizacji regionalnych zakładów zagospodarowania odpadów,</p> <p>b) modernizacja i wprowadzanie nowych, niskoodpadowych procesów produkcyjnych,</p> <p>c) wdrożenie wytycznych w zakresie zapobiegania powstawania odpadów oraz zalecanego postępowania z odpadami przez przedsiębiorców.</p>	JST, podmioty korzystające ze środowiska	2008 – 2015	

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Tabela IV.12. Cel 2 Poprawa gospodarki odpadami – kierunki działań w latach 2008-2011

L.P.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	2	3	4	5	6
1.	Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz prowadzenie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów.	<ul style="list-style-type: none"> a) zamknięcie wszystkich składowisk niespełniających standardów Unii Europejskiej. oraz przeprowadzenie technicznego zamknięcia i rekultywacji składowisk, b) ograniczenia oddziaływania składowisk na środowisko, c) całkowita eliminacja i unieszkodliwianie PCB, d) wyeliminowanie nielegalnego składowania odpadów, e) intensyfikacja działań w zakresie wdrażania systemu gospodarki odpadami komunalnymi, f) wdrażanie termicznych metod odzysku osadów komunalnych, g) wdrażanie metod fermentacji metanowej z wykorzystaniem energetycznym powstałego gazu w zakresie odchodów zwierzęcych, osadów ściekowych, h) budowa instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych, i) budowa zakładu utylizacji j) zwiększenie udziału odzysku odpadów, w tym odzysku energii, k) kontynuacja prac nad systemem gromadzenia, odbioru i transportu, odzysku oraz recyklingu odpadów opakowaniowych, l) stworzenie systemu stacjonarnych lub mobilnych punktów odbioru odpadów, w tym niebezpiecznych, wielkogabarytowych, m) rozwój selektywnej zbiórki odpadów, n) likwidacja mogiłników, 	<ul style="list-style-type: none"> Podmioty eksploatujące składowiska Zarządzający składowiskami JST, „posiadacze” zawierających urzędzenia zawierające PCB JST, PGL Lasy Państwowe JST, podmioty prowadzący instalacje JST, podmioty prowadzący instalacje JST podmioty prowadzący instalacje Podmioty prowadzące instalacje, JST JST JST JST JST, podmioty uczestniczące w systemie gospodarki odpadami komunalnymi JST 	<ul style="list-style-type: none"> 2008-2009 2008-2011 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet państwa, użytkowników środowiska, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

L.P.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
		o) rozbudowa systemu odzysku i unieszkodliwianie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,	Podmioty gospodarcze, JSTj		
		p) rozwój systemu zbiórki i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz odzysku w tym recyklingu odpadów pochodzących z demontażu pojazdów,	Podmioty gospodarcze, JST		
		q) poprawa dostępu do informacji o miejscach zbiórki odzysku lub unieszkodliwiania odpadów,	JST		
		r) budowa instalacji do termicznego unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych,	JST		
		s) budowa nowych lub przekształcenie istniejących obiektów do składowania odpadów azbestowych,	JST, podmioty prowadzący instalacje		
		t) kontrola i monitoring wytwórców odpadów i podmiotów posiadających instalacje do unieszkodliwiania odpadów,	JST, WIOŚ		
		u) prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla mieszkańców oraz małych i średnich podmiotów gospodarczych.	JST, organizacje pozarządowe		

CEL 3. OCHRONA GLEB PRZED NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIEM ORAZ REKULTYWACJA TERENÓW ZDEGRADOWANYCH

Kierując się Polityką ekologiczną państwa i problemami województwa sformułowano główny cel do roku 2014 w zakresie ochrony gleb jako **ochronę gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych**.

Tabela IV.13. Cel średniookresowy - ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych

LP	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	Ochrona gleb przed degradacją.	<ul style="list-style-type: none"> a) promocja stosowania dobrych praktyk rolniczych, b) kontrolowany rozwój hodowli zwierząt w technologii bezściółkowej, c) ograniczenie zjawisk nadmiernej eksploatacji i zanieczyszczenia gleb w innych sektorach gospodarki, d) ochrona gleb przed erozją i zakwaszeniem, e) rozwój systemu monitoringu gleb. 	<p>Ośrodki doradztwa rolniczego, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Stacje Chemiczno - Rolniczą JST</p> <p>Podmioty gospodarcze.</p> <p>JST, właściciele gruntów Starostowie, Stacje Chemiczno Rolnicze</p>	2008 – 2014	Budżet państwa, użytkowników środowiska, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW
2	Rekultywacja terenów zdegradowanych.	<ul style="list-style-type: none"> a) rozwój systemu identyfikacji i monitoringu terenów zdegradowanych, b) prowadzenie rekultywacji terenów zdegradowanych, c) rekultywacja terenów byłego lotniska wojskowego w Zegrzu Pomorskim (skażonego substancjami ropopochodnymi). 	<p>Wojewoda</p> <p>Właściciel terenu, Wojewoda</p>	<p>2008 – 2011</p> <p>2008-2014</p>	Budżet państwa, środki pomocowe Unii Europejskiej
3	Opracowanie strategii zagospodarowania urobków z prac pogłębiarskich w ramach rozbudowy i modernizacji infrastruktury portowej (cel kierunkowy 2.1 ze Strategii Rozwoju Gospodarki Morskiej Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015).	<ul style="list-style-type: none"> a) wyznaczenie nowych miejsc składowania urobku na polach refulacyjnych lub wskazanie innego sposobu zagospodarowania, b) lokalizacja zakładu separującego z refulatów zanieczyszczenia od piasków rzecznych, c) zapewnienie pól składowania 15 mln m³ urobku (planowane po 2012 pogłębienie toru wodnego o długości 64km do głębokości 12,5m). 	Urząd Morski, Porty	2008 - 2013	Budżet państwa, środki pomocowe Unii Europejskiej

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Tabela IV.14. Cel 3 – Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych – kierunki działań w latach 2008-2011

LP	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	Ochrona gleb przed degradacją.	<ul style="list-style-type: none"> a) promocja produkcji rolnej zapewniającej zrównoważone wykorzystanie gleb, b) wdrażanie i upowszechnianie zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej, c) kontrola obiektów hodowli zwierząt średnich i dużych oraz postępowania z gnojowicą, d) ochrona gleb przed erozją i zakwaszeniem, e) kontrola jakości gleb, f) działania zmierzające do odkwaszenia gleb, g) przestrzeganie zasad ochrony gleb w działalności gospodarczej (innej niż rolnictwo). 	<p>Ośrodki doradztwa rolniczego, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa</p> <p>Ośrodki doradztwa rolniczego, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej</p> <p>Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska</p> <p>JST, właściciele gruntów</p> <p>Starostowie, Stacje Chemiczno Rolnicze</p> <p>Właściciele i dzierżawcy gruntów rolnych</p> <p>Podmioty gospodarcze</p>	2008 - 2011	Budżet państwa, użytkowników środowiska, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW
2	Rekultywacja terenów zdegradowanych.	<ul style="list-style-type: none"> a) rozwój systemu identyfikacji i monitoringu terenów zdegradowanych, b) rekultywacja terenów uznanych za zdegradowane zgodnie z rejestrem wojewódzkim, c) rekultywacja składowisk odpadów, których eksploatację zakończono przed 2002 rokiem, d) rozminowanie obszarów po poligonach oraz usunięcie zanieczyszczeń gruntu. 	<p>Wojewoda</p> <p>Właściciel terenu, Wojewoda</p> <p>Właściciel terenu</p>		

CEL 4 OCHRONA STREFY BRZEGOWEJ I ZAPLECZA BRZEGÓW MORZA BAŁTYCKIEGO I ZALEWU SZCZECIŃSKIEGO

Tabela IV.15. Cel 4. Ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów Morza Bałtyckiego i Zalewu Szczecińskiego – kierunki działań w latach 2008-2011

LP.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	2	3	4	5	6
1	Budowa, utrzymywanie i ochrona umocnień brzegowych, wydm i zalesień ochronnych w pasie technicznym.	<ul style="list-style-type: none"> a) opracowywanie bieżących i długofalowych planów ochrony brzegów, b) budowa i utrzymanie umocnień brzegowych w pasie technicznym, c) prowadzenie gospodarki wydmowo-leśnej w pasie technicznym, d) prowadzenie działań profilaktycznych mających na celu ochronę brzegów, e) nadzór nad przestrzeganiem przepisów dotyczących zachowania się w pasie technicznym i na wodach przybrzeżnych do odległości 0,1 Mm od brzegu, f) udział w akcjach przeciwsztormowych. 	Urzędy Morskie	2008 - 2011	Budżet państwa, użytkowników środowiska, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW
2	Realizacja zadań „Programu ochrony brzegów morskich” dla województwa zachodniopomorskiego.				
3	Utrzymanie brzegów Kanału Piastowskiego, Starej Świny i południowych brzegów wysp: Uznam, Karsiborska Kępa i Wolin od zachodniej granicy państwa do granicy Wolińskiego Parku Narodowego.				
4	Zabezpieczanie mienia wyrzuconego przez morze w pasie technicznym.				
5	Prowadzenie spraw związanych z administrowaniem obszarami Natura 2000.				
6	Realizacja zintegrowanego zarządzania obszarami przybrzeżnymi dla województwa zachodniopomorskiego.	<ul style="list-style-type: none"> a) opracowanie strategii wojewódzkiej ZZOP. b) opracowanie programu działań operacyjnych. 	Ministerstwo Budownictwa, Urzędy Morskie, JST, Wojewoda		

CEL 5. OGRANICZENIE RYZYKA WYSTĄPIENIA POWAŻNYCH AWARII I MINIMALIZACJA ICH SKUTKÓW ORAZ ZWIĘKSZENIE BEZPIECZEŃSTWA CHEMICZNEGO

Tabele IV.16. Cel średniokresowy - Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego

LP	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i ograniczenie skutków dla ludzi, środowiska.	<ul style="list-style-type: none"> a) wspieranie współpracy z właściwymi służbami w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom, b) rozwój współpracy międzynarodowej dotyczących przeciwdziałania poważnym awariom, transgranicznych skutków awarii przemysłowych oraz awaryjnych zanieczyszczeń wód granicznych, c) doskonalenie systemu przeciwdziałania poważnym awariom, d) doskonalenie i rozwijanie zasobów informatycznych, w tym rejestru potencjalnych sprawców poważnych awarii i rejestru poważnych awarii, ze szczególnym uwzględnieniem awarii przemysłowych. 	Wojewoda, Marszałek, GIOŚ, WIOŚ, PSP, policja	2008 - 2015	Budżet państwa, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW
2	Ograniczenie zagrożeń chemicznych z produkcji, obrotu i stosowania substancji chemicznych.	<ul style="list-style-type: none"> a) propagowanie stosowania bezpiecznych dla środowiska zamienników substancji chemicznych, w tym produktów ulegających biodegradacji, b) minimalizacja niekorzystnego wpływu stosowania chemikaliów na środowisko. 	WIOŚ PIP IH		Budżet państwa, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Tabela IV.17.Cel 5. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego - kierunki działań w latach 2007-2010

LP.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i ograniczenie skutków dla ludzi, środowiska.	<p>a) nadzór zakładów i instalacji stanowiących potencjalne źródło poważnej awarii oraz aktualizacja rejestru potencjalnych sprawców poważnej awarii przemysłowej,</p> <p>b) analiza programów zapobiegania awariom i raportów o bezpieczeństwie oraz planów operacyjno-ratowniczych, przeprowadzanie ćwiczeń wariantów opisanych planach operacyjno-ratowniczych,</p> <p>c) wyznaczenie drogowych tras transportu substancji niebezpiecznych, omijających w miarę możliwości tereny miejskie, mocno zurbanizowane oraz zorganizowanie miejsc postojowych dla środków transportujących takie substancje,</p> <p>d) kontrole środków i szlaków transportowych,</p> <p>e) poprawa bezpieczeństwa transportu drogowego, kolejowego i wodnego,</p> <p>f) zwiększenie nadzoru nad przestrzeganiem procedur dozorowych,</p> <p>g) informowanie i ostrzeganie społeczeństwa o zagrożeniach,</p> <p>h) poprawa ratownictwa chemicznego i współpracy międzynarodowej w zakresie usuwania i ograniczenia skutków poważnych awarii przemysłowych,</p> <p>i) szkolenia dla administracji samorządowej i podmiotów gospodarczych,</p> <p>j) wsparcie Państwowej Straży Pożarnej do prowadzenie działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom.</p>	<p>KW PSP KP PSP WIOŚ</p> <p>KW PSP WIOŚ</p> <p>administracja gminna, powiatowa i wojewódzka</p> <p>KW i KP Policji WITD administracja morska, Inspekcja Żeglugi Śródlądowej</p> <p>UDT TDT Wojewoda Wojewoda KW PSP WIOŚ</p> <p>Wojewoda WIOŚ JST</p>	2008 - 2011	Budżet państwa, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW.
2	Ograniczenie zagrożeń chemicznych z produkcji, obrotu i stosowania substancji chemicznych.	<p>a) nadzór podmiotów wprowadzających do obrotu substancje chemiczne,</p> <p>b) poprawa bezpieczeństwa magazynowania i obrotu substancjami niebezpiecznymi.</p>	<p>PIP IH WIOŚ</p>		

II CEL STRATEGICZNY
OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNE
WYKORZYSTANIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH

CEL 6. OCHRONA ZŁÓŻ KOPALIN

Tabela IV.18. Cel 6. Ochrona złóż kopalin – kierunki działań w latach 2008-2011

LP.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	2	3	4	5	6
1	Identyfikacja złóż kopalin na obszarze województwa zachodniopomorskiego.	a) wykonanie inwentaryzacji złóż surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska dla obszaru województwa zachodniopomorskiego,	Geolog Wojewódzki,	2008 - 2011	Budżet państwa, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW
2	Nadzór nad eksploatacją złóż kopalin, racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniem kopalin, w tym kopalin towarzyszących.	b) kontrole w zakresie wykonywania postanowień udzielonych koncesji oraz eliminacja nielegalnych eksploatacji,	Okręgowy Urząd Górniczy w Poznaniu, Geolog Wojewódzki, Starosta		
3	Ochrona obszarów występowania złóż kopalin przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym eksploatację.	c) sporządzanie wytycznych do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i planów zagospodarowania przestrzennego województwa i planów miejscowych.	Okręgowy Urząd Górniczy w Poznaniu, Geolog Wojewódzki, Starosta		
4	Racjonalne zagospodarowanie terenu występowania zasobów wód leczniczych oraz rozwój lecznictwa uzdrowiskowego.		Administracja rządowa, JST	2008 - 2011	Budżet państwa, środki pomocowe Unii Europejskiej

CEL 7. ZACHOWANIE RÓWNOWAGI EKOLOGICZNEJ W PROCESIE ROZWOJU SPOŁECZNO - GOSPODARCZEGO

Podstawowym celem polityki ekologicznej państwa, w tym w województwa zachodniopomorskiego w zakresie ochrony przyrody w perspektywie do 2015 roku jest **zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno – gospodarczego.**

Tabela IV.19. Cel średniookresowy - zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego

L.P.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	2	3	4	5	6
1	Opracowanie planów ochrony parków narodowych.	a) Woliński Park Narodowy, b) Drawieński Park Narodowy.	Dyrektor Parku Narodowego	Do 2015 r.	Budżet państwa, źródła pozabudżetowe, WFOŚIGW, EKOFUNDUSZ, fundusze celowe.
2	Opracowanie planów ochrony.	a) rezerwatów, b) parków krajobrazowych.	Wojewoda Zachodniopomorski, Dyrekcje parków krajobrazowych	Proces ciągły	Budżet państwa, źródła pozabudżetowe, WFOŚIGW, EKOFUNDUSZ, fundusze celowe.
3	Utworzenie nowych obszarów chronionych.	a) rezerwatów, b) parków krajobrazowych, c) obszarów chronionego krajobrazu.	Wojewoda Zachodniopomorski, Samorządy	Proces ciągły	Budżet państwa, źródła pozabudżetowe, WFOŚIGW, EKOFUNDUSZ, fundusze celowe.
4	Opracowanie i realizacja zapisów planu ochrony obszarów Natura 2000.	a) Opracowanie, i zatwierdzenie i realizowanie dokumentacji obszarów Natura 2000.	Wojewoda Zachodniopomorski	Do roku 2010 sześć obszarów. Pozostałe do roku 2015.	Budżet państwa, źródła pozabudżetowe, WFOŚIGW, EKOFUNDUSZ, fundusze celowe.
5	Utworzenie transgranicznych obszarów chronionych.	a) opracowanie dokumentacji podstawowej we współpracy ze stroną niemiecką.	Wojewoda Zachodniopomorski	Do 2014 r.	Budżet państwa, źródła pozabudżetowe, WFOŚIGW, EKOFUNDUSZ, fundusze celowe.
6	Opracowanie dokumentacji.	a) obszarów spełniających wymogi ochrony środowiska określonych w konwencjach podpisanych przez RP, b) siedlisk gatunków chronionych roślin i zwierząt, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków zwierząt rodzimych dziko występujących, c) siedlisk gatunków roślin rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową, d) ocena wpływu populacji drapieżników na liczebność ofiar objętych ochroną prawną.	Wojewoda Zachodniopomorski	Do 2014 r.	Budżet państwa, źródła pozabudżetowe, WFOŚIGW, EKOFUNDUSZ, fundusze celowe.
7	Odbudowa populacji zająca szaraka i kuropatwy.	a) ocena wpływu populacji drapieżników na liczebność zająca szaraka i kuropatwy, b) opracowywanie i wdrażanie programów restytucji tych gatunków.	Polski Związek Łowiecki Lasy Państwowe	Do 2014	Budżet państwa, źródła pozabudżetowe, WFOŚIGW, EKOFUNDUSZ, fundusze celowe.

CEL 8 OCHRONA I RACJONALNE UŻYTKOWANIE LASÓW.

Tabela IV.20. Cel średniokresowy - ochrona i racjonalne użytkowanie lasów

LP.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	2	3	4	5	6
1	Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych, ochrona roślin i zwierząt, ochrona siedlisk i ekosystemów oraz krajobrazu.	a) realizacja „Krajowego programu zwiększania lesistości” (do 2010), b) zalesianie nowych terenów, z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo – krajobrazowych, c) prowadzenie waloryzacji przyrodniczej obszarów leśnych, d) sporządzenie uproszczonych planów urządzania lasów, którymi dysponuje Agencja Nieruchomości Rolnych oraz ich aktualizacja w celu prowadzenia prawidłowej gospodarki leśnej.	Lasy Państwowe, ANR, podmioty prywatne		
2	Wykorzystanie funkcji lasów jako instrumentu ochrony środowiska.	a) tworzenie spójnych kompleksów leśnych szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów, b) zwiększenie ilości i powierzchni zadrzewień na terenach rolniczych oraz rozszerzenie zakresu leśnej rekultywacji terenów zdegradowanych, c) renaturalizacja obszarów leśnych, w tym obszarów wodno – błotnych i obiektów cennych przyrodniczo, znajdujących się na terenach leśnych.	Lasy Państwowe, samorządy	ciągły	Środki budżetowe, fundusze pomocowe UE, NFOŚiGW
3	Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych.	a) realizacja planów urządzania lasów.	Lasy Państwowe		
4	Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych.	a) podnoszenie świadomości przyrodniczej społeczeństwa, udostępnienie lasów poprzez utrzymanie i rozwój posiadanej infrastruktury, rozszerzaniu bazy do edukacji ekologicznej, partycypacji w inwestycjach wspólnych z samorządami w zakresie rozwoju turystyki na obszarach leśnych i przyleśnych, b) prowadzenie doradztwa dla właścicieli gruntów korzystających ze wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem.	Lasy Państwowe		
5	Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobiegania ich skutkom.	a) monitorowanie oraz ograniczanie występowania szkodników owadzi w lasach, b) monitorowanie oraz ograniczanie zagrożenia pożarowego w lasach, c) wzmacnianie techniczne służb leśnych dla potrzeb ujawniania i zwalczania zagrożeń niszczenia przyrody przez człowieka (walka z kłusownictwem, zaśmiecaniem i dewastacją terenów leśnych).	Lasy Państwowe	ciągły	Środki budżetowe, fundusze pomocowe UE, NFOŚiGW

III CEL STRATEGICZNY

WZMOCNIENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA OCHRONĄ ŚRODOWISKA

CEL 9. WZMOCNIENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM I PODNIESIENIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ SPOŁECZEŃSTWA

Monitoring i kontrola są podstawowymi narzędziami do oceny realizacji programów ochrony środowiska dlatego zostały wyodrębnione jako osobny i istotny cel niniejszego programu.

W styczniu 2007 roku Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał Ogólne kierunki działania organów Inspekcji Ochrony środowiska w latach 2007-2013.

Określenie czasokresu obowiązywania Ogólnych kierunków działania organów Inspekcji Ochrony środowiska w latach 2007-2013 wynika z przyjęcia przez Ministerstwo Środowiska Polityki ekologicznej państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014, a także przyjęcia przez Parlament Europejski budżetu Unii Europejskiej na lata 2007 - 2013, co w praktyce będzie miało zasadnicze znaczenie dla realizacji w Polsce proekologicznych inwestycji, a tym samym dla osiągnięcia zakładanych standardów ekologicznych.

W realizacji wszystkich tych zadań uczestniczyć będą pośrednio lub bezpośrednio organy Inspekcji Ochrony Środowiska.

Ogólne kierunki działania organów Inspekcji Ochrony środowiska w latach 2007-2013 określają zadania Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2007 – 2013 w dwóch podstawowych obszarach jej działalności, tj. monitoringu środowiska i kontroli przestrzegania prawa ochrony środowiska – z wyszczególnieniem wszystkich zakresów działań kontrolnych, w tym dotyczących kontroli wymagań określonych w tzw. dyrektywach nowego podejścia (nadzór rynku), kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów.

Monitoring i ocena stanu środowiska

Państwowy Monitoring Środowiska, według art. 25 ust. 2 ustawy - Prawo ochrony środowiska, jest systemem pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku.

Celem PMŚ, zgodnie z art. 25 ust. 3 ww. ustawy, jest wspomaganie działań na rzecz ochrony środowiska poprzez systematyczne informowanie organów administracji i społeczeństwa o:

- jakości elementów przyrodniczych, dotrzymanywaniu standardów jakości środowiska określonych przepisami oraz obszarach występowania przekroczeń tych standardów,
- występujących zmianach jakości elementów przyrodniczych i przyczynach tych zmian, w tym powiązaniach przyczynowo skutkowych występujących pomiędzy emisjami i stanem elementów przyrodniczych.

Informacje wytworzone w ramach PMŚ wykorzystywane są przez jednostki administracji rządowej i samorządowej dla potrzeb operacyjnego zarządzania środowiskiem.

W ramach PMŚ pozyskiwane są informacje niezbędne do obsługi międzynarodowych zobowiązań Polski. PMŚ zapewnia także dane podlegające udostępnianiu w myśl przepisów ustawy - Prawo ochrony środowiska, regulujących sprawę swobodnego dostępu do informacji.

Zgodnie z artykułem 23 Ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, Państwowy Monitoring Środowiska (PMŚ) jest realizowany na podstawie wieloletnich programów opracowanych przez GIOŚ oraz wojewódzkich programów monitoringu, zatwierdzonych przez GIOŚ i opracowanych przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.

Zadania realizowane w ramach systemu monitoringu były są określane w wieloletnich programach PMŚ, zatwierdzanych przez kierownictwo Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, ministra właściwego do spraw środowiska.

Programu Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2007-2009 stanowił podstawę do opracowania wojewódzkiego programu monitoringu środowiska. Biorąc pod uwagę fakt, iż w 2007 r. będą miały miejsce zmiany prawodawstwa dotyczącego monitoringu jakości prawie wszystkich komponentów środowiska, ewentualne zmiany i uzupełnienia Programu Monitoringu Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2009 będą wprowadzane w formie aneksów do programu.

Struktura programu wojewódzkiego zawiera bloki – jakość środowiska (monitoring jakości powietrza, jakości wód, jakości gleby i ziemi, monitoring przyrody, hałasu, pól elektromagnetycznych), presja na środowisko oraz oceny i prognozy.

Informacje gromadzone w ramach bloków presje i stan zasila blok- oceny i prognozy, w ramach którego będą wykonywane zintegrowane oceny i prognozy stanu środowiska, analizy przyczynowo-skutkowe wiążące istniejący stan środowiska z czynnikami kształtującymi ten stan, mającymi swoje źródło w społeczno-gospodarczej działalności człowieka.

Biorąc pod uwagę, że informacje wytworzone w ramach monitoringu środowiska wykorzystywane są do celów monitorowania skuteczności działań i strategicznego planowania w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju na wszystkich poziomach zarządzania należy uznać, że jest to podstawowe narzędzie do oceny realizacji Programu Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego w latach 2007 – 2010.

Szczegółowy zakres dotyczący monitoringu poszczególnych elementów środowiska znajduje się w dokumencie Program Monitoringu Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2009 dostępnym na stronie WWW.wios.szczecin.pl

Kontrola użytkowników środowiska

Działania kontrolne IOŚ w najbliższych latach stanowiąc będą kontynuację działań dotychczasowych, ze szczególnym uwzględnieniem obowiązków związanych z funkcjonowaniem Polski w strukturze Unii Europejskiej, dotyczących zadań w zakresie sprawozdawczości oraz wynikających z nowych przepisów wdrażanych do krajowego porządku prawnego.

Inspekcja Ochrony Środowiska, jako jeden z elementów tworzących polski system nadzoru rynku kontynuować będzie zadania nałożone na nią w 2004 r. ustawą o systemie oceny zgodności. Również zadania z zakresu kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów wykonywane będą przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, jako ustawowo właściwy organ do wydawania zezwoleń na przywóz, wywóz oraz tranzyt odpadów.

W zakresie przeciwdziałania poważnym awariom na najbliższe lata przewiduje się intensyfikację kontroli obiektów niebezpiecznych, stworzenie systemu pozwalającego na analizę i wykorzystanie doświadczeń z zaistniałych awarii i przebiegu akcji ratowniczych oraz stworzenie procedur dialogu ze społeczeństwem w sprawach związanych z lokalizacją i funkcjonowaniem zakładów stwarzających ryzyko poważnych awarii. Wymagać to będzie, między innymi, specjalizacji inspektorów i zabezpieczenia odpowiedniego zaplecza kadrowego.

W działaniach pokontrolnych wykorzystywane muszą być wszystkie przysługujące organom Inspekcji uprawnienia w zależności od stwierdzonego naruszenia w zakresie wymuszania przestrzegania wymogów ochrony środowiska.

Istotną rolę w działalności kontrolnej IOŚ będzie spełniać współpraca z innymi organami kontrolnymi, organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości, organami administracji publicznej oraz samorządu terytorialnego, w tym m.in. z: Najwyższą Izbą Kontroli, Państwową Inspekcją Pracy, Państwową Inspekcją Sanitarną, Inspekcją Weterynaryjną, Inspekcją Handlową, Inspekcją Transportu Drogowego, Państwową Strażą Pożarną, Policją, Służbami Celnymi i Strażą Graniczną. W uzasadnionych przypadkach, zgodnie z obowiązującym porządkiem prawnym, będą podejmowane

kontrole we współpracy z innymi organami ochrony środowiska i inspekcjami, celem zidentyfikowania wszystkich aspektów negatywnego oddziaływania na środowisko podmiotów korzystających ze środowiska.

Działania kontrolne IOŚ poprzez realizację zadań wynikających z rocznych i kwartalnych planów kontroli powinny być ukierunkowane na osiągnięcie konkretnych efektów ekologicznych.

Realizacja przedstawionych powyżej celów – z zakresu działalności kontrolnej - wymagać będzie, między innymi, doskonalenia systemu prawa ochrony środowiska – aktywnych działań organów Inspekcji na rzecz wzmocnienia mechanizmów egzekucji przepisów prawa ochrony środowiska i poprawianie jego jakości. W pełni będą wykorzystywane ustawowe uprawnienia kontrolne IOŚ. W działaniach pokontrolnych stosować należy wszystkie instrumenty prawne będące w kompetencji organów inspekcji, z uwzględnieniem - gdy jest to możliwe - stopniowania działań wymuszających w stosunku do podmiotów korzystających ze środowiska. Kontynuowane będą prace zmierzające do zwiększenia efektywności prowadzonych kontroli poprzez opracowanie przejrzystych procedur wyznaczania priorytetów i przeprowadzania kontroli w poszczególnych branżach przemysłowych. Wdrożony będzie system przetwarzania danych z kontroli. Inspektorzy IOŚ będą sukcesywnie wyposażani w podręczny sprzęt do wykonywania badań na terenie kontrolowanego zakładu.

Edukacja ekologiczna

Konieczność działań w zakresie edukacji ekologicznej wynika nie tylko ze strategicznych dokumentów polskich (Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej), EKG ONZ (Strategia Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju) ale także z konieczności kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa, która przekłada się na możliwość ograniczania degradacji środowiska. Chodzi tutaj o kształtowanie odpowiednich postaw konsumenckich.

Prawo do informacji o środowisku i udział społeczeństwa w zarządzaniu środowiskiem wynika z Prawa ochrony środowiska.

Edukacja ekologiczna w województwie zachodniopomorskim realizowana jest poprzez powszechną edukację dzieci i młodzieży, krzewienie wiedzy ekologicznej wśród ludzi dorosłych, podnoszenie świadomości ekologicznej kadry zatrudnionej w gospodarce i administracji.

W edukacji ekologicznej trudną do przecenienia rolę odgrywają szkoły mimo braku podstaw programowych. Dzieje się tak w placówkach, w których działania podejmują nauczyciele-hobbyści.

Przy merytorycznym i finansowym wsparciu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w 2004 r. powstała Zachodniopomorska Sieć Ośrodków Edukacji Ekologicznej i Przyrodniczej. Tworzy ją ponad 20 ośrodków, prowadzonych bezpośrednio przez parki krajobrazowe i narodowe, nadleśnictwa, ogród dendrologiczny, organizacje pozarządowe, szkoły, przedsiębiorstwa. Ośrodki te są dobrze wyposażone, dysponują profesjonalną, zaangażowaną i doświadczoną kadrami. Prowadzą edukację ekologiczną w bezpośrednim kontakcie z przyrodą, współpracują ze sobą, koordynują działalność, wymieniają doświadczenia. To ewenement w skali kraju. Godny dofinansowywania także w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego, a także z funduszy europejskich.

Dalszemu wspieraniu przedsięwzięć w sferze edukacji ekologicznej przez WFOŚiGW powinien towarzyszyć znaczący wzrost środków, przeznaczanych na edukację ekologiczną z środków gminnych funduszy ochrony środowiska.

Na obszarze województwa zachodniopomorskiego działa również szereg podmiotów prowadzących dobrze rozwiniętą działalność edukacyjną. Należy wymienić tutaj Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej powołane w styczniu 1994 roku jako jedno z 21 działających w skali kraju. RCEE skupia wokół siebie wiele instytucji, organizacji i poszczególnych osób, którym zależy na podnoszeniu świadomości ekologicznej w naszym społeczeństwie.

Działalność edukacyjną prowadzą także Parki Narodowe (Woliński PN , Drawieński PN) oraz Parki Krajobrazowe (Park Krajobrazowy Doliny Dolnej Odry, Szczeciński Park Krajobrazowy Puszcza Bukowa oraz Cedyński, Iński i Drawski Park Krajobrazowy).

Ważną inicjatywą jest Stowarzyszenie Regionalna Agenda 21– Zalew Szczeciński, które powstała w 2002 roku na mocy ustaleń pomiędzy Marszałkiem Województwa Zachodniopomorskiego i Ministrem Środowiska Meklemburgii Pomorza Przedniego, w ramach Wspólnej Komisji Ochrony Środowiska. Do najważniejszych zadań Stowarzyszenia należy inicjowanie działań służących zintegrowanemu zarządzaniu strefą przybrzeżną Zalewu Szczecińskiego, propagowanie ponad gminnych inicjatyw zgodnych z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz działania zmierzające do podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców w regionie.

Należy wymienić także inne ważne ośrodki podejmujące zagadnienia edukacji ekologicznej: Ośrodek Dydaktyczno-Muzealny "Świdwie", Ośrodek Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Kliniskach, Punkt Informacji Przyrodniczo-Leśnej w Glinnej i Ogród Dendrologiczny Przelewice.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, w latach 2006 – 2007 zorganizował przy współpracy z TAIEX cykl szkoleń z zakresu zarządzania jakością środowiska. W ramach 8 warsztatów przeszkolono około 1000 osób, głównie przedstawiceli administracji samorządowej oraz użytkowników środowiska.

Pomimo efektywnie działających centrów edukacji ekologicznej wydaje się konieczne utworzenia strategii edukacji na różnych poziomach zarządzania uwzględniającej potrzebę kształcenia zarówno społeczeństwa, nauczycieli, urzędników jak i użytkowników środowiska w zakresie nowych zmian prawnych (zarówno w Unii Europejskiej jak i w Polsce).

Wiele zależy od wykorzystywania prasy, radia i telewizji dla kształtowania proekologicznych nawyków, podnoszenia poziomu wrażliwości na piękno przyrody, wiedzy o środowisku i zasadach zrównoważonego rozwoju.

Najbliższe lata powinny przynieść w regionie zachodniopomorskim wzbogacenie form i zasięgu proekologicznych działań oraz stworzenie skoordynowanego systemu ekologicznej edukacji.

Wojewódzki System Informacji o Środowisku

Jednym z bardzo istotnych narzędzi efektywnego zarządzania środowiskiem jest także szybki i powszechny dostęp do informacji o środowisku. Chociaż ustawa Prawo ochrony środowiska reguluje zasady powszechnego dostępu informacji o środowisku, w praktyce stwierdza się wiele zaniedbań.

Brak sprawnie funkcjonujących i nowoczesnych baz danych (zintegrowanych i opartych na systemie GIS) oraz braki kadrowe w instytucjach odpowiedzialnych za ich udostępnianie są głównymi przyczynami wydłużania czasu wykonywania wszelkich kompleksowych ocen stanu środowiska i analiz, a także ocen realizacji strategii, planów i programów.

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Tabela IV. 21. Cel 9 – Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa

LP.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	2	3	4	5	6
1	Monitoring i ocena jakości wód powierzchniowych i podziemnych.	<p>a) wdrożenie i dopracowanie nowego systemu monitoringu wód powierzchniowych oraz systemu klasyfikacji ich stanu ekologicznego i chemicznego zgodnego z wymaganiami Ramowej Dyrektywy Wodnej,</p> <p>b) realizacja monitoringu jakości wód użytkowych, wymaganego dyrektywami szczegółowymi w zakresie spełnienia warunków do bytowania ryb, wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia oraz w zakresie zanieczyszczenia wód związkami azotu pochodzenia rolniczego,</p> <p>c) gromadzenie danych o emisji zanieczyszczeń do wód ze źródeł punktowych i obszarowych jako elementu oceny stanu wód,</p> <p>d) wykonywanie rocznych ocen jakości wód zgodnie z obowiązującym w Polsce prawem,</p> <p>e) modernizacja bazy laboratoryjnej i informatycznej systemu monitoringu i oceny jakości wód.</p>	<p>WIOŚ/GIOŚ</p> <p>WIOŚ, WSSE</p> <p>WIOŚ, RZGW</p> <p>WIOŚ</p>	<p>2008 - 2009</p> <p>zadanie ciągle</p> <p>zadanie ciągle</p> <p>zadanie ciągle</p>	<p>Budżet Państwa,</p> <p>Budżet Państwa,</p> <p>NFOŚiGW,</p> <p>WFOŚiGW,</p>

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

LP.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
2	Monitoring i ocena jakości powietrza.	<p>a) wdrożenie wymagań Dyrektywy 2004/107/WE w sprawie arsenu, kadmu, niklu, B(a)P i innych WWA w otaczającym powietrzu,</p> <p>b) modernizacja systemu monitoringu powietrza w zakresie wymagań prawnych dla zanieczyszczeń: SO₂, NO₂, NO_x, O₃, benzenu, CO, PM10 i Pb (zgodnie z wynikiem oceny pięcioletniej za lata 2002-2006),</p> <p>c) wdrożenie obowiązku pomiarów pyłu PM2,5 w większych miastach powyżej 100 tys. mieszkańców (tło miejskie) – Szczecin, Koszalin,</p> <p>d) aktualizacja inwentaryzacji emisji (kataster emisji) i rozwój narzędzi prognostycznych, w tym modelowania stanu zanieczyszczenia powietrza jako elementu oceny,</p> <p>e) wykonywanie rocznych ocen jakości powietrza zgodnie z obowiązującym w danym roku prawem.</p>	<p>WIOŚ</p> <p>WIOŚ</p> <p>WIOŚ</p> <p>Marszałek, JST, WIOŚ</p> <p>WIOŚ</p>	<p>2008</p> <p>zadanie ciągłe</p> <p>2008/2009</p> <p>zadanie ciągłe</p> <p>zadanie ciągłe</p>	<p>Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, GFOŚiGW</p> <p>Fundusze pomocowe UE</p>
3	Monitoring klimatu akustycznego.	<p>a) modernizacja systemu monitoringu hałasu pod kątem spełnienia nowych wymogów prawnych,</p> <p>b) rozwój systemu pomiarowego w oparciu stacje monitoringu,</p> <p>c) mapa akustyczna miasta Szczecina,</p> <p>d) mapy akustyczne dwóch odcinków dróg krajowych: S3 Goleniów-Kliniska o długości 11,4km, S3 Kliniska – do drogi wojewódzkiej 142 o długości 9km,</p> <p>e) mapy akustyczne dla miejscowości powyżej 100 000 mieszkańców,</p>	<p>WIOŚ</p> <p>WIOŚ</p> <p>Prezydent Miasta zarządzający drogami</p> <p>Starostwo</p>	<p>2008</p> <p>Proces ciągły</p> <p>2008</p> <p>2012</p>	<p>Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, GFOŚiGW</p> <p>Programy operacyjne Fundusze pomocowe UE</p>

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

LP.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
		<p>f) mapy akustyczne dla głównych dróg o liczbie pojazdów ponad 3 milionów rocznie oraz głównych linii kolejowych o liczbie pociągów ponad 30 tysięcy rocznie,</p> <p>g) ocena klimatu akustycznego dla województwa,</p> <p>h) modernizacja sprzętu pomiarowego i informatycznego.</p>	<p>zarządzających drogą, linią kolejową</p> <p>WIOŚ</p>	2012	
4	Monitoring pól elektromagnetycznych	<p>a) modernizacja sprzętu pomiarowego, promieniowania elektromagnetycznego,</p> <p>b) inwentaryzacja źródeł promieniowania elektromagnetycznego,</p> <p>c) monitoring i ocena PEM dla województwa.</p>	WIOŚ	2008-2009	<p>Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, GFOŚiGW Programy pomocowe UE</p>
5	Kontrola przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska	<p>a) wyegzekwowanie obowiązków w zakresie ochrony środowiska, spoczywających na prowadzących instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego oraz zobowiązanych do posiadania pozwoleń w zakresie poszczególnych komponentów,</p> <p>b) przestrzeganie wymagań ochrony środowiska przez podmioty prowadzące działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,</p> <p>c) ochronę zasobów wód, w szczególności podziemnych, stanowiących źródło zaopatrzenia ludności w wodę do picia i potrzeb gospodarczych,</p> <p>d) przestrzeganie przepisów o opakowaniach i odpadach opakowaniowych,</p> <p>e) nadzór nad podmiotami uczestniczącymi w systemie handlu uprawnieniami do emisji,</p>	WIOŚ, organ wydający pozwolenie	2008-2013	Budżet Państwa

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

LP.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
		<ul style="list-style-type: none"> f) prowadzenie prac związanych z utworzeniem i funkcjonowaniem Krajowego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń (Krajowy PRTR), g) udział w ocenie wdrażania Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, h) ograniczanie zagrożeń dla środowiska wynikających z działalności rolniczej, i) eliminowanie lub ograniczenie wykorzystywania substancji zubożających warstwę ozonową, j) przestrzeganie wymagań w zakresie postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska – PCB, azbest, k) wdrażania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Rejestracji, Oceny, Udzielania Zezwoleń i Stosowanych Ograniczeń w Zakresie Chemikaliów (REACH), l) monitorowanie i kontrolowanie jakości paliw, m) ograniczenie uciążliwości związanych z ponadnormatywną emisją hałasu i pól elektromagnetycznych, n) przestrzeganie przepisów ustawy o produktach biobójczych, o) kontrola wnoszenia opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, p) kontrole wykonywania obowiązków użytkowników środowiska zgodnie z Ustawą o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie. 			

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

LP.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
6	Kontrola rynku.	<ul style="list-style-type: none"> a) przeciwdziałanie wprowadzaniu do obrotu lub oddawaniu do użytku wyrobów nie spełniających zasadniczych wymagań, określonych w dyrektywach nowego podejścia (w zakresie emisji hałasu), b) zapewnienie bezpiecznego dla środowiska i zdrowia ludzi funkcjonowania systemu zbierania i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz odzysku, w tym recyklingu odpadów powstających z pojazdów wycofanych z eksploatacji, c) zapewnienie bezpiecznego dla środowiska gospodarowania zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym, d) przestrzeganie przepisów w zakresie postępowania z organizmami genetycznie zmodyfikowanymi. 	WIOŚ UOKiK	2008 - 2010	Budżet Państwa
7	Transgraniczne przemieszczanie odpadów.	<ul style="list-style-type: none"> a) przeciwdziałanie nielegalnemu transgranicznemu przemieszczaniu odpadów, b) zapewnienie prawidłowości funkcjonowania instalacji przetwarzania odpadów, które planują odbierać odpady z zagranicy, c) zapewnienie przestrzegania przepisów ochrony środowiska w międzynarodowym obrocie odpadami, d) współdziałanie z krajowymi i zagranicznymi kompetentnymi organami w zakresie kontroli prawidłowej realizacji przemieszczania odpadów. 	WIOŚ GIOŚ	2008 - 2010	Budżet Państwa

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

LP.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
8	Edukacja ekologiczna i dostęp do informacji	a) opracowanie wojewódzkich , powiatowych i gminnych programów edukacji ekologicznej, b) wspieranie projektów edukacji ekologicznej realizowanych przez różne instytucje, c) szkolenie przedstawicieli administracji publicznej, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców w zakresie przepisów o dostępie do informacji o środowisku, e) egzekwowanie wiedzy o środowisku i jego ochronie od wszystkich pracowników sektora publicznego oraz zapewnienie doskonalenia tej wiedzy.	Administracja rządowa i samorządowa, organizacje pozarządowe, Paki Narodowe i Krajobrazowe, PGL Lasy Państwowe	2008 - 2010	Budżet Państwa, JST NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, GFOŚiGW Programy pomocowe UE
9	Wojewódzki system informacji o środowisku	a) utworzenie internetowego systemu informacji o środowisku dla mieszkańców województwa poprzez integrację rozproszonych informacji i danych.	Urząd Marszałkowski	2008 - 2010	Budżet Państwa, JST NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, GFOŚiGW Programy pomocowe UE

V. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

V.1. ZASADY ZARZĄDZANIA PROGRAMEM

Program ochrony środowiska pełni szczególną rolę w procesie realizacji zrównoważonego rozwoju. Zarządzanie POŚ powinno być realizowane zgodnie z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających:

- administracji samorządowej,
- administracji rządowej.

POŚ stanowi narzędzie koordynacji działań podejmowanych w sferze ochrony środowiska przez służby administracji publicznej oraz instytucje i przedsiębiorstwa.

Zarządzanie realizacją programu winno się odbywać za pomocą instrumentów:

- prawnych,
- społecznych,
- finansowych
- strukturalnych.

Do *instrumentów prawnych* należą głównie decyzje administracyjne:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii (np. na pobór wody, wytwarzanie odpadów, wprowadzanie ścieków do wód lub ziemi),
- zezwolenia (np. na przewóz lub wywóz odpadów niebezpiecznych, odzysk, unieszkodliwianie odpadów),
- oceny (np. jakości powietrza, wód, oddziaływania na środowisko),
- raporty (np. oddziaływania na środowisko),
- zgody (np. na wyłączenie z produkcji gruntów rolnych i leśnych, gospodarcze wykorzystanie odpadów),
- koncesje, pozwolenia na budowę,
- a także inne decyzje wynikające z przepisów szczególnych.

Instrumenty prawne są narzędziami regulacji bezpośredniej; wprowadzają standardy o charakterze ogólnym, standardy ochrony i jakości poszczególnych komponentów środowiska oraz kontrolę ich osiągnięcia.

Do *instrumentów społecznych* należą działania mające na celu wypracowanie akceptacji społeczeństwa dla realizacji celów i zadań POŚ.

Wśród instrumentów społecznych istotne znaczenie dla efektywnej realizacji POŚ posiadają:

- współdziałanie i partnerstwo, które polegać powinno na konsultacjach społecznych i debatach publicznych oraz współpracy samorządów,
- upowszechnianie w społeczeństwie informacji o środowisku zasięganie jego opinii podczas procedur prowadzonych w sprawach ochrony środowiska,
- edukacja ekologiczna, która jest jednym ze strategicznych elementów ochrony środowiska, mającym na celu kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i postaw,
- stymulacja i wspieranie organizacji pozarządowych i grup nieformalnych kompetentnie i rzetelnie działających w sferze ochrony środowiska.

Instrumentami strukturalnymi są:

- strategiczne i operacyjne dokumenty o zasięgu regionalnym i lokalnym, interdyscyplinarne i sektorowe, wytyczające cele i określające zadania do realizacji (strategie rozwoju, studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, plan zagospodarowania

przestrzennego województwa, plany miejscowe, programy i strategie sektorowe, raporty oceny oddziaływania na środowisko itp.),

- spójny system monitoringu oraz zintegrowana baza danych o środowisku pozwalająca na cykliczną weryfikację stopnia osiągnięcia wymaganych i założonych w programie wskaźników.

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska,
- administracyjne kary pieniężne,
- kredyty, w tym umarzalne i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- dotacje z europejskich funduszy strukturalnych udzielane za pośrednictwem właściwych programów operacyjnych,
- pomoc publiczna w postaci zwolnień i ulg podatkowych, odroczeń i umorzeń,
- udzielanie gwarancji finansowych dla projektowanych zadań,
- tworzenie rynku uprawnień do emisji zanieczyszczeń.

Uczestnikami wdrażania programu są:

- samorządowe władze województwa przygotowujące i uchwalające program oraz oceniające efektywność jego realizacji,
- jednostki samorządu terytorialnego prowadzące działania inwestycyjne,
- wojewoda oraz pozostałe organy administracji publicznej realizujące cele i zadania programu,
- organizacje pozarządowe przyjmujące na siebie rolę pośredniczenia pomiędzy administracją i społeczeństwem,
- podmioty gospodarcze, szczególnie te, które posiadają istotny wpływ na stan środowiska,
- mieszkańcy województwa jako beneficjenci i uczestnicy realizacji POŚ.

Samorząd województwa dysponuje kompetencjami wykonawczymi o charakterze strategicznym. Opracowuje strategię województwa, plan zagospodarowania przestrzennego województwa, oraz programy wykonawcami charakterze strategicznym.

Głównymi wykonawcą POŚ jest Zarząd Województwa.

Zarząd Województwa, co dwa lata ocenia realizację POŚ, przygotowując raport, który przedstawia Sejmikowi.

V.2. FINANSOWANIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Warunkiem realizacji zapisów POŚ jest pozyskanie środków finansowych na realizację poszczególnych zadań. Źródła finansowania, w zależności od rodzaju, ważności, okresu działania a przede wszystkim od możliwości współfinansowania na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Dostępne publiczne źródła finansowania można podzielić na:

- krajowe – pochodzące z budżetu państwa, budżetów samorządów, pozabudżetowych instytucji publicznych, udzielane w formie dotacji, grantów i subwencji,
- programy pomocowe UE, fundusze spójności, fundusze strukturalne, programy operacyjne, regionalne programy operacyjne, fundacje i inne.

Charakterystyczną cechą finansowania zadań z ochrony środowiska w Polsce jest niski udział budżetu państwa, ciężar finansowania spada głównie na samorządy, fundusze ekologiczne i przedsiębiorstwa.

Wykaz zadań oraz sposobu finansowania.

Tabela V.1. Fundusz spójności

Lp.	Nazwa projektu	Koszt całkowity [mln.euro]	Czas realizacji
1	Poprawa jakości wody w Szczecinie.	282242,4	2002 - 2011
2	Zintegrowana gospodarka wodno – ściekowa w dorzeczu Parsęty.	177015,0	2006 - 2011

Tabela V.2. Regionalny Program Operacyjny.

Lp.	Nazwa projektu	Koszt całkowity [mln.euro]	Czas realizacji
1	Budowa obwodnicy śródmiejskiej Szczecina.	37,15	2007 -2013
2	Budowa systemów kanalizacji sanitarnej obejmujące gminy należące do Związku Gmin Zlewni Jeziora Miedwie.	13,10	2007 -2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego został zaakceptowany w październiku 2007r.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 realizowany będzie przy zaangażowaniu 835 437 299 euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, z czego na oś priorytetową 4 - infrastruktura ochrony środowiska przeznaczono 61280000 euro, co stanowi 7,34% przyznanych środków. Przy założonych celach szczegółowych 4 osi priorytetowej RPO jest to kwota wysoce niewystarczająca.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013.

W dniu 5 października 2007 r. ukazało się obwieszczenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 29 sierpnia 2007 r. w sprawie listy projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 oraz Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013 (M.P. Nr 69, poz. 757). Do obwieszczenia dołączona została lista 205 projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013. Ponieważ powstała potrzeba rozszerzenia listy o projekty z sektora środowiska, zaszła konieczność uzupełnienia ogłoszonej już listy. Z tego powodu Minister Rozwoju Regionalnego podjął decyzję o ogłoszeniu w obwieszczeniu nowoprzyjętych projektów jako uzupełnienie listy opublikowanej w Monitorze Polskim z dnia 5 października 2007 r.

Podane informacje mają charakter indykacyjny i mogą ulec zmianie na etapie zawierania umów o dofinansowanie.

Konieczne jest podjęcie aktywnych działań zmierzających do umieszczenia projektów dotyczących zlewni jeziora Miedwie na liście podstawowej. Jest to jedyny, naturalny zbiornik wody będący źródłem wody pitnej dla dużej aglomeracji i wymaga szczególnej ochrony przez zanieczyszczeniem poprzez skanalizowanie całej zlewni.

Tabela V.3. Priorytet I Gospodarka wodno-ściekow

Lp.	Nazwa projektu	Koszt całkowity [mln.euro]	Czas realizacji
Projekty z listy podstawowej			
1.	Uporządkowanie gospodarki wodno - ściekowej na terenie miasta i gminy Kamień Pomorski.	34,00	2008 - 2010
2.	Uporządkowanie gospodarki wodno - ściekowej na obszarze Związku Gmin Wyspy Wolin.	33,46	2009 - 2012
3.	Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno - ściekowej na terenie Miasta i Gminy Goleniów.	22,88	2007 - 2010
Razem		90,34	

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Lp.	Nazwa projektu	Koszt całkowity [mln.euro]	Czas realizacji
Projekty z listy rezerwowej			
1.	Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych w zlewni jeziora Miedwie - obszar gminy Pyrzyce.	22,36	2008 - 2011
2.	Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych w zlewni jeziora Miedwie - obszar gminy Barlinek.	110,75	2008 - 2011
3.	Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych w zlewni jeziora Miedwie - obszar Związku Gmin Zlewni Jeziora Miedwie.	21,06	2008 - 2011
4.	Kompleksowe rozwiązanie gospodarki wodno - ściekowej dla aglomeracji wałeckiej.	12,50	2008 - 2010
5.	Budowa kanalizacji sanitarnej lewobrzeżnej części Szczecina.	8,10	2008 - 2011
6.	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Pobierowie - gmina Rewal.	3,70	2007 - 2009
7.	Budowa kanalizacji sanitarnej prawobrzeżnej części Szczecina.	2,80	2008 - 2011
8.	Modernizacja oczyszczalni ścieków oraz budowa systemu kanalizacji sanitarnej w aglomeracji Myślibórz.	13,12	2008 - 2010
9.	Przedsięwzięcia powstałe w wyniku podziału projektu pn. Kompleksowe rozwiązanie gospodarki wodno - ściekowej w gminach leżących w dorzeczu Regi.	70,11	2010 - 2013
Razem		264,50	

Tabela V.4. Priorytet II Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi. Lista podstawowa

Lp.	Nazwa projektu	Koszt całkowity [mln.euro]	Czas realizacji
Projekty z listy podstawowej			
1.	Utworzenie sprawnego kompleksowego systemu gospodarką odpadami m. Szczecina.	80,00	2009 - 2011
2.	Budowa instalacji mechaniczno-biologicznego unieszkodliwienia odpadów na składowisku w Łęczycy.	20,42	2009 - 2011
3.	Ochrona brzegów morskich w Kołobrzegu (rewitalizacja plaż, refulacja, budowa ostróg).	10,00	2007 - 2010
4.	Modernizacja i budowa umocnień brzegowych, sztuczne zasilanie wraz z budowlami wspomagającymi na odcinku od granicy Niemiec do Dźwirzyna wraz z zabezpieczeniami klifów.	12,00	2007 - 2013
5.	Budowa Regionalnego Zakładu Gospodarowania Odpadami w Słajsinie – gmina Nowogard.	12,17	2008 - 2011
Razem		134,59	

Tabela V.5. Priorytet III Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska

Lp.	Nazwa projektu	Koszt całkowity [mln.euro]	Czas realizacji
Projekty z listy podstawowej			
1.	Poprawa odpływu wód powodziowych w okresie zimowym z Jeziora Dąbie.	24,90	2009 - 2011
Projekty z listy rezerwowej			
2.	Budowa zbiornika retencyjnego "Osówko" w dolinie rzeki Parsęty.	10,91	2008 - 2012

Na ochronę środowiska są również dostępne środki w Europejskim Funduszu Rolnym – Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Zadaniem EFRROW jest promocja zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich UE. Każdy kraj członkowski jest zobowiązany opracować Krajowy Plan

Strategiczny oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Łączna kwota na PROW na lata 2007 – 2013 ok. 17,2 mld. euro z czego 4 mld euro stanowić będą środki z budżetu państwa.

W ramach współpracy transgranicznej programem współfinansowanym z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego jest INTERREG IV A - Program Operacyjny Celu „Europejska Współpraca Terytorialna”- „Współpraca Transgraniczna” Rzeczypospolitej Polskiej (Województwo Zachodniopomorskie) i krajów związkowych Meklemburgia - Pomorze Przednie / Brandenburgia w latach 2007- 2013. Głównym celem Programu jest przyczynienie się do równomiernego i zrównoważonego rozwoju obszaru wsparcia i transgranicznego zbliżenia mieszkańców i instytucji.

Obszar wsparcia obejmuje następujące jednostki administracyjne (na poziomie NUTS III):

- po stronie polskiej: podregion szczeciński, w skład którego wchodzi powiaty: policki, gryfiński, kamieński, gryficki, goleniowski, stargardzki, pyrzycki, myśliborski, choszczeński, łobeski oraz powiaty grodzkie: Szczecin i Świnoujście,
- po stronie niemieckiej: powiaty Rügen, Nordvorpommern, Ostvorpommern, Uecker-Randow, Uckermark, Landkreis Barnim oraz powiaty grodzkie: Stralsund, Greifswald

Zgodnie z art. 21 rozporządzenia (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. klauzulą 20% wsparcia objęte zostały:

- po stronie polskiej: podregion koszaliński, w skład którego wchodzi powiaty: drawski, białogardzki, kołobrzeski, koszaliński, sławieński, szczecinecki, świdwiński, wałecki i powiat grodzki Koszalin,
- po stronie niemieckiej: powiaty Desmin i Mecklenburg-Strelitz oraz powiat grodzki: Neubrandenburg.

Całkowity budżet programu to 156 250 000 euro, w tym wkład Polski wynosi 49 971 489 euro. Programu jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego polscy partnerzy mogą uzyskać dofinansowanie w wysokości do 85% kosztów kwalifikowanych projektu. Środki EFRR są przekazywane w postaci refundacji.

Województwo Zachodniopomorskie będzie miało możliwość uczestniczyć w latach 2007-2013 w Programie Współpracy Transgranicznej w Obszarze Południowego Bałtyku (z udziałem Polski, Szwecji, Danii, Litwy oraz Niemiec).

Głównym celem Programu Południowy Bałtyk, realizowanego w ramach Celu Europejska Współpraca Terytorialna polityki spójności UE, jest wzmocnienie zrównoważonego rozwoju obszaru południowego Bałtyku poprzez wzrost potencjału konkurencyjnego oraz promocję integracji wśród jego mieszkańców i instytucji.

V.3. MONITORING REALIZACJI ZADAŃ

W celu oceny realizacji Programu Ochrony Środowiska należy użyć model przyczynowo – skutkowy prezentacji zagadnień środowiskowych (model wskaźnikowy). Pełny model wskaźnikowy DPSIR (driving force - siły sprawcze, pressure - presja na środowisko, state - stan środowiska, impact – oddziaływanie na środowisko, response - reakcja „naprawcza”) nie jest możliwy do zastosowania z powodu trudności w pozyskaniu poszczególnych grup wskaźników, które należałoby użyć do oceny.

Bardziej realny jest model uproszczony DSR (presja, stan, reakcja) pod warunkiem użycia łatwo dostępnych wskaźników, których źródłem jest Urząd Statystyczny (obowiązkowa sprawozdawczość) oraz inne instytucje, które są zobowiązane do gromadzenia/raportowania w określony sposób swojej działalności (Urząd Urzędy: Marszałkowski i Wojewódzki, urzędy samorządowe, służby związane z ochroną środowiska na obszarze województwa, regionalne zarządy gospodarki wodnej, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie, stacje chemiczno rolnicze, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Urząd Morski i inne wymienione w tym dokumencie).

W ten sposób pozyskane informacje będą mogły być użyte do sporządzenia obowiązkowych raportów z realizacji PEP POŚ na obszarze województwa, które mogą być porównywalne z innymi regionami

kraju. Co więcej zaproponowanie użycia podobnych „kluczowych” wskaźników dla powiatów i gmin może znacznie ułatwić sporządzanie raportów na wszystkich szczeblach oraz umożliwi analizę porównawczą wykonania zadań w ramach programów ochrony środowiska dla powiatów i gmin województwa.

Taki sposób monitorowania zadań realizowanych w ramach POŚ wymaga dobrej współpracy wszystkich zaangażowanych instytucji z centrum monitorowania POŚ – Urzędem Marszałkowskim.

Postęp we wdrażaniu programu można mierzyć wskaźnikami:

- *wskaźniki presji na środowisko*, które wskazują główne źródła problemów i zagrożeń środowiskowych (przykładowo emisja zanieczyszczeń do środowiska),
- *wskaźniki stanu środowiska*, odnoszące się do jakości środowiska i jakości jego zasobów (przykładowo jakość wód powierzchniowych i podziemnych). Podstawą ich określenia są wyniki badań i pomiarów uzyskane w ramach systemu Państwowego Monitoringu Środowiska (PMS). Wskaźniki te obrazują ostateczny rezultat realizacji celów polityki ekologicznej i powinny być tak konstruowane, aby możliwe było dokonanie przeglądowej oceny stanu środowiska i zmian zachodzących w czasie,
- *wskaźniki reakcji działań zapobiegawczych*, pokazujące działania podejmowane przez społeczeństwo lub określoną instytucję w celu poprawy jakości środowiska lub złagodzenia antropogenicznej presji na środowisko (przykładowo procent mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków, obszary prawnie chronione jako procent całego obszaru).

Tabela V.6. Wskaźniki proponowane do oceny w systemie PSR (wskaźniki powinny być monitorowane w podziale na powiaty)

Lp.	Wskaźniki
Cel 1- Poprawa jakości środowiska	
Cel 1.1. Poprawa gospodarki wodnej	
Wskaźnik presji	
1.	Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³ .
2.	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych po oczyszczeniu [kg/rok]: BZT5, ChZT, zawiesina, azot ogólny, fosfor ogólny.
3.	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach przemysłowych po oczyszczeniu [kg/rok]: CHZT, BZT5, zawiesina, azot ogólny, fosfor ogólny.
4.	Użytki rolne [tys ha]: ogółem, grunty orne, sady, łąki, pastwiska.
5.	Zużycie nawozów sztucznych [kg/h]: ogółem (NPK), azotowe (N), fosforowe (P205), potasowe.
6.	Liczba zwierząt hodowlanych w przeliczeniu na DJP/ ha użytków rolnych
7.	Ilość i rodzaj ferm IPPC.
8.	Ładunki zanieczyszczeń odprowadzanych do Bałtyku rzekami [T/r]: BZT5, fosfor, azot.
Wskaźniki stanu środowiska	
9.	Stan jakości wód – klasyfikacja ogólna.
10.	Stan jakości wód według użytkowania wód.
11.	Stan jakości wód pod względem podatności na eutrofizację.

Lp.	Wskaźniki
Wskaźnik reakcji	
12.	Komunalne oczyszczalnie ścieków [szt.]: oczyszczalnie mechaniczne, oczyszczalnie mechaniczno-chemiczne, oczyszczalnie biologiczne, oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem miogenów.
13.	Przepustowość komunalnych oczyszczalni ścieków (wg projektu) [m ³ /dobę]: oczyszczalnie mechaniczne, oczyszczalnie mechaniczno-chemiczne, oczyszczalnie biologiczne, oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów.
14.	Ścieki oczyszczone w komunalnych oczyszczalniach ścieków [hm ³]: odprowadzane ogółem, oczyszczane razem, oczyszczane mechanicznie, oczyszczane chemicznie, oczyszczane biologicznie, oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów.
15.	Ludność obsługiwana przez komunalne oczyszczalnie ścieków w %: ogółem, mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.
16.	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności: - miasto, wieś, gmina..
17.	Przemysłowe oczyszczalnie ścieków [szt]: mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.
18.	Przepustowość przemysłowych oczyszczalni ścieków (wg projektu) [m ³ /dobę]: mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.
19.	Wodociągi: długość czynnej sieci rozdzielczej w km, woda dostarczona gospodarstwom domowym w hm ³ , ludność korzystająca z sieci wodociągowej w %. - , miasto, wieś, gmina..
20.	Kanalizacja: długość czynnej sieci kanalizacyjnej w km,] ścieki odprowadzone w hm ³ , ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w %. - miasto, wieś, gmina..
21.	Regulacja rzek [km].
22.	Ochrona gruntów przed powodzią (ha).
23.	Budowa / remont jazów [kpl].
24.	Budowa przepławek [kpl].
Cel 1.2. Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza	
Wskaźniki presji	
1.	Emisja zanieczyszczeń pyłowych do powietrza w tys. ton: - źródła punktowe, - powierzchniowe, - linowe.
2.	Emisja zanieczyszczeń gazowych SO ₂ , NO ₂ , CO ₂ do powietrza, w tys. ton tym: - źródła punktowe, - powierzchniowe, - linowe.
3.	Emisja LZO w tonach.
Wskaźniki stanu środowiska	
4.	Ocena jakości powietrza – liczba stref w województwie wymagających programów naprawczych w zakresie ochrony powietrza.
Wskaźnik reakcji	
5.	Stopień redukcji zanieczyszczeń w zakładach: pyłowych, gazowych w %.
6.	Odbiorcy gazu z sieci w % ogółu mieszkańców.

Lp.	Wskaźniki
7.	Zużycie energii elektrycznej w GWh.
8.	Produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w MWh.
9.	Zainstalowana moc elektryczna ze źródeł odnawialnych w MW.
10.	% produkcji energii ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem.
11.	Długość wybudowanej sieci gazowej [km].
12.	Długość wybudowanych i zmodernizowanych ciepłociągów [km].
13.	Liczba zmodernizowanych źródeł energii [kpl].
14.	Liczba zlikwidowanych kotłowni opalanych paliwem stałym [kpl].
Cel 1.3. Poprawa klimatu akustycznego	
Wskaźniki presji	
1.	Stosunek liczba pojazdów do długości dróg na drogach wojewódzkich i krajowych.
2.	Liczba ośrodków miejskich nie posiadających obwodnic przy drogach wojewódzkich i krajowych oraz liczba mieszkańców narażonych na ponad normatywny hałas.
Wskaźniki stanu	
3.	Ocena spełnienia standardów akustycznych.
Wskaźniki reakcji	
4.	Długość wyremontowanych dróg w km na obszarach zabudowanych.
5.	Ilość wybudowanych zabezpieczeń przed hałasem komunikacyjnym.
6.	Długość wybudowanych obwodnic w województwie w km.
7.	Liczba przygotowanych i realizowanych programów ochrony przed hałasem.
Cel 2 – Poprawa gospodarki odpadami	
Wskaźniki presji	
1.	Ilość odpadów wytworzonych [mln Mg]: komunalne i przemysłowe.
2.	Procentowy udział odpadów rocznie deponowanych na składowiskach: komunalne i przemysłowe.
Wskaźniki stanu	
3.	Gospodarowanie odpadami w % w tym: - unieszkodliwienie przez składowanie, - odzysk, - unieszkodliwienie inaczej niż składowanie, - magazynowanie.
4.	Liczba składowisk odpadów ogółem (szt.) w tym: - komunalnych, - przemysłowych, - mogiłników.
Wskaźnik reakcji	

Lp.	Wskaźniki
5.	Ilość składowisk zlikwidowanych w tym: - mogilników , - przemysłowych, - komunalnych.
6.	Ilość składowisk wyłączonych z eksploatacji w tym: - przemysłowych, - komunalnych.
7.	Poziom odzysku odpadów przemysłowych z wyłączeniem fosfogipsów [%].
8.	Poziom odzysku odpadów opakowaniowych zebranych w gminach [%], w tym: - szkła, - papieru i tektury.
Cel 3. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych	
Wskaźniki stanu	
1.	Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji, w tym w wyniku wydobywania kopalin [ha].
Wskaźniki reakcji	
2.	Powierzchnia zrehabilitowanych terenów uznanych za zdegradowane zgodnie z rejestrem wojewódzkim w [ha].
Cel 4. Ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów morskich oraz Zalewu Szczecińskiego	
Wskaźniki stanu	
1.	Linia brzegowa wymagająca budowy i ochrony umocnień brzegowych w km.
Wskaźniki reakcji	
2.	Wykonanie zabezpieczeń brzegów w km .
Cel 5. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacja ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego	
Wskaźniki presji	
1.	Ilość podmiotów produkujących oraz importujących spoza terenu Unii Europejskiej substancje chemiczne.
2.	Ilość potencjalnych sprawców poważnej awarii przemysłowych.
Wskaźniki stanu	
3.	Ilość wypadków w transporcie z udziałem substancji niebezpiecznych w województwie.
Wskaźniki reakcji	
4.	Ilość kontroli potencjalnych sprawców poważnych awarii, w tym % stwierdzonych naruszeń.
Cel 6. Ochrona złóż kopalin	
Wskaźniki stanu	
1.	Ilość udzielonych koncesji na eksploatację złóż kopalin w sztukach z wyszczególnieniem jakich kopalin dotyczą i wielkości wydobycia w tonach.

Lp.	Wskaźniki
Wskaźniki reakcji	
2.	Liczba kontroli w zakresie udzielonych koncesji, procentowy udział kontroli ze stwierdzonymi naruszeniami.
Cel 7. Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno - gospodarczego	
Wskaźniki stanu	
1.	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w ha w podziale na poszczególne formy ochrony przewidziane prawem.
Wskaźniki reakcji	
2.	Transgraniczne obszary chronione w ha.
3.	Nowe obszary chronione w ha.
4.	Liczba opracowanych planów ochrony.
5.	Procentowy udział obszarów Natura 2000 posiadających zatwierdzoną dokumentację.
6.	Przyrost powierzchni prawnie chronionej w %.
Cel 8. Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów	
Wskaźniki presji	
1.	Zanieczyszczenie powietrza (emisja i imsj) wg wskaźników presji dla Celu 1.2.
2.	Struktura lasów (iglaste, liściaste) w %.
3.	Liczba zarejestrowanych pożarów.
4.	Pozyskanie drewna dam3 z wyszczególnieniem drewna z obszarów zadrzewień [%] i tak zwanych cięć pielęgnacyjnych i porządkujących [%].
5.	Struktura użytkowania gruntów w %.
Wskaźniki stanu	
6.	Powierzchnia obszarów leśnych w ha.
7.	Zalesienie w %.
8.	Powierzchnia lasów zniszczona przez pożary (w ha).
9.	Powierzchnia lasów uszkodzonych przez grzyby i szkodniki.
Wskaźniki reakcji	
10.	Odnowienia i zalesienia w ha, z wyszczególnieniem obszarów sztucznych (tereny rolnicze) i naturalnych.
11.	Powierzchnia lasów poddana renaturalizacji w ha.
Cel 9. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa – dla tego celu nie wyodrębniono wskaźników w	
Wskaźniki	
1.	Procentowy udział ilości wykonanych badań monitoringowych do planowanych zgodnie z Prawem Wodnym.

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015

Lp.	Wskaźniki
2.	Procentowy udział wykonanych badań i obliczeń w celu dokonania oceny jakości powietrza zgodnie z Prawem Ochrony Środowiska w stosunku do planowanych.
3.	Procentowy udział wykonanych badań monitoringowych i ocen (hałas i promieniowanie elektromagnetyczne) do ilości badań i ocen planowanych w cyklu rocznym zgodnie z Prawem Ochrony Środowiska.
4.	Procentowy udział kontroli użytkowników środowiska wykonanych przez Wojewódzki Inspektorat ochrony Środowiska w Szczecinie do planowanych (w podziale na działania i kierunki działań dla celu 9).
5.	Procentowy udział kontroli stwierdzających naruszenie przepisów prawa (w podziale na kierunki działań dla celu 9).
6.	Procentowy udział kontroli interwencyjnych w ogólnej ilości kontroli (w podziale na działania i kierunki działań dla celu 9).
7.	Liczba opracowanych i liczba wdrożonych wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów edukacji ekologicznej.
8.	Liczba szkoleń w zakresie wiedzy ekologicznej.
Wskaźniki ekonomiczne	
9.	Wydatki inwestycyjne na modernizację bazy laboratoryjnej i informatycznej systemu monitoringu i kontroli środowiska w tys. zł Z uwzględnieniem źródeł finansowania.
10.	Wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną według Tabeli V.7. w tys. zł.
11.	Wydatki inwestycyjne - struktura finansowania projektów z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska (w podziale na poszczególne cele) w tys. zł.
12.	Wydatki inwestycyjne - struktura finansowania projektów z funduszy UE (w podziale na poszczególne cele) w tys. zł.
13.	Wydatki inwestycyjne - struktura finansowania ze środków budżetowych zadań (w podziale na poszczególne cele) w tys. zł.

VI. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA POWIATOWYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA

Art. 17 p. 1 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2001 Nr 62 poz. 627 z późn. zm.) obliguje organ wykonawczy powiatu do sporządzenia powiatowego programu ochrony środowiska. Powiatowe programy ochrony środowiska winny zostać uchwalone w terminie nie dłuższym, niż 6 miesięcy po przyjęciu programu wojewódzkiego.

Program powiatowy (podobnie jak wojewódzki i gminny) sporządza się w celu realizacji na terenie powiatu (województwa, gminy) polityki ekologicznej państwa. Okres na jaki program jest sporządzany winien odpowiadać określonemu w aktualnej PEP, a więc na lata 2007-2010 z perspektywą na lata 2011-14.

Program powiatowy powinien być spójny z programem wojewódzkim i powinien zawierać (art. 14 ust. 1 ustawy):

- najważniejsze zmiany, jakie zaszły w gospodarce powiatu w ciągu lat, jakie upłynęły od przyjęcia obowiązującego programu ochrony środowiska oraz konsekwencje tych zmian dla środowiska, zmiany w środowisku i najważniejsze problemy, jakie pozostają do rozwiązania,
- podsumowanie i ogólną ocenę skuteczności polityki ekologicznej realizowanej na terenie powiatu na podstawie obowiązującego programu ochrony środowiska,
- wykaz i opis działań prowadzonych na terenie powiatu na rzecz ochrony środowiska, a także zadań, których nie udało się zrealizować z uzasadnieniem przyczyn,
- wykaz powinien zawierać informację o środkach przeznaczonych na cele środowiskowe w rozbiciu na środki wydatkowane z budżetów publicznych (państwa, powiatu, gmin), wsparcie zagraniczne, w tym wspólnotowe, środki przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń oraz – jeśli istnieje taka wiedza – środki prywatne mieszkańców,
- część strategiczną, a więc cele perspektywiczne, średniookresowe i priorytetowe, a także kierunki działań i konkretne zadania,
- przyjęte cele winny mieć odniesienie do aktualnej polityki wojewódzkiej w zakresie ochrony środowiska,
- część finansową, z określeniem źródła finansowania planowanych zadań,
- informację o zarządzaniu programem, w tym wskazanie uczestników, określenie sposobów monitorowania realizacji programu oraz terminów sprawozdawania i aktualizacji,
- dla zachowania spójności z programem wojewódzkim należy przestrzegać stosowania przyjętych w wojewódzkim programie mierników (wskaźników).

Lista skrótów:

ANR - Agencja Nieruchomości Rolnych
ARiMR - Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
DOiPZ - Region Wodny Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego
EFROW - Europejski Fundusz Rolny – Rozwoju Obszarów Wiejskich
GFOŚiGW - Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
GIOŚ - Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GIS - System Informacji Geograficznej
GUS - Główny Urząd statystyczny
IH - Inspekcja Handlowa
IOŚ - Inspekcja Ochrony Środowiska
JAR - Jednostki Armii Radzieckiej
JST - Jednostki Samorządu Terytorialnego
KPOŚK - Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KPZL - Krajowy Program Zwiększania Lesistości
KW PSP - Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej
LZO - lotne związki organiczne
MŚ - Ministerstwo Środowiska
NFOŚiGW - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ODR - Ośrodek Doradztwa Rolniczego
OSN - obszar szczególnie narażony
OZE - Odnawialne Źródła Energii
PEP - Polityka ekologiczna państwa
PEP - Polityka Ekologiczna Państwa
PFOŚiGW - Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PIP - Państwowa Inspekcja Pracy
PKB - produkt krajowy brutto
PMŚ - Państwowy Monitoring Środowiska
POP - Program Ochrony Powietrza
POŚ - Prawo ochrony środowiska
POŚ - Program Ochrony Środowiska
PROW - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSP - Państwowa Straż Pożarna
PSR - Polski System Recyklingu
RCEE - Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej
RDLP - Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych
RDW - Ramowa Dyrektywa Wodna
RPOWZ - Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego
SChR - Stacje Chemiczno-Rolnicze
TDT - Transportowy Dozór Techniczny
UDT - Urząd Dozoru Technicznego
UE - Unia Europejska
UOKiK - Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
WFOŚiGW - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WITD - Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego
WSSE - Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
WWA - Wielocykliczne węglowodory aromatyczne
ZZMiUW - Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych